

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΣΤΟΝ ΠΑΤΡΟΚΟΣΜΑ

(1714 – †24.8.1779)

- **ΒΙΟΣ** και **Μαρτύριο**, από τον Άγιο Νικόδημο Άγιορείτη (σ. 5-13).
- **ΑΠΑΝΘΙΣΜΑ ΔΙΔΑΧΩΝ** (Εκλεκτά Άποσπάσματα, σ. 15-28).

Ο ΠΑΤΡΟΚΟΣΜΑΣ

Τώρα στερνά συχνά Σέ μνημονεύουμε
και Σου δοξάζουμε τό κλέος·
τόν κάθε λόγο Σου ανιχνεύουμε
μέ θαυμασμό, Αιτωλέ, και δέος.

Άς ήταν, λέω, νά μᾶς λυπόσouna,
τῆς Ρωμοσύνης Σύ Κολώνα,
κι Άπόστολος νά ξαναρχόσouna
και στό δικό μας τόν αἶωνα.

Νά ἰδοῦμε ἀπό κοντά τίς ἅγιες μέρες Σου,
μ' ὄλη τή χάρη τῆς εὐχῆς Σου·
νά ῥθῆς μέ τό Σταυρό, μέ τίς φοβέρες Σου
και μέ τόν κεραυνό τῆς Διδαχῆς Σου.

Νά πεις ἐκεῖνα πού Σέ πάθιαζαν
ἀπ' τ' ἄγραφο Σου τό Βαγγέλιο
κι οἱ ἄνθρωποι τότε τά λογάριαζαν
και τά ἔβαζαν γερό θεμέλιο.

Πατροκοσμᾶ, πολύ Σέ θυμηθήκαμε.
Σ' ἔχουμε ἀνάγκη, ἀλήθεια, τόση.

Τώρα πού τόσες γνώσεις φορτωθήκαμε
και μᾶς ἀπόλειπεν ἡ Γνώση...

ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΖΙΤΣΑΙΑ (†)

Ἡ παλαιότερη
Εἰκόνα τοῦ Ἁγίου,
ἴσως ἐνόσω ζοῦσε.

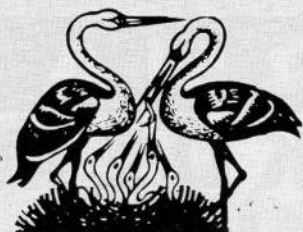
Τ.106
2005

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ
ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΟΛΥΤΕΚΝΗ

ΕΚΔΟΣΗ
Π.Ε.ΦΙ.Π.
(8λ. σ. 2)

ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ
ΔΩΡΕΑΝ

ΔΩΣΤΕ ΤΟ ΚΑΙ Σ' ΑΛΛΟΥΣ
Βοηθήστε στην επανέκδοση και ευρύτερη διάδοσή του

Ἡ Π.Ε.ΦΙ.Π. ἔχει τιμηθῆ με:

- ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ (1979)
- ΕΠΑΙΝΟ Ι. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚ. ΑΘΗΝΩΝ (2001)
- ΕΠΑΙΝΟΥΣ πολλῶν Δημοσ. & Ἴδιωτ. Φορέων
- ΕΥΛΟΓΙΑ καὶ σύσταση Ἰ. Συνόδων καὶ Ἰ. Μητροπόλεων Ἐκκλησίας Ἑλλάδος καὶ Κύπρου.

«Τὸ πελαργίζεῖν ἐστὶ φιλο-
τεκνεῖν καὶ φιλογονεῖν».

ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΣΗ ΠΟΛΥΤΕΚΝΗ

Τριμηνιαῖο δημοσιογραφικὸ ὄργανο
τῆς «Πανελληνίας Ἑνώσεως Φίλων
τῶν Πολυτέκνων» (Π.Ε.ΦΙ.Π.).
ΚΩΔΙΚΟΣ ΑΡΙΘ. ΕΝΤΥΠΟΥ: 1721.

Ἔτος 28ο, ἀρ. φύλλου 106,
Ἀπρίλιος - Μάιος - Ἰούνιος 2005.

Ἀκαδημίας 78Δ-106 78 ΑΘΗΝΑ.

☎ 210-38.38.496, 210-38.22.586,

FAX: 210-38.39.509.

e-mail: pefip@otenet.gr

Α.Φ.Μ.: 090047658, Δ.Ο.Υ. Α΄ Ἀθηνῶν.

Ἰδιοκτήτης: Π.Ε.ΦΙ.Π.

Ἐκδότης: Ἀντώνιος Ε. Ἀντωνίου,
τ. Διευθυντῆς Ἐμπορικῆς Τραπεζῆς,
Πρόεδρος Π.Ε.ΦΙ.Π.

Ἡ Ε.Π.Ο. συντάσσεται ἀπὸ Ἐπιτροπῆ.

Διευθυντῆς Συντάξεως:

Ἄγιορείτης Μοναχὸς Νικόδημος
(Μπιλάλης, πτ. Θεολ.-Φιλολ.).

Ἐκτύπωση:

«ΟΜΗΡΟΣ» Ε.Π.Ε., Κορωπί.

☎ 210-60.29.630.

Ἡ Ε.Π.Ο. ἀποστέλλεται καὶ δια-
νέμεται ΔΩΡΕΑΝ. Δεκτὲς οἱ
προαιρετικὲς Εἰσφορὲς-Δωρεές.

Ἡ Π.Ε.ΦΙ.Π. ΕΙΝΑΙ:

• Φιλανθρωπικὸς-κοινωνικὸς Σύλλο-
γος καὶ λειτουργεῖ ὡς «Σταθμὸς ΠΡΩ-
ΤΩΝ ΒΟΗΘΕΙΩΝ Ὑπερπολυτέκνων-
Πολυτέκνων Ἑλλάδος», ἀπὸ ὅλη τῆ Χώ-
ρα, μὲ ΕΞΙ (6) ΠΑΙΔΙΑ καὶ ἄνω, ἀνή-
λικα ἢ σπουδάζοντα.

• ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ
γηρῶν, ἀναπήρων, ἀσθενῶν, φυλακισμένων,
διαζευγμένων καὶ μὲ 5, 4 καὶ 3 παιδιά,
ἀλλὰ καὶ ΑΓΑΜΩΝ μητέρων καὶ γενικά
ΕΓΚΥΩΝ, πού πεζόνται γιὰ ΕΚΤΡΩΣΗ.
γίνονται κατ' ἐξαιρέση δεκτὲς. ΧΡΕΙΑ-
ΖΟΝΤΑΙ ἔργου ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ:
πιστοποιητικὸ οικογενειακῆς καταστάσεως,
υγείας-Κρατικῆ Νοσοκομείου κλπ., καθὼς
καὶ οικογενειακὴ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ (κα-
θαρῆ καὶ σοβαρῆ).

ΔΕΧΟΜΑΣΤΕ ΠΑΡΑΛΑΜΒΑΝΟΥΜΕ

• ΔΩΡΕΕΣ ΣΕ ΧΡΗΜΑΤΑ
(βλ. ἐπομένους Τραπεζ. Λογαρ./μους καὶ
εσώκλειστη Ταχυπληρωμῆ, σ. 30-31).

• ΔΩΡΕΕΣ-ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΣΕ ΕΙΔΗ:
τρόφιμα, ἱματισμὸ κανουρογῆ ἢ σὲ καλὴ
καὶ καθαγῆ κατάσταση, κλινοσκεπάσμα-
τα καὶ ἐπιπλα, οἰκασκὰ σκευῆ κλπ., βιβλία,
σχολικὰ εἶδη, παιχνίδια, ἀλλὰ καὶ ΟΙ-
ΚΙΕΣ ἢ ΟΙΚΟΠΕΔΑ, ὅπως καὶ πα-
ντὸς εἶδους ΔΩΡΕΑ χάρι τῶν συγγρῶ-
νων ἡρώων Πολυτέκνων ἀδελφῶν μας.

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΗΣ Π.Ε.ΦΙ.Π.

- ΕΘΝΙΚΗ (Υποκατ/μα ὁδ. Σόλωνος 75) ἀριθμ. 151/296047-89.
- ΕΜΠΟΡΙΚΗ (Κεντρικὸ, ὁδ. Σοφοκλέους 11) ἀριθμ. 18950804.
- ΑΓΡΟΤΙΚΗ (Κατ/μα ὁδ. Πανεπιστημίου 23) ἀρ. 002 01 085180 21.
- ALPHA BANK (Κεντρικὸ, ὁδ. Σταδίου) ἀρ. 101002002080906.
- Οἱ ΔΩΡΕΕΣ σὲ κάθε Φιλανθρωπικὸ Σωματεῖο φοροαπαλλάσσονται 100% μὲ ἀπὴ κατάρθη καὶ μέχρι τὸ ἀθροιστικὸ ποσὸ τῶν 300 € κατ' ἔτος. Ποσὰ ἄνω τῶν 300 € φοροαπαλλάσσονται, ἐφόσον κατατίθενται ὑπὲρ τοῦ Σωματείου σὲ Τράπεζα. Οἱ Δωρεές συνολικὰ πρὸς διάφορα Φιλανθρωπικὰ Σωματεία φοροαπαλλάσσονται, ἐφόσον ὑπερβαίνουν ἀθροιστικὰ τὰ 100 € κατ' ἔτος. Πληροφορίες παρέχει ἡ Π.Ε.ΦΙ.Π. τηλεφωνικὰ, μὲ FAX ἢ μὲ e-mail.

ΓΙΑ ΚΥΠΡΙΟΥΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΗΜΟΥΣ ΚΥΠΡΙΟΥΣ

«ΠΑΓΚΥΠΡΙΑ ΕΝΩΣΗ ΦΙΛΩΝ ΤΩΝ ΠΟΛΥΤΕΚΝΩΝ» (Π.Ε.ΦΙ.Π.).
Λειτουργεῖ ὡς αὐτοτελὲς Σύλλογος. Διεύθυνση: Πρεσβῆς 8 - Κάτω Πολυμείδια, Ἄγ. Ἰωάννης, 4154
ΛΕΜΕΣΟΣ, τηλ. 25-567.933. Πρόεδρος: Ἀνδρ. Μανουρδῆς, θεολ.-καθηγ. Ὁρεῖς ἐπικοινωνίας 6-11 μ.μ.

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ Π.Ε.ΦΙ.Π. ΚΥΠΡΟΥ:

- ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ, Ὑποκ/μα Παπαγιάννου 1, Ἄγ. Ἰωάννης-Λεμεσός, ἀρ. Λογ.: 0341-01-031847.
- ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, Ὑποκ/μα Πάφου 2, Λεμεσός, ἀρ. Λογ.: 022-21017153.
- Ἡ Π.Ο. ἔχει τὴν εὐλογία-σύσταση τῆς Ἰ. Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῶν Ἰ. Μητροπόλεων Κύπρου.

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ-ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Μοναδικός-Πρωτότυπος-Άνεπανάληπτος...

«Τίνα Σε καλέσωμεν Ἄγιε;
Πολλά Σου τὰ ὀνόματα
καί μείζονα τὰ χαρίσματα...!»!

(Πῶς νά Σέ πρωτονομάσουμε Ἄγιε;
Εἶσαι πολυώνυμος καί μεγαλοχαρι-
σματοῦχος).

Α΄.

Θεόκλητος, ὄντως καλεσμένος ἀπ' τόν Θεό, ἀλλά καί Θεόσταλτος· Θεοφώτιστος καί Θεοφόρος· «Ἀσκητής καί Καλόγηρος μέχρι τό κόκκαλο»⁽¹⁾. «Ἱερέυς ἐννομώτατος» – σέ νόμιμη ἡλικία καί μέ ὑπακοή, ὄχι αὐτοπροβολή· πιστός καί ὀρθοδοξότατος· Ἱεραπόστολος-Ἐθναπόστολος-Ἰσαπόστολος ἀπό ἀνταλήρνηση καί μέ αὐτοθυσία, ἀλλά καί μέ ὑπακοή στούς Γεροντάδες καί Ἀρχιερεῖς· ἀπλός καί εἰρηνικός καί πράος· σεμνός καί ταπεινός· ἀφιλάργυρος καί ἀνάργυρος· Διδάσκαλος τοῦ Γένους καί τῆς Ἐκκλησίας· Προφήτης καί Θαυματουργός ζῶν καί θανόν· Ἱερομάργυς καί ΑΓΙΟΣ· μοναδικός, πρωτότυπος, ἀνεπανάληπτος· καί πάντοτε σύγχρονος καί ἐπίκαιρος ἀλλά καί λείπων-ἀπών καί γι' αὐτό ἀναμενόμενος!...

Κι ἂν ὅλα αὐτά φανοῦν σέ κάποιους ἢ πολλά ἢ ὑπερβολικά, ἀρκεῖ μόνο τοῦτο· ὅτι μόνο ἕνας Ἄγιος τοῦ εἶδους καί τοῦ ὕψους τοῦ Πατροκοσμᾶ μπορούσε καί μπόρεσε «νά ἐπιχειρήσῃ» καί νά φέροι σέ πέρας ἕνα τόσο μεγάλο ἔργο στήν πιό δύσκολη φάση τῆς Ἰστορίας τοῦ Ἑλληνορθοδόξου Γένους. Καί ὄχι μόνο γιά νά προλάβει τόν ἀφανισμό του ἀπό τή βαρβαρότητα τῶν τυράννων του καί τούς ἐξισλαμισμούς ἢ τούς ἐκφραγγισμούς, ἀλλά καί νά προετοιμάσει καί νά φέροι τήν πνευματική καί ἐθνική του ἀναγέννηση καί ἐλευθερία, πού προέλεγε καί προ-

φήτευσε ὡς «ποθούμενο», τόσο γενικά, ὅσο καί εἰδικά καί συγκεκριμένα, γιά ὀρισμένες περιοχές καί σέ ὀρισμένο χρόνο!

Β΄.

Όνομα καί πράγμα Κοσμᾶς: κόσμος-στολισμός καί «τοῦ κόσμου κόσμος ὁ εὐκοσμώτατος», ὅπως τόν χαρακτηρίζει ὁ ἀντάξιος βιογράφος του Ὁσίος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης. Καί εἴμαστε εὐτυχεῖς, ἀλλά καί εὐγνώμονες στόν Ὁσιο, γιατί Αὐτός, ὡς «αὐτήκοος»-ἀκροατής τοῦ Ἁγιορείτη Ἱεραποστόλου, μάς ἐχάρισε τόν ὑπέροχο καί θαυμάσιο Βίο-Μαρτύριό Του, γενόμενος καί μιμητής καί συνεχιστής Του, ὄχι ὡς περιοδεύων διδάσκαλος τῆς Ἑλληνορθοδοξίας, ἀλλ' ὡς σοφός συγγραφεύς καί ἐκδότης τῶν πολλῶν καί μοναδικῶν Συγγραμμάτων Του.

Γι' αὐτό καί προτιμήσαμε νά δημοσιεύσουμε ἐδῶ καί πρώτα αὐτοῦσιο καί ὀλόκληρο τόν πρώτο καί πρωτότυπο Βίο-Μαρτύριο τοῦ Ἁγίου Ἱερομάργυρα Κοσμᾶ, ὅπως τόν ἔγραψε καί ἐδημοσίευσε ὁ Ὁσίος Νικόδημος στό ἐθνεγεργτικό «Νέον Μαρτυρολόγιόν» Του, ἂν καί ἀνώνυμα, ἤδη τό 1799 (Α΄-1η ἐκδοση – «Ἐνετίηον αψ4θ'»), σημειώνοντας μάλιστα καί τίς ἀντίστοιχες σελίδες τῆς Α΄-1ης ἐκδόσεως).

Βέβαια, θά ἠθέλαμε – καί ἴσως χρειάζοταν –, ἂν διαθέταμε χώρο, νά ἐπισημάνουμε καί ὑπογραμμίσουμε κάποια σημεῖα τοῦ λόγου τοῦ Ὁσίου Νικόδημου⁽²⁾. Καί ἐπειδή αὐτό δέν γίνεται, συνιστοῦμε θερμά τήν προσεκτική ἀνάγνωση τοῦ Βίου-Μαρτυρίου καί μάλιστα καί δεύτερη καί τρίτη φορά...

Πάντως ἀπό τίς διασωθεῖσες Διδάχες τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ (πού δέν ἔγρα-

(1) Μοναχή-Ἠγουμένη Εὐθυμία (Γκελιτή). Βλέπε σελ. 22 τοῦ βιβλίου της «Οἱ προφητείες τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ...», στίς σελ. 27–28 τοῦ παρόντος.

(2) Αὐτό, σὺν Θεῷ, θά γίνει προσεχῶς, ὅταν ἐκδώσουμε ἔτοιμη καί ἀνέκδοτη μελέτη μέ τόν τίτλο: «Ἄγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης: Ὁ πρῶτος βιογράφος τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ», ὅπου θά δημοσιευθῇ καί τό πρωτότυπο κείμενο τοῦ Βίου τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ ἀπό τήν Α΄-1η ἐκδοση τοῦ 1799. Βλέπε σχετικό ἄρθρο μας στήν Ἐφημερίδα (Ἀθηνῶν) «Ἐστία» 15.12.72, σ. 6.

ψε και ἄφησε ὁ ἴδιος, ἀλλὰ κατέγραψαν ὡς περιλήψεις και ἀξιωματικὰ ἀποσπάσματα πιστοὶ μαθητὲς και ἀκροατὲς του) ὅπως και ἀπὸ τὶς διασωθεῖσες μαρτυρίες συγχρόνων Του, εἴτε φίλων εἴτε παρακολουθούτων «καθεστωτικῶν», χωρὶς τὸ Βίο-Μαρτύριο τοῦ Ἁγίου, τῆς «ειδικῆς γραφῆς» τοῦ Ὁσίου Νικοδήμου, θά ἀγνοούσαμε και πολλὰ και οὐσιώδη στοιχεῖα γιὰ τὸ μεγάλο Ἱεραπόστολο-Ἐθναπόστολο. Καὶ μόνο οἱ λεπτομέρειες γιὰ τὸ στήσιμο τῶν ἑκατοντάδων (;) Σταυρῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων «ἀκουμبίζοντας» ὁ Ἅγιος ἐκήρυττε, καθὼς και ἡ διανομή, δωρεάν φυσικά, «ὑπὲρ τὰς πεντακοσίας χιλιάδας» (500.000+) «σταυροῦδια» (=μικροῦς ξύλινους Σταυροῦς), ἀποκαλύπτουν αὐτὲς οἱ λεπτομέρειες τὴ μεγάλη και ἀκλόνητη πίστη τοῦ Ἁγίου στὴν «ἀήτητον και ἀκατάλυτον και θεῖαν δύναμιν τοῦ Τιμίου και Ζωοποιοῦ Σταυροῦ» (Μέγα Ἀπόδειπνο). Γιατί, ὡς φαίνεται, ἀπὸ μικρὸς ὁ Ἅγιος, ὡς φερώνυμος τοῦ Μεγάλου Ἁγίου και Ἰαποστόλου Κωνσταντίνου (Κώνστας, τὸ βαπτιστικὸ του), θά εἶχε προσέξει και ἐμβαθύνει στὸ μέγα Ὅραμα και Θαῦμα τοῦ Τιμίου Σταυροῦ και στὸ «ἐν τούτῳ νίκα», πού ἐφανίσθηκε στὸν τότε εἰδωλολάτρη αὐτοκράτορα και τὸν μετέστρεψε στὴν Ἀληθινὴ Πίστη. Ἔτσι και ὁ Ἱεραπόστολος Κοσμᾶς στηριζόταν στὸν Ἐσταυρωμένο ὡς Σταυρωμένη Ἀγάπη και ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου Του ἦταν τὸ δίωμα και καύχημά Του, ὅπως και τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, πού ἐκήρυττε καὶ ἔγραφε: «**Οὐ γὰρ ἔκρινα τοῦ εἰδέναι τι ἐν ὑμῖν** (= νὰ γνωρίζετε), **εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστόν και τούτον Ἐσταυρωμένον**» (Α΄ Κορινθ. 2, 2) και «**Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο κανχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου μου**» (Γαλάτ. 6, 14).

Νὰ τολμήσουμε μάλιστα ἐδῶ νὰ εἰποῦμε ὅτι, καθὼς ὁ Ἅγιος ποθοῦσε και περιέμενε τὸ μαρτυρικὸ θάνατο, ἴσως νὰ εἶχε σκεφθῆ ἢ και ἐπιθυμήσει ὁ θάνατός Του νὰ ἦταν σταυρικός,

ἐπάνω σ' ἓναν ἀπὸ τοὺς Σταυροῦς πού ἔστηνε και πού ἦσαν θαυματουργοί!

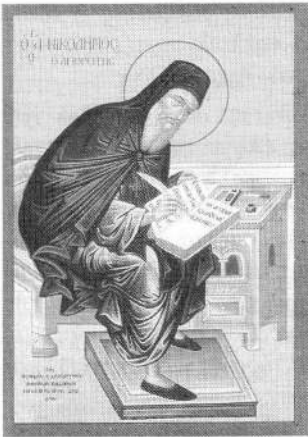
Γ.

Ἐπὶ ἄρχαι ἀκόμη ἓνα χαρακτηριστικὸ στοιχεῖο τοῦ Προσώπου και τοῦ Ἔργου τοῦ Πατροκοσμᾶ ἐπίσης μοναδικό, τὸ ἀνεξάντλητο! Τὸ Πρόσωπό Του και τὸ Ἔργο Του μελετᾶται και ἐρευνᾶται «πολυμερῶς και πολυτρόπως» (Ἐβρ. 1, 1), μάλιστα τὴν τελευταία 65ετία (μετὰ τὸ 1940, μέ σταθμὸ και ἀφετηρία τὴ μελέτη τοῦ Φάνη Μιχαλοπούλου: «Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός», Ἀθήναι 1940 και φωτοτυπικὴ ἐπανέκδοση 1971). Ἀλλ' ὡστόσο, ὡς πολὺπλευρο και... μοναδικό, παραμένει ἀνεξάντλητο.

Ὁφείλουμε ὅμως εὐγνωμοσύνη στὸ συγγραφέα-ἐρευνητὴ **Κώστα Σαρδελῆ**, γιατί μᾶς χάρισε τὴ σπουδαία βιβλιογραφικὴ ἐργασία του γιὰ τὸν Ἅγιο Κοσμᾶ (ἐκτός τῶν βιογραφικῶν και ἄλλων βιβλίων και ἄρθρων του γι' αὐτόν), μέ τὸν τίτλο: «**Ἀναλυτικὴ Βιβλιογραφία Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ 1765-1973**», 6' ἐκδοση, Ἀθήναι 1974. Τὰ σχετικὰ λήμματα βιβλίων, ἄρθρων και ἀναφορῶν γιὰ τὸν Ἅγιο Κοσμᾶ ἀριθμοῦνται στὰ **945**, ἐνῶ ὁ μελετητὴς και ἐκδότης τῶν Διδαχῶν τοῦ Ἁγίου, ὁ φιλόλογος Ἰωάννης Β. Μενοῦνος ὑπολογίζει και ἄλλα **200** νεότερα, πού μέλλει νὰ δημοσιεύσει, ὡστε σήμερα (2005) συνολικά τὰ λήμματα αὐτὰ μπορεῖ και νὰ υπερβαίνουν τὰ **1.200!** (Παρουσίαση τῆς σπουδαίας μελέτης τοῦ Ἰ. Μενοῦνου, πού εἶναι και Διδακτορικὴ του Διατριβή-1979, βλ. στή σελ. 14, πρὶν ἀπὸ τὸ ΑΠΑΝΘΙΣΜΑ ΔΙΔΑΧΩΝ τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ).

Φυσικά, ἐδῶ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ γίνῃ ἀναφορά, ἔστω και στὰ πρωτοποριακά και σπουδαιότερα βιβλία κλπ. Ἀπ' αὐτὰ θ' ἀναφέρουμε (και συνιστοῦμε τὴ μελέτη τους) μόνο πέντε (5), τὰ ὁποῖα ἤδη ὡς κυκλοφοροῦντα εἶναι εὐκολοεῦρετα και ἀναφέρονται κυρίως στὶς Διδαχὲς τοῦ Ἁγίου, ὅπου πέφτει τώρα τὸ κέντρο βάρους, δηλαδή στὸν ἀξιόλογο Λόγο τοῦ Ἁγίου (βλ. σελ. 14).

M.N.M.

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΚΑΙ ΙΣΤΑ- ΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΣΜΑ ΤΟΥ ΑΙΤΩΛΟΥ.

(Έγράφη ὑπό τοῦ Ὁσίου Νικοδήμου τοῦ Ἁ-
γορείτου καί ἐξεδόθη τό 1799 στό «Νέον Μαρ-
τυρολόγιον..., Ἐνετίησιν αψ4θ'»).

(σ. 228) Οὗτος ὁ τῆ ἀληθεία ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ διδάσκαλος καί κήρυξ τοῦ θείου Εὐαγγελίου Κοσμάς ἦτον ἀπό τήν Αἰτωλίαν, ἀπό ἓνα μικρόν χωρίον ὀνομαζόμενον Μέγα Δένδρον. Γονέων εὐσεβῶν υἱός, παρὰ τῶν ὁποίων ἀνατραφεῖς καί παιδευθεῖς «ἐν παι-
της Μονῆς χρειάς ἐχούσης ἐφημερίου, προτροπῇ σφοδροτέρα καί δεήσει τῶν πατέρων, χειροτονεῖται καί Ἱερομόναχος.

δεία καί νοουθεσία Κυρίου», κατά τόν Ἀπόστολον (Ἐφεσ. 6, 4) ὅταν ἦτον χρόνων εἰκοσιν, ἴσως καί ἐπέκεινα, ἄρχισε νά διδάσκηται τά γραμματικά ὑποκάτω εἰς τόν ιεροδιάκονον Ἀνανίαν τόν καλούμενον Δερβισιᾶνον. Ἐπειδή δέ κατά τούς χρόνους ἐκείνους ἄρχισε μέ φήμην μεγάλην καί τό Σχολεῖον τοῦ Βατοπαιδίου εἰς τό Ἅγιον Ὅρος, μετέβη εἰς ἐκεῖνο μέ ἄλλους ἐδικούς του συμμαθητάς οὐκ ὀλίγους. Ἐκεῖ ἐτελείωσε τά γραμματικά ὑποκάτω εἰς τόν διδάσκαλον Παναγιώτην Παλαμᾶν. Μετά δέ ταῦτα παρέλαβε καί τήν Λογικήν ἀπό τόν διδάσκαλον Νικόλαον Τζαρτζούλιον τόν ἐκ Μετοδίου, ὅστις ἐκεῖ ἐσχολήρχησε μετά τόν σοφώτατον Εὐγένιον. Ἦτον δέ ἀκόμα λαϊκός, Κώνστας καλούμενος. Πλήν καί εἰς τό σχῆμα ὄντας τῶν λαϊκῶν, ἐφαίνετο ἐστολισμένος μέ τήν σεμνότητα τοῦ Μοναδικοῦ Σχήματος καί κατά πάντα ἠγωνίζετο καί τόν ἑαυτόν του ἐγύμναζε πρὸς τελείαν ἀσκησιν.

Ἐπειδή δέ πάλιν κακῆ τύχη ἢ περιφρημος ἐκείνη Σχολή ἀναχωρη-/(σ. 229) σάντων τῶν διδασκάλων ἐρημώθη καί κατήντησε νά γένη ὡς τό ἀπ' ἀρχῆς, τότε δὴ καί ὁ καλός Κώνστας ἀναχωρήσας ἐκεῖθεν ἐπῆγεν εἰς τήν Ἱεράν Μονήν τοῦ Φιλοθέου. Καί ἐκεῖ πρῶτον μέν ἐκουρεύθη Μοναχός καί εἰς τούς πόνους τῆς μοναδικῆς ζωῆς ἐχώρησε προθυμότεατα· μετά δέ τοῦτο,

Εἶχε δέ πόθον πολύν ὁ μακάριος εἰς τήν καρδίαν του ἐξ ἀρχῆς, ἐπι κοσμικός ὄντας, διά νά ὠφελήσῃ καί τούς ἀδελφούς του Χριστιανούς ἀπό ἐκεῖνα ὁπού ἔμαθε. Καί πολλάκις ἔλεγε πῶς οἱ ἀδελφοί μας Χριστιανοί ἔχουν μεγάλην χρειάν ἀπό λόγον Θεοῦ· καί ὅτι χρέος ἔχουν ἐκεῖνοι ὁπού σπουδάζουν νά μὴ τρέχουν εἰς ἀρχοντικά καί αὐλὰς μεγάλων καί νά ματαιώνωσι τήν σπουδήν τους, διά νά ἀποκτήσουν πλοῦτον καί ἀξιώματα, ἀλλά νά διδάσκωσι μάλιστα τόν κοινόν λαόν, ὁπού ζῶσι μέ πολλήν ἀπαιδευσίαν καί βαρβαρότητα, διά νά ἀποκτήσουν μισθόν οὐράνιον καί δόξαν ἀμάραντον.

Ἀλλά μέ ὅλον ὁπού εἶχε τόσον πόθον καί ζῆλος πολὺς ἀναπτεν εἰς τήν ἱεράν του καρδίαν διά τήν ὠφέλειαν τῶν πολλῶν, ὅμως πάλιν καί συλλογίζόμενος πόσον εἶναι μέγα καί δύσκολον τό ἐγχείρημα τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος, ὡς ταπεινόφρων καί μέτριος, δέν ἐτόλμησεν ἀφ' ἑαυτοῦ του νά τό ἐπιχειρησθῇ, χωρὶς νά καταλάβῃ τήν θείαν βούλησιν. Ὅθεν θέλοντας νά δοκιμάσῃ ἂν εἶναι τοῦτο θέλημα Θεοῦ, ἀνοίγει τήν θείαν Γραφήν καί, ὡ τοῦ θαύματος! εὐρέθη εὐθύς ἐμπροσθέν του τό λόγιον τοῦ Ἀποστόλου ὁπού λέγει:

«μηδείς τό εαντοῡ ζητείτω, ἀλλά τό τοῡ ἑτέρου ἕκαστος» (Α΄ Κορινθ. ι΄ 24) ἤγουν ἄς μή ζητῆ τινάς μόνον τό συμφέρον τό ἐδικόν του, ἀλλά καί τό συμφέρον του ἀδελφοῦ του.

Πληροφορηθεῖς λοιπόν ἐκ τούτου καί φανερώσας τόν σκοπόν του τούτου καί εἰς ἄλλους πνευματικούς πατέρας καί λαβών συγχώρησιν παρ' αὐτῶν, πηγαίνει εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν, διά τήν ἀνταπόση καί τόν αὐτάδελεφόν του διδάσκαλον Χρυσόστονον, ὅστις καί τόν εἰδειξε καί μερικὴν τινα τέχνην ρητορικὴν, διά τήν ὁμιλίαν τάχα μέ κάποιαν μέθοδον. Φανερώσας λοιπόν καί εἰς τοὺς ἐκεῖσε εὐλαβεστέρους Ἀρχιερεῖς καί διδασκάλους τόν αὐτόν λογισμόν του καί εὐρών ὅλους συμφώνους, παρακινουῦντας αὐτόν εἰς τό θεῖον τοῦτο ἔργον, λαμβάνει ἔγγραφον ἄδειαν παρὰ τοῦ τότε πατριαρχεύοντος Σεραφεῖμ τοῦ ἐκ Δελδίνου.

Καί οὕτως ἄρχισεν ὁ μακάριος νά κηρύττῃ τό Εὐαγγέλιον τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, πρῶτον μὲν εἰς τὰς Ἐκκλησίας καί τὰ χωρία τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐκεῖθεν δέ ἐπῆγεν εἰς τόν Ναύπακτον, εἰς Βραχώρι (= Ἀργίον), εἰς Μεσολόγγι καί ἄλλους τόπους καί (σ. 230) πάλιν ἀνέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν. Καί συμβουλευθεῖς μέ τόν τότε Πατριάρχην Σωφρόνιον καί παρ' αὐτοῦ λαβών νέαν ἄδειαν καί εὐλογίαν, ἄρχισε νά κηρύττῃ πάλιν τόν λόγον τοῦ Εὐαγγελίου μέ περισσοτέραν θεομότητα καί ζῆλον.

Καί δὴ περιελθὼν ὅλα σχεδόν τὰ Δουκάνησα καί διδάξας τοὺς Χριστιανούς νά μετανοοῦν καί νά πράττουν ἄξια ἔργα τῆς μετανοίας, ἐκεῖθεν ἐγύρισεν εἰς τό Ἅγιον Ὅρος κατὰ τό ἀρσοέ (1775) ἔτος. Καί περιπατήσας εἰς τὰ ἐκεῖσε Μοναστήρια καί Σκήτας καί διδάξας τοὺς ἐν αὐτοῖς πατέρας, ἔμεινεν ὀλίγον καιρόν ἀναγινώσκοντας τὰ θεῖα βιβλία τῶν Πατέρων. Μὴ δυνηθεῖς δέ νά ὑποφέρῃ περισσότερον ἀπὸ τὴν ἀγάπην ὅπου ἀναπτεν εἰς τὴν καρδίαν του διά τὴν ὠφέλειαν τῶν

Χριστιανῶν (καθὼς πολλάκις ὁ ἴδιος τό ἔλεγεν εἰς πολλοὺς πατέρας), ἀνεχώρησεν ἀπὸ τό Ἅγιον Ὅρος.

Καί ἀρχινῶντας ἀπὸ τὰ ἔξω τοῦ Ὅρους χωρία, ἐπῆγε κηρύττοντας εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, εἰς τὴν Βέροιαν καί εἰς ὅλην σχεδόν τὴν Μακεδονίαν. Ἐπροχώρησε καί εἰς τὰ μέρη τῆς Χειμάρρας, Ἀκαρνανίας, Αἰτωλίας, ἕως καί εἰς αὐτὴν τὴν Ἄρταν καί τὴν Πρέβεζαν. Ἐκεῖθεν δέ ἔπλευσεν εἰς τὴν Ἅγιαν Μαύραν (= Λευκάδα) καί εἰς Κεφαλληνίαν.

Καί ὅπου ἂν ἐπῆγαιεν ὁ τρισυμάκαριος, ἐγίνετο μεγάλη συναξίς τῶν Χριστιανῶν καί ἤκουαν μετὰ κατανύξεως καί εὐλαβείας τὴν χάριν καί γλυκύτητα τῶν λόγων του καί ἀκολούθως ἐγίνετο καί μεγάλη διόρθωσις καί ὠφέλεια ψυχικὴ. Ἦτον δέ ἡ διδαχὴ του, καθὼς ἡμεῖς αὐτήκοοι αὐτῆς ἐγενόμεθα, ἀπλουστάτη, ὡσάν ἐκεῖνη τῶν ἀλιέων. Ἦτον γαλήνιος καί ἡσύχιος, ὅπου ἐφαίνετο καθολικά νά εἶναι γεμάτη (ἡ καρδία του) ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ ἱλαροῦ καί ἡσυχου Ἁγίου Πνεύματος. Μάλιστα δέ εἰς τὴν νῆσον τῆς Κεφαλληνίας μέγαλον καρπὸν ψυχικῆς ὠφελείας ἔκαμεν ὁ ἱερός οὗτος διδάσκαλος μέ τόν σπόρον τῆς ἐνθέου διδασκαλίας του.

Ἀλλά καί ὁ Θεὸς ἄνωθεν συνήργει καί ἐβεβαίωσε τὰ λόγια του μέ τὰ ἀκόλουθα **σημεῖα καί θαύματα**, καθὼς ποτε διά τῶν τοιούτων θαυμάτων ἐβεβαίωνε καί τό κήρυγμα τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων του. Διότι εἰς τὴν νῆσον ταύτην ἦτον ἕνας πτωχὸς ράπτῃς, ὅστις εἶχεν ἀπὸ χρόνων πολλῶν τό δεξιὸν χεῖρ ξηρόν καί ἀνενέργητον. Οὗτος λοιπόν προσδραμῶν εἰς τόν Ἅγιον ἐδέετο νά τόν ἰατρεύσῃ, ὁ δέ ἐπαρακίνησεν αὐτόν νά ἔλθῃ μέ εὐλάβειαν εἰς τὴν διδαχὴν του καί ὁ Θεὸς θέλει τόν εὐσπλαγχινοῦν. Ὑπήκουσεν ὁ πτωχὸς καί ἀφ' οὗ ἤκουσε τὴν διδαχὴν του, ὃ τοῦ θαύματος! τὴν ἄλλην ἡμέραν εὐρέθη τελείως ἰατρευμένος.

Ἄλλος πάλιν παράλυτος, ἀκούοντας τοῦτο τό παράδοξον, ἔκαμε νά τόν ὑπάγουν μέ τήν κλίνην εἰς τήν ὥραν τῆς διδαχῆς του, καί μετά ὀλίγας ἡμέρας ἔμεινε καί αὐτός (σ. 231) ὅλος ὑγιής, δοξάζων τόν Θεόν καί εὐχαριστώντας τόν Ἅγιον.

Εἰς τό κάστρον τῆς Ἀσσοῦς ἦτον ἕνας εὐγενής, ὅστις εἶχε δεινήν ἀσθένειαν εἰς τά αὐτία, ὅπου ἀπό πολλοῦς χρόνους ἦτον σχεδόν χαϊμένη ἡ ἀκοή του. Οὗτος πηγαίνοντας μέ εὐλάβειαν καί πίστιν ἐκεῖ ὅπου ἐδίδασκεν ὁ Ἅγιος, εὐθύς ἄρχισε νά ἀκούη καθαρά καί ἀπό τότε ἔμεινε τεθεραπευμένος.

Χωρίον εἶναι τῆς Κεφαλληνίας ὀνομαζόμενον Κουρουνοί· ἀπό τοῦτο τό χωρίον περνώντας ὁ Ἅγιος ἐν καιρῷ καλοκαιρίου ἐδίψησεν εἰς τόν δρόμον καί ἐζήτησε νά τοῦ δώσουν νερόν ἀπό τό ξηροπήγαδον ὅπου ἦτον ἐκεῖ κοντά. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ εἶπον ὅτι ἦτον εὐκαιρον (=κενόν, ἄδειον). Ὅμως διά νά κάμουν ὑπακοήν, ἐπήγαν καί ἔβγαλαν ἀπό τό βάθος τοῦ πηγαδίου νερόν, γεμάτον ἀπό λάσπην καί χῶμα, καί τοῦ τό ἔφεραν. Καί βάλλοντάς το εἰς τό στόμα του, ἐπιεν ὀλίγον τι καί ἀπό τότε ἀνέβλυσε παραδόξως τό ξηροπήγαδον ἐκείνο νερόν καθαρόν καί εἶναι πάντοτε γεμάτον καί εἰς τόν χειμῶνα καί εἰς τό καλοκαίρι καί εἰς πολλάς ἀσθενείας γίνεται ἰαματικόν.

Διά τό πολύ πλῆθος τοῦ λαοῦ, ὅπου δέν τούς ἐχώρει καμμία Ἐκκλησία, ἐξ ἀνάγκης ἔκανε τήν διδαχήν του ἔξω εἰς τās πεδιάδας. Ὅθεν ἐσυνήθιζε καί ὅπου ἐμελλε νά σταθῆ νά διδάξῃ πρῶτον ἔλεγε καί ἐκατασκεύαζαν ἕνα Σταυρόν ξύλινον μέγαν καί τόν ἔστηναν ἐκεῖ. Ἐπειτα ἀκουμβίζοντας ἐπάνω εἰς τό ξύλον τοῦ Σταυροῦ τό σκαμνί, τό ὅποιον, ὡς λέγουσι, τοῦ τό ἐκατασκεύασεν ὡσάν θρονί ὁ Κούρτ Πασοῦ, εἰς τό ὅποιον ἀναβαίνοντας ἐδίδασκε. Καί μετά τήν διδαχήν τό μέν σκαμνί τό ἐδιάλυε καί τό ἔπαιρνε μαζί του, ὅπου καί ἄν ὑπήγαιεν, ὁ δέ

Σταυρός ἔμενε ἐκεῖ εἰς ἐνθύμησιν παντοτινήν τοῦ κηρύγματός του.

Εἰς ἐκείνους λοιπόν τούς τόπους, ὅπου ἦτον στημένοι οἱ Σταυροί, ἐνήργει ὁ Θεός πολλά θαυμάσια. Διό καί εἰς τό μέσον τοῦ παζαρίου τοῦ Ἀργοστολιοῦ, ἣτις εἶναι χώρα τῆς αὐτῆς Κεφαλληνίας, ὅπου ἄφησεν ὁ Ἅγιος ἕνα τοιοῦτον Σταυρόν, ἀνέβλυσεν ἕνα νερόν θαυμαστόν, τό ὅποιον φαίνεται ἔως τήν σήμερον, χωρίς ποτέ νά ὀλισσοῦται.

Ἀπό τήν Κεφαλληνίαν ἐπέρασεν εἰς τήν Ζάκυνθον, συνοδευμένος περισσότερον ἀπό δέκα καίκια γεμάτα ἀπό εὐλαβεῖς Κεφαλλωνίτας. Ἄλλ' ὅμως ἐκεῖ δέν εὐτύχησεν ὁ εὐλογημένος. Ὅθεν ὀλίγον τι διδάξας ἐκεῖ μόνον, ἐγύρισε πάλιν εἰς τήν Κεφαλληνίαν καί ἐκεῖθεν ἐπήγεν εἰς τούς Κορυφούς (= Κέρκυραν), ὅπου καί ἐδεξιῶθη μέγαν παρά πάντων καί μάλιστα παρά τοῦ ἡγεμόνος αὐτοῦ. Ἐπειδή ὅμως ἐσυνάχθη πλῆθος πολύ ἀπό τά χωρία, διά νά ἀκούσουν τήν διδαχήν τοῦ ἁγίου, οἱ τῆς πόλεως προεστεύοντες, τόν φθόνον φοβούμενοι, παρεκάλεσαν αὐτόν νά ἀνα- (σ. 232) χωρήσῃ ταχύτερον. Καί οὕτως, ἵνα μή αἴτιος γένηται σκανδάλων καί ταραχῶν εἰς τούς λαούς, ἐκεῖθεν ἀναχωρήσας μετέβη εἰς τό ἀντίπερον μέρος τῆς Στερεᾶς, ἦγον τῆς Ἀλβαντίας, ὀνομαζόμενον Ἅγιοι Σαράντα, καί ἐκεῖ ἐδίδασκε τούς Χριστιανούς, περιπατῶν καί διερχόμενος τās βαρβαρικός ἐκείνας ἐπαρχίας, εἰς τās ὁποίας ἐκινδύνευε νά χαθῆ τελείως ἡ εὐσέβεια καί ἡ χριστιανική ζωή διά τήν πολλήν ἀμάθειαν ὅπου εἶχον οἱ ἐκεῖσε Χριστιανοί καί διά τά πολλά κακά καί φόνους καί κλεψίας καί ἄλλας μυρίας παρανομίας, εἰς τās ὁποίας ἦσαν δεδομένοι καί παρ' ὀλίγον ἦσαν χειρότεροι εἰς τήν κακίαν ἀπό τούς ἀσεβεῖς.

Ὅθεν εἰς τούτων τῶν Χριστιανῶν τās κεχερωσμένας καί ἐξηγηριωμένας καρδίας στείρας τόν σπόρον τοῦ θείου λόγου ὁ ἱερός Κοσμάς, ἔκαμε συνερ-

γούσης τῆς θείας χάριτος πολλούς και μεγάλους καρπούς. Διατί τούς ἀγίους ἠμέρωσε, τούς ληστές κατεπράννε, τούς ἀσπλάγγχους και ἐνελεήμονας ἔδειξεν ἐλεήμονας, τούς ἀνευλαθεῖς ἔκαμεν εὐλαθεῖς, τούς ἀμαθεῖς και ἀγροίκους εἰς τά θεῖα ἐμαθήτευσε και τούς ἔκαμε νά συντρέχουν εἰς τάς Ἱερῶς Ἀκολουθίας· και ὅλους ἀπλῶς τούς ἀμαρτωλούς ἔφερεν εἰς μεγάλην μετάνοιαν και διόρθωσιν, ὥστε ὁποῦ ἔλεγον ὅλοι ὅτι εἰς τούς καρπούς των ἐφάνη ἕνας νέος Ἀπόστολος.

Ἐκατάστησε σχολεῖα πανταχοῦ διά μέσου τῆς διδασκαλίας του, τόσον ἑλληνικά, ὅσον και κοινά, τόσον εἰς τάς χώρας, ὅσον και εἰς τά χωριά, διά νά πηγαίνουν εἰς αὐτά τά παιδιά και νά μαθαίνουν δωρεάν τά ἱερά γράμματα και ἐκ τούτων νά στερεώνωνται μέν εἰς τήν πίστιν και τήν εὐσέβειαν, νά ὀδηγῶνται δέ εἰς τήν ἐνάρετον ζωὴν και πολιτείαν. Ἐκατάπεισε τούς πλουσίους και ἠγόρασαν ὑπέρ τάς τέσσαρας χιλιάδας κολυμβήθρας μεγάλας χαλκωματένιας, πρὸς δώδεκα γρόσια τήν κάθε μίαν, και τάς ἀφιέρωσεν εἰς τάς Ἐκκλησίας, νά εὐρίσκωνται ἐκεῖ παντοτινά πρὸς μνημόσυνόν τους, διά νά βαπτίζωνται καθὼς πρέπει τά παιδιά τῶν Χριστιανῶν. Ὁμοίως κατέπεισε τούς ἔχοντας τόν τρόπον και ἀγόραζαν διβλία πατερικά και χριστιανικάς διδασκαλίας, κομβολόγια (= κομβοσοχόνια), σταυροῦδια μικρά και μπόλαις (= κεφαλομάνδηλα) και κτένια, ἀπό τά ὁποῖα τά μέν διβλία ἐμοίραζε χάρισμα εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἤξευραν γράμματα ἢ εἰς ἐκείνους ὁποῦ ὑπέσχοντο νά μάθουν ταῖς δέ μπόλαις ἐμοίραζεν (ὑπέρ τάς τεσσαράκοντα χιλιάδας) εἰς τάς γυναῖκας, διά νά σκεπάζουν τήν κεφαλήν των, τά δέ κτένια εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἔταζαν νά ἀφήσουν τά γένηα και νά ζῶσιν ἐνάρετα και χριστιανικά· τά δέ κομβολόγια και σταυροῦδια ἐμοίραζεν (ὑπέρ τάς - σ. 233 - πεντακοσίας χιλιάδας) εἰς τόν κοινόν λαόν, διά νά συγχωροῦν τούς ἀγοράζοντας.

Εἶχε τεσσαράκοντα ἢ πενήκοντα Ἱερεῖς ὁποῦ τόν ἠκολούθουν κατοπίν και, ὅταν ἐμελλε νά ὑπάγῃ ἀπό μίαν χώραν εἰς ἄλλην, ἐπαράγγελλε πρῶτον εἰς τούς Χριστιανούς νά ἐξομολογηθοῦν, νά νηστεύσουν και νά κάμουν και ἀγρουπνίαν μέ μεγάλην φωτοχυσίαν. Εἶχε δέ ἐπίτηδες κατασκευασμένα μανουάλια ξύλινα, χωροῦντα καθένα ἀπό ἑκατόν κηρία, τά ὁποῖα διαλύοντας τά ἔπαινε μαζί του. Ἐπειτα μοιράζοντας εἰς ὅλους κηρία δωρεάν, ἔβαλλε τούς Ἱερεῖς και ἐδιάβαζαν τό Ἅγιον Εὐχέλαιον και ἐχρίοντο ὅλοι οἱ Χριστιανοί και εἰς τό τέλος ἔκαμεν τήν διδαχήν.

Ἐπειδή δέ τοῦ ἠκολούθει λαός πολύς, δύο και τρεῖς χιλιάδες, ἐπρόσταζεν ἀπό τό ἐσπέρας και ἐτοιμάζαν σακκία πολλά ψωμί και καζάνια σιτάρι θρασμένον, ἔπειτα τό ἐπήγαιναν ἔξω εἰς τόν δρόμον, ἀπό ἐκεῖ ὅπου ἤθελε νά διαβῇ ὁ λαός, και οὕτως ἔπαιρναν ὅλοι ἀπό ἐκεῖνα και ἐσυγχώρουν ζῶντας και τεθνεώτας.

Ἐνήργησε δέ ὁ Θεός δι' αὐτοῦ και ἐκεῖ εἰς τήν Ἀλβανίτιαν, ὁμοίως και εἰς ἄλλους τόπους τοιαῦτα θαυμάσια. Ἐνας Τοῦρκος ἀξιωματικός, ἢ ἀπό τούς Ἑβραίους ἢ ἀπό τόν δαίμονα παραζινημένος, τόσον μῖσος ἔλαβε κατά τοῦ Ἁγίου, ὁποῦ μίαν φοράν καβαλικεύσας τό ἄλογόν του ἔτρεχε διά νά τόν φθάσῃ και νά τόν κακοποιήσῃ. Ἀλλά τρέχοντας τό ἄλογον τόν ἔρριψε κάτω και ἐσύντριψε τόν δεξιόν του πόδα και γυρίζοντας εἰς τό σίτι του εὔρε τόν υἱόν του ἀποθαμένον. Ὅθεν μετανοήσας ἔστειλεν ἐπιστολήν εἰς τόν Ἅγιον και ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ συγχώρησιν.

Ἀπό ταῖς Φιλιάταις οἱ πρῶτοι Ἀγάδες ἐπήγαν διά νά ἰδοῦν τόν Ἅγιον και νά ἀκούσουν τήν διδαχήν του και, ἐπειδή ἦτον καλοκαιρι, ἐκοιμήθηκαν ἔξω εἰς τόν κάμπον. Καί πρὸς τάς πέντε ὥρας τῆς νυκτός εἶδον ἕνα φῶς οὐράνιον, ὡσάν σύννεφον, ὁποῦ ἐσκέπαζε τόν τόπον ἐκεῖνον, ὁποῦ ἐκάθητο

ὁ Ἅγιος, τὸ ὅποῖον ἐδιηγούντο εἰς τοὺς Χριστιανούς. Ὅθεν τὸ πρῶι ἐξή-
τουν νὰ τοὺς δώσῃ τὴν εὐχήν του ὁ
Ἅγιος ἀπὸ τὴν καρδίαν του καὶ ὄχι
ἀπὸ τὰ χεῖλη του.

Ἄλλος πάλιν Τοῦρκος ἀξιωματικός
ἀπὸ τὴν Καβαῖαν εἶχε δεινὴν ἀσθένει-
αν φιάγγου (=δυσουρίας), ὅπου δὲν
ἐδύνετο νὰ χύσῃ τὸ νερὸν του. Οὗτος
ἀκούοντας διὰ τὸν Ἅγιον ἔστειλε τὸν
δοῦλον του παρακαλῶντας τον νὰ
ὑπάγῃ ἐκεῖ, διὰ νὰ τὸν εὐχηθῇ καὶ διὰ
μέσου του ἴσως ὁ Θεὸς νὰ τὸν ἰα-
τρεύσῃ. Ὁ Ἅγιος δὲν ἠθέλησε νὰ
ὑπάγῃ, ὀνομάζοντας τὸν ἑαυτὸν του
ἀμαρτωλόν. Πάλιν ἔστειλεν ὁ Τοῦρκος
τὸν δοῦλον του μὲ ἓνα ἀγγεῖον νερόν,
παρακαλῶντας τὸν Ἅγιον νὰ τοῦ τὸ
εὐλόγησῃ. Τότε (σ. 234) βλέποντας
τὴν μεγάλην εὐλάβειαν τοῦ Τοῦρκου ὁ
Ἅγιος, τοῦ ἐμίγησε νὰ κάμῃ δύο προ-
στάγματα, νὰ μὴ πίνῃ ρακὶ καὶ νὰ
μοιράσῃ τὸ δέκατον τοῦ πλοῦτου του
εἰς τοὺς πτωχοὺς. Καί, ἀφ' οὗ ὑπεσχέ-
θη νὰ τὰ κάμῃ, εὐλόγησε τὸ νερὸν καὶ
πίνοντάς το ὁ ἀσθενὴς εἰς τέσσαρας
ἡμέρας ἰατρεύθη τελειῶς· ὅθεν ἔκαμε
μεγάλας ἐλεημοσύνας.

Κατὰ τὸ Φανάρι, εἰς τόπον λεγόμε-
νον Λυκουριά, ἓνας Τοῦρκος ἐξουσια-
στής τοῦ τόπου βλέποντας τὸν Σταυ-
ρόν ὅπου ἀφῆκεν ἐκεῖ ὁ Ἅγιος, ὅταν
ἐδίδαξε, καθὼς εἶχε συνήθειαν, ὡς προ-
είπομεν, τοῦτον, λέγων, βλέποντας τὸν
ἔβγαλεν ἀπὸ τὸν τόπον του καὶ τὸν
ἔφερνε εἰς τὸ σπίτι του, διὰ νὰ κάμῃ
δύο στύλους τοῦ κραββατοῦ, ὅπου
εἶχεν εἰς τὴν δραγάταν του. Ἄλλ' ἐν-
θὺς, ὡ τοῦ θαύματος! γίνεται ὡσάν
ἓνας φοβερός σεισμός καί, μὴ δυνάμε-
νος νὰ σταθῇ εἰς τοὺς πόδας του, ἔλε-
σε κατὰ γῆς κυλιόμενος ὡραν πολλήν
καὶ ἀφρίζων καὶ τρίζων τοὺς ὀδόντας
του, ὡσάν δαμιονισμένος. Ὑστερον δέ
σηκωθεὶς ἀπὸ δύο Τοῦρκους, ὅπου
ἐδιάδαινον ἐκεῖθεν, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν
ἑαυτὸν του, ἐγνώρισε πὼς τοῦτο τὸ
ἔπαθεν ἀπὸ θεϊκὴν ὀργήν, διὰ τὴν τὸλ-
μην ὅπου ἔλαβε καὶ ἔβγαλε τὸν Τίμον

Σταυρόν. Ὅθεν μόνος του τὸν ἐπήγε
καὶ τὸν ἔστερέωσε πάλιν εἰς τὸν τόπον
ὅπου ἦτον καὶ προτῆτερα καὶ κάθε
ἡμέραν ἐπήγαινε καὶ τὸν ἐφίλει μὲ με-
γάλην εὐλάβειαν. Καὶ ἄλλην φορὰν,
ὅπου ἐπέρασεν ἐκεῖθεν ὁ ἱερός διδά-
σκαλος, ἔδραμεν αὐτὸς ὁ ἴδιος Τοῦρκος
εἰς προσκύνῃσιν του καὶ ἐδιηγείτο
παρησια εἰς ὅλους τὸ θαῦμα καὶ ἐξή-
τει ταπεινῶς τὴν συγχώρησιν.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἅγιος ἤλεγχε τὰς γυ-
ναῖκας ἐκεῖνας ὅπου φοροῦν στολῖδια
καὶ τὰς ἐκατάπεισε διὰ τῆς διδαχῆς
του νὰ τὰ ἀπορρίψουν ὅλα, τόσον
ὅπου καὶ μερικαῖς ἐμαυροφοροῦσαν,
μία γυναῖκα πλουσία εἰς τὴν Κόρυτζαν
(= Κορυτσάν) εἶχε παιδίον, τοῦ ὁποῖου
τὴν κεφαλὴν ἐστόλιξε μὲ πολλά φλωρία
καὶ ἄλλα στολῖδια περιττά. Ταύτην τὴν
γυναῖκα ἐσυμβούλευσε πολλάκις ὁ Ἅ-
γιος νὰ διαμοιράσῃ ταῦτα εἰς πτωχὰ
παιδιά, ἐάν θέλῃ νὰ ζήσῃ τὸ τέκνον
της, ἀλλὰ δὲν τοῦ ὑπήκουσε. Τέλος τῆς
λέγει ὅτι, ἂν δὲν ἐβγάλῃ ἀπὸ τὸ παιδί
της τὰ στολῖδια, ἔχει νὰ τὸ στερηθῇ
ὀγλήγορα. Καὶ ἐπειδὴ οὔτε τότε ἐπέι-
σθηκε, τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν εὐρέθη
εἰς τὸ στρώμα ἀποθαμμένον τὸ τέκνον
της καὶ τότε ἐγνώρισε ὅτι διὰ τὴν
ἀπειθειάν της ὁ Θεὸς τὴν ἐπαίδευσε.

Πάλιν ἐπειδὴ ὁ Ἅγιος ὅπου ἐπήγα-
γεν ἐδίδασκε τοὺς Χριστιανούς νὰ μὴ
κάνουν παζάρια τὴν Κυριακὴν οὔτε
ἄλλας ἐργασίας, ἀλλὰ νὰ πηγαίνουν εἰς
τὰς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ ἀκούουν τὰς Ἱε-
ράς Ἀκολουθίας καὶ τὰ θεῖα λόγια,
ὅσοι τοῦ ἐπαρήκουον, ὁ Θεὸς τοὺς
ἐπαίδευε (σ. 235) μὲ διάφορα παιδευ-
τήρια. Ὅθεν εἰς τόπον λεγόμενον Χαλ-
κιάδες, ὡς μίαν ὥραν μακρὰν ἀπὸ τὴν
Ἄρταν, ἓνας πραγματευτής, ἐπειδὴ πα-
ρήκουσε καὶ ἐτόλμησε νὰ πραγματευθῇ
τὴν Κυριακὴν, εὐθὺς ἐξηράνθη ἡ χεὶρ
του. Δραμῶν δὲ πρὸς τὸν Ἅγιον καὶ
ζητήσας συγχώρησιν διὰ τὴν ἀμαρτίαν
του, μετὰ ὀλίγας ἡμέρας ἰατρεύθη.

Ὁμοίως καὶ εἰς τὴν Πάργαν ἓνας
ἐργαστηρίαρχος, ἐπειδὴ ἠθέλησε νὰ πω-
λήσῃ μερικὸν πρᾶγμα τὴν Κυριακὴν,

ἐπιάσθη τό χέρι του ὁμολογήσας δέ τήν ἁμαρτίαν του ἐμπρός εἰς τόν Ἄγιον καί νουθετηθεῖς ὑπ' αὐτοῦ, ἔλαβε τήν συγχώρησιν ὁμοῦ καί τήν ποθυμένην ἰατρείαν τῆς χειρὸς του.

Κατά τό Ξηρόμερον ἔτυχε μία γυναῖκα καί ἐξύμωσε τήν Κυριακὴν καί, ἀφοῦ ἔβγαλε τό ψωμί ἀπό τόν φουῖνον, τό ἦρε κόκκινον, ὡσάν νά τό εἶχε ζυμώσει μέ τό αἷμα. Ὅθεν προσπίπτουσα εἰς τούς πόδας τοῦ Ἁγίου ἔλαβε τήν πρέπουσαν διόρθωσιν. Εἰς ἄλλα δέ μέρη, διατί δέν ἐφυλάχθη τό πρέπον σέβας τῆς Κυριακῆς, ἄλλου ἔσκασε τό βόδι του, ἄλλου τό μουλάρι του καί ἄλλος ἐδαμονίσθη καί ἄλλος εὔρε τό παιδί του ἀποθαμένον.

Εἰς ἓνα χωρίον τῆς Καστορίας ὀνομαζόμενον Σέλτζα μία γυναῖκα ἔχουσα εὐλάβειαν εἰς τόν Ἅγιον ἐπῆρε τό νερόν, μέ τό ὅποῖον ἐνιψε ποτέ τό πρόσωπόν του ὁ Ἅγιος, καί τό ἐφύλαξεν εἰς ἀγγεῖον ὑάλινον καί, ὦ τοῦ θαύματος! μέσα εἰς αὐτό ἐφύτρωσεν ἓνα χορτάρι μέ δύο φύλλα μόνον, τό ὅποῖον ἐγινε μέγανον, ὅσον ἦτον τό ἀγγεῖον, καί ἐπλεεν ἐπάνω εἰς τό νερόν, χωρίς νά ἔχη ρίζαν. Καί δέν ἤλλαξε τελείως τό χρώμα του, ἀλλ' ἐμεινε δροσερόν διά ἓνα ὀλόκληρον χρόνον, εἰς τρόπον πού ἐθαύμαζον ὅσοι τό ἔβλεπον. Καί αὐτό τό νερόν ἔκαμε πολλές ἰατροείας εἰς πολλούς, καθὼς ἔλεγεν ἡ αὐτή εὐλαβῆς γυνή. Αὐτά καί ἄλλα περισσότερα ἐνήγησε δι' αὐτοῦ ὁ Θεός, τά ὅποια ἡμεῖς διά συντομίαν ἀφήνομεν.

Ἐπειδή δέ ὁ Ἅγιος πολλαῖς φοραῖς ἔλεγε φανερά εἰς τήν διδασκίαν του ὅτι ἐπροσκαλέσθη εἰς τό κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου ἀπ' αὐτόν τόν ἴδιον Ἰησοῦν Χριστόν καί διά τήν ἀγάπην αὐτοῦ μέλλει νά χύσῃ τό αἷμα του, ἔλαβε τέλος πάντων ἡ πρόρρησίς του αὐτή τήν ἐκδασιν. Τήν ἔλαβε δέ τοιοῦτοτρόπως. Ὁ ἀποστολικὸς οὗτος διδάσκαλος ποτέ δέν ἄνοιξε στόμα νά εἰπῇ λόγον ἐναντίον τῶν Ἑβραίων οὔτε εἰς τήν Θεσσαλονίκην οὔτε εἰς τήν Καστο-

ρίαν οὔτε εἰς τά Ἰωάννινα οὔτε εἰς κανένα ἄλλο μέρος, ὅπου ἦσαν Ἑβραῖοι, ἀλλά μόνον τούς Χριστιανούς ἐδίδασκε νά πολιτεύωνται ὡσάν Χριστιανοί καί νά φυλάττουν ἀλήθειαν καί ἐμπιστοσύνην πρὸς τούς ἐξουσιαστάς ὅπου τούς ἔδωκεν ὁ Θεός, (σ. 236) καθὼς οἱ ἴδιοι Ἀρθανῖται, πηγαίνοντες ἐκεῖ ὅπου ἐδίδασκεν εἰς τὰς ἔξω πεδιάδας, τά ἤκουαν ἀπό τό στόμα του καί ὡς ἄνθρωπον Θεοῦ τόν ἐκήρυττον, εἰς τόσον ὅτι καί ὁ Κούρτ Πασσιὰς ἀκούοντας τήν καλὴν του φήμην ἐπρόσταξε καί ἤλθεν ἐμπροσθέν του. Καί τόσον καλά τοῦ ἄρρεσεν ἡ ὀμιλία του, ὥστε ὅπου καί τό θρονί ἐκεῖνο, ὅπου προεἶπομεν, τοῦ ἐκατασκεύασε καί μέ κατηφέ (= βελούδον) τό ἔνδυσε, διά νά ἀναβαίνει εἰς αὐτό καί νά διδάσκῃ ὑπὸ ὑψηλά τούς λαούς.

Ἀλλὰ τό παμπόνηρον καί μαρωῶτατον τοῦτο γένος τῶν μισοχρίστων Ἑβραίων, καθὼς εἰς τούς ἀπερασμένους αἰῶνας ἔδειξαν πάντοτε ἄκραν κακίαν ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν, οὕτω καί τώρα, μὴν ὑποφέροντες νά κηρύττεται ἡ πίστις καί τό Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οἱ Ἑβραῖοι ὅπου κατοικοῦν εἰς τά Ἰωάννινα ἐπῆγαν οἱ θεοήλατοι καί εἶπαν εἰς τόν Πασσιὰν τοῦ τόπου πῶς ὁ ἱερός οὗτος Κοσμάς ἦτον ἀπεσταλμένος ἀπό τούς Μοσκόδους (= Ρώσους), διά νά ἐξεπλανᾷ τόν βασιλικόν ραγιαῖν, νά πηγαίνουν εἰς τήν Μοσκοβίαν (= Ρωσίαν). Ἀλλά τοῦτον μὲν ἡ θεία Πρόνοια τότε διεφύλαξεν ἀπό τήν θανατηφόρον ταύτην ἐπιβουλήν, ἐπροξενήθη ὅμως ἀρκετὴ ζημία χρημάτων εἰς τό κοινόν τῶν Χριστιανῶν. Ἐντεῦθεν λοιπόν ὁ ἱερός Κοσμάς ἄρχισε νά στηλιτεύῃ τήν πονηρίαν καί τό ἀδιάλλακτον μῖσος ὅπου ἔχουν κατά τῶν Χριστιανῶν οἱ Ἑβραῖοι. Καί ἐπειδή φανερά ἀπεδείχθη πῶς ἦτον πλάσμα καί σαφῆς σκοφαντία ἐκεῖνῃ ἡ κατηγορία, ὅπου ἔκαμαν εἰς τόν Πασσιὰν, πάλιν ἐπῆγεν εἰς τά Ἰωάννινα. Καί πρῶτον μὲν ἐκατάπεισε τούς Χρι-

σπιανούς να μεταβάλουν τό κοινό πα-
ζάρι από την Κυριακή εις τό Σάββα-
τον, τό όποϊον τούς έπροξένησε μεγί-
στην φθοράν. Δεύτερον τούς έκήρυξε
διά φανερούς έχθρούς και ότι είναι
έτοιμοι κάθε καιρόν να κάνουν κάθε
κακόν εις τούς Χριστιανούς. Τρίτον
θέλοντας να έβγάλη από τάς κεφαλάς
των Χριστιανών τάς μακράς φούντας
και τά τοιαύτα, τά όποια όλα ηγόρα-
ζαν από τούς Έβραϊους, τούς έδίδασκε
πως είναι ανάθρατα, ότι επί ταυτοϋ
διά τούς Χριστιανούς οι θεοκτόνοι τά
μολύνουσι και να μη τά αγοράζωσι
όλοτέλα. Και λοιπόν μη ύποφέροντες
πλέον να βλέπουν και να ακούουν τόν
Άγιον έλέγχοντα αυτούς, έπήγαν εις
τόν Κούρτ Πασσιάν και τοϋ έδωκαν
πυργία πολλά, διά να τόν έβγάλη
από την ζωήν. Όστις και συμβουλευ-
θείς μέ τόν Χότζαν του, άπεφάσισε
διά μέσου αυτού να τόν θανατώση, τό
όποϊον και έγινε μέ τοιοϋτον τρόπον.

Σνήθειαν ειχεν ό Άγιος, όπου και
άν έπήγαινε να διδάξη, να παίρνη
πρωτον την άδειαν από τόν Άρχιερέα
του τόπου η από τούς επιτρόπους του
όμοίως να στέλλη ανθρώπους Χριστια-
νούς να παίρνουν την αυτήν άδειαν και
από τούς έξωτερικούς έξουσιαστάς (σ.
237) και οϋτως έκήρυττεν άνεμποδί-
στως. Πηγαίνοντας λοιπόν εις ένα χω-
ρίον της Άλβαντίας λεγόμενον Κολικό-
ντασι, έλαβε την άδειαν παρά του Άρ-
χιερέως του τόπου. Έρευνώντας δέ και
διά τούς έξωτερικούς έξουσιαστάς και
μαθαίνοντας ότι ό Κούρτ Πασσιās ώρι-
ζε τούς τόπους εκείνους, όστις εκάθητο
εις ένα χωρίον Μπεράτι ονομαζόμενον,
μακράν δώδεκα ώρας μαθαίνοντας δέ
και ότι ό Χότζας του αυτού Πασσιās
εκάθητο εκεί κοντά, έστειλεν άνθρωπον
και έπήρε την άδειαν και έδίδαξε.
Πλήν δέν ευχαριστήθη, άλλ' έξήτησε να
υπάγη και μόνος του εις τόν Χότζαν
και να πάρη θέλημα διά τό ασφαλές-
τερον. Οι Χριστιανοί τόν έμπόδισαν
πρός ώραν, λέγοντές του ότι ποτέ δέν
έκαμε τοιοϋτον πράγμα, να υπάγη

αυτοπροσώπως εις τούς έξουσιαστάς
Άγαρηνούς να ζητήση άδειαν όμως
δέν έδυνήθησαν εις όλον τό ύστερον
να τόν έμποδίσουν. Όθεν λέγοντάς
τους ό Άγιος να μην έξετάζουν περισ-
σότερον, παίρνει μαζί του τέσσαρας
καλογήρους και ένα παλάν διά δρα-
γουμάνον (= διερμηνέα) και πηγαίνει
εις τόν Χότζαν. Ό Χότζας καμώνεται
και τοϋ λέγει πως έχει γραμματα από
τόν Κούρτ Πασσιάν, όστις τόν διορίζει
διά να τόν στείλη εις αυτόν διά να
συνομιλήσουν. Όθεν έπρόσταξε τούς
άνθρώπους του να φυλάγουν τόν Ά-
γιον έως να τόν στείλη εις τόν Πασ-
σιάν και να μη τόν αφήσουν να έβγη
από τόν αυλήν.

Τότε εκατάλαβεν ό ευλόγημένος δι-
δάσκαλος πως έχουν να τόν θανατώ-
σουν. Όθεν έδόξασε και ευχαρίστησε
τόν Δεσπότην Χριστόν, όπου τόν
ηξίωσε να τελειώση τόν δρόμον του
άποστολικού κηρύγματος μέ μαρτύ-
ριον. Έπειτα στραφείς προς τούς κα-
λογήρους όπου τόν συνώδευαν, τούς
λέγει εκείνο τό ψαλμικόν «διήλθομεν
διά πυρός και ύδατος και εξήγαγες
ημας εις αναψυχήν» (Ψαλμ. 65, 12).
Και όλην εκείνην την νύκτα έδοξολό-
γει μέ ψαλμούς τόν Κύριον, χωρίς να
δείξη όλοτέλα κανένα σημεϊον λύτης
διά την στέρησιν της ζωής του, αλλά
μάλιστα φαινόμενος χαριέστατος εις τό
πρόσωπον, ώσαν να έπήγαινε εις χα-
ραϊς και ξεφαντώματα. Αφού δέ έξη-
μέρωσε, τόν έπήραν επτά δήμιοι Άγα-
ρηνοί και τόν έβαλαν επάνω εις ένα
αλογον, καμωνόμενοι τάχα πως έχουν
να τόν υπάγουν εις τόν Κούρτ Πασ-
σιάν. Αλλ' όταν εμάκρυναν έως δύο
ώρων διάστημα, τόν έφεραν εκεί όπου
έτρεχεν ένας μεγάλος ποταμός και
οϋτω πεζεύοντες αυτόν του έφανέρω-
σαν την προσταγήν, όπου είχαν από
τόν Κούρτ Πασσιάν, διά να τόν θανα-
τώσουν.

Ό Άγιος έδέχθη μετά χαρᾶς την
τοιαύτην κατ' αυτού άπόφασιν και κλί-
νας τά γόνατα έπροσευχήθη εις τόν

Θεόν εὐχαριστῶν καὶ δοξάζων Αὐτόν, (σ. 238) ὅτι διὰ τὴν ἀγάπην του θυσιάζει τὴν ζωὴν του, καθὼς ἐπεθύμει πάντοτε ἡ ψυχὴ του. Ἐπειτα ἀσηκωθεὶς εὐλόγησε σταυροειδῶς τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ κόσμου καὶ εὐχήθη πάντας τοὺς Χριστιανούς ὅπου φυλάττουσι τὰς παραγγελίας του. Οἱ δὲ δῆμιοι τὸν ἐκάθισαν κοντὰ εἰς ἓνα δένδρον καὶ ἠθέλησαν διὰ νὰ δέσουν τὰ χέρια του. Ἀλλ' ὁ Ἅγιος δὲν τοὺς ἀφήκε, λέγοντάς τους ὅτι δὲν ἀντιστέκεται, ἀλλὰ κρατεῖ σταυρωμένα τὰ χέρια του, ὡσάν νὰ τοὺ τὰ εἶχαν δέσει. Ἐπειτα ἀκούμβισε τὴν ἱερὰν του κεφαλὴν εἰς τὸ δένδρον καὶ οὕτω τὸν ἔδεσαν οἱ βάρβαροι ἀπὸ τὸν λαμὸν μὲ ἓνα σχοινίον. Καὶ εὐθύς μόνον ὅπου τὸν ἔσφιξαν, ἀπέταξε τὸ θεῖον πνεῦμα του εἰς τὰ οὐράνια. Καὶ οὕτως ἠξιώθη ὁ τρισμακάριστος Κοσμᾶς, ὁ κοινωφελέστατος ἐκεῖνος ἄνθρωπος καὶ τοῦ κόσμου κόσμος ὁ εὐκοσμότετος, νὰ λάβῃ διπλοὺς τοὺς στεφάνους παρὰ Κυρίου, καὶ ὡς Ἰσαπόστολος καὶ ὡς Ἰερομάρτυς, ὄντας εἰς ἡλικίαν ἐξηνηταπέντε χρόνων.

Τὸ δὲ τίμιον αὐτοῦ Λεῖψανον γυνώσαντες οἱ δῆμιοι τὸ ἔσυραν καὶ τὸ ἔρριψαν εἰς τὸν ποταμὸν (Ἄψον) μὲ μίαν μεγάλην πέτραν εἰς τὸν λαμὸν. Οἱ δὲ Χριστιανοὶ μαθόντες τοῦτο ἔτρεξαν παρευθὺς, διὰ νὰ τὸ ἐβγάλουν. Καὶ ἐρευνήσαντες μὲ δίκτυα καὶ μὲ ἄλλους τρόπους δὲν ἐδυνήθησαν νὰ τὸ εὔρουν. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἕνας Ἱερέυς εὐλαβῆς, παλᾶ-Μᾶρκος ὀνομαζόμενος, ἐφημέριος* τοῦ Μοναστηρίου τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῶν Εἰσοδίων, τοῦ ἐπονομαζομένου Ἀρδενουόσης, κειμένου

πλησίον τοῦ χωρίου Κολικόντασι οὗτος, λέγω, ἐμβαίνοντας εἰς ἓνα μονόξυλον καὶ κάμνοντας τὸν Σταυρόν του ἐπῆγε διὰ νὰ ἐρευνήσῃ. Καὶ παρευθὺς, ὡ τοῦ θαύματος! βλέπει τὸ Ἅγιον Λεῖψανον ὅπου ἔπλεεν ἐπάνω εἰς τὸ νερόν καὶ ἐστέκετο ὄρθιον, ὡσάν νὰ ἦτο ζωντανόν. Ὅθεν τρέχει ἐν τῷ ἅμα καὶ τὸ ἀγκαλιάζει καὶ τὸ ἐβγάξει ἀπὸ τὸ νερόν. Καὶ καθὼς τὸ ἀσηκωσεν, ἔτρεξεν αἷμα πολὺ ἀπὸ τὸ μελίρρυτον στόμα τοῦ Ἁγίου μέσα εἰς τὸν ποταμὸν. Καὶ ἐνδύσας αὐτὸ μὲ τὸ ράσον του, τὸ ἔφερεν εἰς** τὸ ἄνωθεν Μοναστήριον τῆς Θεοτόκου καὶ τὸ ἐνταφίασεν ἐντίμως ὀπίω τοῦ Ἁγίου Βήματος.

Μετὰ δὲ τὴν τελευταίαν τοῦ Ἁγίου ταῦτα ἠκολούθησαν. Ὁ Κούρτ Πασσιᾶς μετενόησε πολὺ διατὶ ἐγελάσθη καὶ διὰ μάταιον κέρδος ἐθανάτωσε τοιοῦτον ἄθωον καὶ εἰρηνικὸν ἄνθρωπον. Ὅθεν ἐμήνυσε εἰς τὸν Χότζαν του νὰ ἀφήσῃ τοὺς καλογήρους τοῦ Ἁγίου, ὅπου εἶχεν εἰς φύλαξιν, νὰ ὑπάγουν εἰς*** τὸ ἄνωθεν Μοναστήριον τῆς Θεοτόκου καὶ ἐκεῖ νὰ κάθονται· οἵτινες πηγαίνοντες εὐρήκαν ἐνταφιασμένον τὸ Ἅγιον Λεῖψανον. Καὶ διὰ νὰ λάβουν πληροφορίαν περὶ σοστέραν τοῦ Μαρτυρίου του, τὸ ἐξέθαψαν ὁμοῦ μὲ ἄλλους Ἱερεῖς (σ. 239) καὶ Χριστιανούς. Καὶ μὲ ὄλον ὅπου ἦτον τρεῖς ἡμέρας μέσα εἰς τὸν ποταμὸν, καθὼς ὁ Ἰωάννης μέσα εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ κήτους, ὅμως καμμίαν διαφορὰν ἢ δυσωδίαν δὲν εἶχεν, ἀλλ' εὐωδιάζεν ὄλον καὶ ἐφαίνετο ὡσάν νὰ κοιμᾶται. Καὶ ἀφοῦ τὸ ἠσπᾶσθησαν εὐλαδῶς, πάλιν τὸ ἐνταφίασαν****.

* Μετὰ τὴ λέξη «ἐφημέριος» ὁ ἐκδότης τῆς «Ἀκολουθίας καὶ Βίου...» τοῦ Ἁγίου Σάλφαρος Χριστοδουλίδου («ἐν Βενετία, 1814») στή σελίδα 31 προσθέτει: «ἐφημέριος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ χωρίου Κολικόντασι, κειμένου πλησίον τοῦ ποταμοῦ, τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῶν Εἰσοδίων».

** Ἐπίσης μετὰ τὴ φράση «τὸ ἔφερεν εἰς» προσθέτει: «τὴν ἄνω Ἐκκλησίαν τῆς Θεοτόκου... ἐν τῷ Νάρθηκα τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας τῶν Εἰσοδίων ἐν τῷ χωρίῳ Κολικόντασι ἀρχιερατείουτος ἐν Βελεγράδοις Ἰωάσαφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν παρὼν εἰς τὸν ἐνταφιασμὸν τοῦ Ἁγίου».

*** Καὶ ἐδῶ ὁ Σάλφ. Χριστοδ. ἀλλάζει τὸ κείμενον τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου καὶ γράφει: «εἰς τὴν ἄνωθεν Μονὴν τῆς Θεοτόκου».

**** Καὶ πάλι ὁ Σάλφ. Χριστοδ. στή σελ. 32 μετὰ τὴ λέξη «ἐνταφίασαν» προσθέτει: «εἰς τὸν ἴδιον τόπον, ὅπου καὶ ἀνηγέρθη ὁ θεῖος αὐτοῦ Ναός, ὁ ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ τιμώμενος...». Καὶ συνε-

Τὴν ὥραν δὲν ἐκείνην ἔτυχε νὰ εὐρεθῆ ἐκεῖ μία δαιμονισμένη γυναῖκα, ἣτις ἀπὸ μακρινούς τόπους ἠκολούθει ζῶντα τὸν Ἅγιον, ποθοῦσα τὴν ἰατρειάν της. Καί καθὼς εἶδεν ὅπου ἀνοῖξαν τὸν τάφον τοῦ Ἁγίου, τὴν ἐτάραξε δυνατὰ τὸ δαιμόνιον καὶ ὑστερον ἀπὸ ὀλίγην ὥραν ἰατρευθῆ τελείως δοξάζουσα τὸν Θεόν καὶ τὸν Ἅγιον.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς Ἀγαρηνοὺς, ὅπου ἐθανάτωσαν τὸν Ἅγιον, ἐπῆρε τὸ ἐλανωκαμήλαυκόν του καὶ γυρίζοντας εἰς τὸν Χότζαν τὸ ἔβανεν εἰς τὸ κεφάλι του καὶ ἐπεριέλα τὸν Ἅγιον. Καί παρευθὺς δαιμονισθεὶς ἔβγαλε τὰ ρούχα του καὶ ἔτρεχε φωνάζοντας πὼς αὐτὸς ἐθανάτωσε τὸν ἀσκητὴν. Ὅθεν μαθαίνοντας τοῦτο ὁ Πασσιᾶς ἐπρόσταξε καὶ τὸν ἔβαλαν εἰς τὰ σίδηρα καὶ ἐκεῖ κακῶς ὁ κακὸς ἐξέψυξεν.

Ἀφοῦ ἔκαμε τὴν ὑστερινὴν διδασχὴν ὁ Ἅγιος εἰς τὸ προορηθὲν χωρίον Κολικόντασι, ἀφῆκεν ἐκεῖ ἓνα Σταυρόν, κατὰ τὴν συνήθειαν, στημένον εἰς τὴν γῆν. Καί μετὰ τὴν τελευτήν του ἔδλεπον οἱ Χριστιανοὶ φῶς οὐράνιον ὅπου ἔλαμπεν ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρόν κάθε νύκτα. Ὅθεν τὴν ἡμέραν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἐπῆγαν οἱ Ἱερεῖς μὲ τὸν λαόν καὶ ἐπῆραν τὸν Σταυρόν ἐκεῖνον μετ' εὐλαβείας λιτανεύοντες καὶ τὸν ἔβαλαν ὀπίσω τοῦ Βήματος, κοντὰ εἰς τὸν τάφον τοῦ Ἁγίου εἰς παντοτινὴν ἐνθύμησιν τοῦ θαύματος.

Ἀφοῦ δὲ οἱ μαθηταὶ τοῦ ἔλαβαν τὴν τελείαν ἐλευθερίαν ἀπὸ τὸν Πασ-

σιᾶν, ἔκαμαν ἀνακομιδὴν τοῦ Λειψάνου τοῦ Ἁγίου καὶ μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἐπῆραν μέρη ἀπὸ αὐτό καὶ διεσκορπίσθησαν εἰς διαφόρους τόπους. Καί πολλοὶ ἀσθενεῖς διὰ τῶν Ἁγίων Λειψάνων ἐκείνων ἔλαβον τὴν ὑγείαν τους. Καί μάλιστα κατὰ τὴν νῆσον τῆς Ναξίας, ὅπου πηγαίνοντες δύο μαθηταὶ τοῦ Ἁγίου, διὰ νὰ ἀναγγείλουν τὰ περὶ τοῦ Μαρτυρίου αὐτοῦ εἰς τὸν ἐκεῖσε σχολαρχοῦντα ἱεροδιδάσκαλον Χρῦσανθον, τὸν αὐτάδελφον τοῦ Ἱερομάρτυρος, ἔτυχε νὰ ἔχουν μαζί των μερικὰς τρίχας ἀπὸ τὰ γένεια τοῦ Ἁγίου⁽¹⁾. Τὰς ὁποίας παίρνονσα μὲ εὐλάβειαν [(σ. 240) μία γυναῖκα ἐν τῷ καλουμένῳ Νεοχωρίῳ, ἣτις εὐρίσκειτο εἰς βαρυστάτην καὶ θανατηφόρον ἀσθένειαν, ὧ τοῦ θαύματος! εὐθὺς ἐγνώριεν εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς μίαν ὑπερφυσικὴν δύναμιν, διὰ τῆς ὁποίας ἀνέλαβε μετ' ὀλίγον τελείαν τὴν ὑγείαν της.

Ἀλλὰ καὶ πολλαὶ στεῖραι γυναῖκες λαμβάνουσαι εἰς διάστημα ἡμερῶν τεσσαράκοντα χῶμα ἀπὸ τὸν τάφον τοῦ Ἁγίου μετ' εὐλαβείας καὶ πίστεως, ἐπέτυχον τοῦ αἰτήματος, δηλαδὴ τοῦ νὰ γεννήσουν τέκνα μὲ τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ πρεσβειῶν τοῦ Ἁγίου τοῦ Ἱερομάρτυρος Κοσμᾶ. Οὐ ταῖς πρεσβείαις ἀξιωθεῖμεν τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν. Ἀμήν.

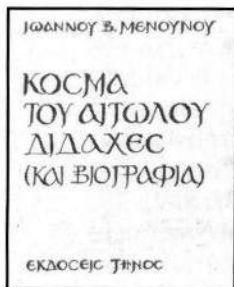
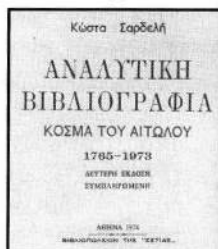
(1) Τὰς τρίχας ταύτας νομίζω ὅτι τὰς ἐπῆραν πρὸ τῆς ἀνακομιδῆς τοῦ Λειψάνου, ὅταν τὸ ἐξέθαψαν, διὰ νὰ τὸ ἀσπασθοῦν, ὡς εἶπομεν. (Ἡ σημείωσις αὕτη εἶναι τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου).

χίξει προσθέτοντας 33 σειρές δικό του κείμενο γὰ τὴ γνωριμία τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ μὲ τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ Τεπελιανιώτην, τὴν προφητεία τοῦ Ἁγίου γι' αὐτόν, πού ἐπαληθεύθητε πλήρως, καὶ γι' αὐτὸ ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς ἀνήγαγε τὸν Ναὸ τοῦ Ἁγίου, «οὐτινος ἡ σεβασμία κάρα ἠργυρώθη εὐθὺς διὰ προσταγῆς τοῦ ὑψηλοτάτου Ἡγεμόνος Βεζῆρ Ἀλῆ Πασσιᾶ» (σελ. 32–33). Καί συνεχίζει μὲ τὸ ἰπόλοιστο κείμενο τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου.

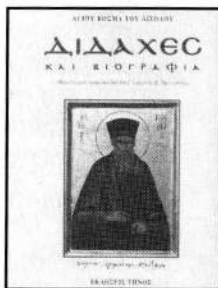
Εἶναι προφανές ὅτι καὶ μόνο ἀπὸ τίς ἀνωτέρω ἀλλαγές καὶ προσθήκες στὸ πρωτότυπο κείμενο τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου ὁ Σάππειρος Χριστοδουλίδης δὲν εἶναι «ὁ Βιογράφος τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ», ὅπως μέχρι τὸ 1972 ὄλοι οἱ ἀσκοληθέντες μὲ τὸ Βίο τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ τὸν ἀνέφεραν ὡς «Βιογράφος» τοῦ Ἁγίου. Ὑπάρχουν ὁμως καὶ πολλὰ ἄλλα στοιχεῖα, ἀγολογικά καὶ φιλολογικά, πού ἀποδεικνύουν ὡς πρῶτο Βιογράφο τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ τὸν Ἅγιο Νικόδημο, ὅπως, σὺν Θεῷ, θά παροσιάζομε προσεχῶς.

Βιβλία αναφερόμενα στο Βίο και τίς ΔΙΔΑΧΕΣ του Ἁγίου Κοσμᾶ.

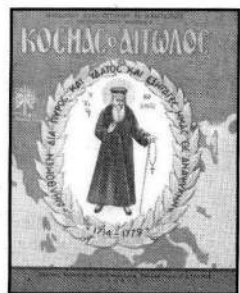
Ὅπως ἀναφέραμε στή σελίδα 4, πρὶν ἀπὸ τὰ 5 βιβλία πού θά παρουσιάσουμε καί ἐποπτικά-φωτογραφικά, ἀναφέρουμε πρῶτο τό βιβλίο τοῦ **Κώστα Σαρδελῆ**, «Ἀναλυτική Βιβλιογραφία...», ὡς βιβλίο κλειδί γιά ὅσους θά ἤθελαν νά ἀσχοληθοῦν γενικά ἢ καί εἰδικά μέ τό πρόσωπο καί τό ἔργο τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ. Μετά τό κύριο σῶμα τοῦ βιβλίου, σελίδες 192, ἀκολουθεῖ Πίνακας Κυρίων Ὀνομάτων, σελ. 193-199, καί οἱ πρῶτες καί σπάνιες εἰκόνες τοῦ Ἁγίου (ἀσπρόμαυρες). Τό βιβλίο εἶναι ἔκδοση τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἐστίας» (ὁδ. Σόλωνος 60, τηλ. 210-36.35.970).

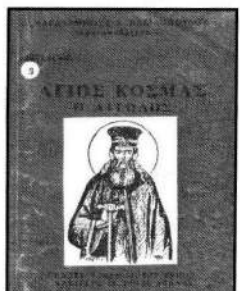
1. **Ἰωάννου Β. Μενούνου**, φιλόλογου, «**Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ Διδαχές (καί βιογραφία)**», Ἐκδόσεις «**Τῆνος**», Ἀθήνα (1979). Στίς σελίδες τῆς 1ης ἐκδόσεως (ἀριστερά) παραπέμπουμε γιά τὰ ἀποσπάσματα, πού παραθέτουμε στό ἀκολουθοῦν «**Ἀπάνθισμα ΔΙΔΑΧΩΝ**». Ἦδη κυκλοφορεῖται ἡ 5η ἐκδοση (δεξιά), ἐπίσης ἀπό τίς Ἐκδόσεις «**Τῆνος**» (χ.χ.) καί γιά τὰ ἴδια Ἀποσπάσματα παραπέμπουμε καί σ' αὐτῆς τίς σελίδες. (Γιατί τό κείμενο τῶν Διδαχῶν εἶναι πανομοιότυπο, ἐνῶ τὰ εἰσαγωγικά καί βιογραφικά στοιχεῖα στήν 5η

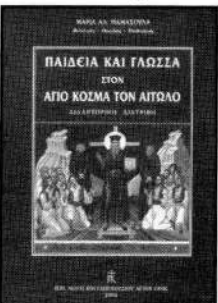
ἐκδοση, ὡς «**χρηστική**», εἶναι συντομότερα καί γιά τό εὐρύτερο ἀναγνωστικό κοινό). Οἱ δημοσιευόμενες Διδαχές εἶναι ἑπτὰ (7), οἱ Α1, Α2, Β1, Β2, Γ', Δ' καί Ε', μαζί καί ἕξι (6) Παραδείγματα καί τρία (3) Ἀποσπάσματα. Ἡ ἐκδοση γίνεται μέ ἱστοριοφιλολογική μέθοδο, μέ βάση τὰ σωζόμενα χειρόγραφα, ἀλλά καί τίς προηγούμενες ἐκδόσεις Διδαχῶν, καί εἶναι ἀντιπροσωπευτική τῶν λόγων τοῦ Ἁγίου, ὅπως μᾶς ἔχουν παραδοθῆ. Ἡ 1η ἐκδοση Ἰω. Μενούνου ἀποτελεῖται ἀπὸ 319 σελίδες καί ἡ 5η ἀπὸ 245. Ἡ ἀξιόλογη αὐτή ἐργασία τοῦ Ἰ. Μενούνου εἶναι ἡ **Διδακτορική Διατριβή του**.

2. **Ἐπισκόπου Αἰγυοστίου Ν. Καντιώτου**, Μητροπολίτου Φλωρίνης, «**Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός 1714-1779**», ἐκδοση Ὁρθοδ. Ἱεραποστ. Ἀδελφότητος «**ὁ Σταυρός**», Ἀθήνα 2005, σελίδες 426. Ἡ Α'-1η ἐκδοση ἔγινε τό 1950 καί ἤδη κυκλοφορεῖται ἡ ΚΣ'-26η, μέ σύνολο ἀντιτύπων **ὑπέρ τίς 100.000!** (Περιέχονται: Εἰσαγωγικά καί ἄλλα, Βίος, Μαρτυρολόγιον τοῦ Ἁγίου, τοῦ μαθητῆ Του Ζήγκο-Μπιστροκέη, Ἁγιοποιήσις, οἱ ΔΙΔΑΧΕΣ (Α'-Η'), Παραδείγματα, Ἐπιστολές, Προφητεῖες καί Ἱ. Ἀκολουθία καί Παρακλητικό Κανόνα (Γερσαίμου Μικραγιαννανίτου). Ἐπίσης Φωτογραφίες-Εἰκόνες, Γλωσσάριο καί Πίνακας ὀνομάτων καί πραγμάτων. **Πρόκειται γιά πρωτοποριακό βιβλίο, μέ ἀρκετά Σχόλια τοῦ Σεβασμιωτάτου.**

3. **Ἀρχμ. Χαράλαμπος Δ. Βασιλοπούλου**, «**Ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός**», Ἐκδόσεις «**Ὁρθοδόξος Τύπος**» (στή Σειρά: «**Βίοι Ἁγίων**», ὑπ' ἀρ. 3, Ἀθήνα, σελίδες 362. Ἡ 1η ἐκδοση ἔγινε τό 1955 καί ἤδη κυκλοφορεῖται ἡ 11η, μέ σύνολο ἀντιτύπων **ὑπέρ τίς 50.000**. Περιέχονται: Εἰσαγωγικά-βιογραφικά, Προφητεῖες, ΔΙΔΑΧΕΣ (Α'-Η'), Παραδείγματα καί Ἱ. Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου.

4. **Μαρίας Ἀλ. Μαμασοῦλα**, φιλόλογου-θεολόγου-παιδαγωγοῦ, «**Παιδεῖα καί Γλῶσσα στόν Ἅγιο Κοσμᾶ τόν Αἰτωλό**». Διδακτορική Διατριβή. Ἐκδοση Ἱ. Μονῆς Κουτλουμουσίου, Ἅγιον Ὄρος 2004, σελίδες 581.

Ἡ μελέτη εἶναι ἀξιόλογη, ἀναλυτική καί συνθετική, ουστηματική, μέ πολλές παραπομπές καί βιβλιογραφία. Σπουδαῖο εἶναι τό Παράρτημα (2) μέ τίτλο: **Στατιστικοί Πίνακες περιοχῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, πού ἔχουν σχέση μέ τή δράση τοῦ Πατροκοσμᾶ**. Αναφέρονται ὅλα τὰ μέρη, χωρία κλπ. πού περιόδευσε ὁ Ἅγιος, ἡ σύνθεση πληθυσμοῦ, ἡ γλώσσα του καί ἄλλα στοιχεῖα, ὅπως πού καί πόσα Σχολεῖα ἴδρυνε ὁ Ἅγιος.

Συνιστοῦμε θερμᾶ τὰ 5 βιβλία τῆς σελίδας, τὰ ὁποῖα διατίθενται καί ἀπό τήν Π.Ε.Φ.Π.

ΑΠΑΝΘΙΣΜΑ ΔΙΔΑΧΩΝ ('Εκλεκτά 'Αποσπάσματα).

Δέν χρειάζεται νά κάνουμε ἐδῶ κάποια εἰσαγωγή γιά τή θεωρητική καί πρακτική ἀξία τῶν Διδαχῶν τοῦ Ἁγίου, γιά τήν ὁποία γράφουν πολλά καί ἀξιόλογα οἱ προηγούμενοι καί πολλοί Συγγραφεῖς. Ἐξηγοῦμε μόνο ὅτι τά ἐπιλεγμένα Ἐποσπάσματα, συνολικά 23, εἶναι α) θεολογικά-θρησκευτικά, θά ἐλέγαμε μιά Λαϊκή Ὁρθόδοξη Κατήχησι; β) αὐτά πού ἀφορῶν τή συζυγία, γάμο, τεκνογονία καί ἀνατροφή τῶν παιδιῶν· καί γ) ὅσα ἀναφέρονται στήν Παιδεία, τήν ἴδρυση καί λειτουργία Σχολείων (πού πολλοί ὑπολογίζουν ὡς καί 1.100 καί πάντως πολύ περισσότερα ἀπό 250. Βλ. μελέτη τῆς Μ. Μαρμασοῦλα, σελ. 14, κάτω). Καί προσθέτομε ὅτι τά χαρακτηριστικά Ἐποσπάσματα εὐκόμαστε νά γίνουν ἀφορμή νά φιλοτιμηθοῦν οἱ Φίλοι Ἀναγνώστες ν' ἀποκτήσουν καί νά μελετήσουν αὐτούσιες τίς σωζόμενες ΔΙΔΑΧΕΣ τοῦ Ἁγίου. Οἱ παραπομπές γίνονται στίς ἀντίστοιχες σελίδες τῆς 1ης καί 5ης ἐκδόσεως τῶν Διδαχῶν ἀπό τόν Ἰ. Μενοῦνο.

1. Περί τῆς Ἁγίας Τριάδος (μέ παραδείγματα).

Ὁ πανάγαθος καί πολυέλεος Θεός, ἀδελφοί μου, εἶναι ἕνας καί ὅποιος λέγει πῶς εἶναι πολλοί θεοί εἶναι Διάβολος. Εἶναι δέ Τριάς, Πατήρ, Υἱός καί Ἄγιον Πνεῦμα, μία φύσις, μία δόξα, μία βασιλεία, ἕνας Θεός. Εἶναι δέ ἀκατάληπτος Κύριος, ἀνερμήνευτος, ἀπερίγραπτος, παντοδύναμος, ὅλος φῶς, ὅλος χαρά, ὅλος εὐσπλαχνία, ὅλος εὐεργεσία, ὅλος ἀγάπη. Δέν ἔχομεν κανένα παράδειγμα νά παρομοιάσωμεν τήν Ἁγίαν Τριάδα, ἐπειδή καί δέν εὐρίσκεται ἄλλη εἰς τόν κόσμον. Μά διά νά λάβῃ παραμικράν βοήθειαν ὁ νοῦς μας, φέρουν μερικά παραδείγματα οἱ θεολόγοι τῆς Ἐκκλησίας μας.

Σιμά εἰς τά ἄλλα μᾶς φέρουν καί τόν ἥλιον. Ὁ ἥλιος ἤξέυρομεν ὅλοι πῶς εἶναι ἕνας. Ἐνας εἶναι καί ὁ Θεός. Καί καθώς ὁ ἥλιος φωτίζει ἐτοῦτον τόν κόσμον τόν αἰσθητόν, ἔτσι καί ἡ Ἁγία Τριάς, ὁ Θεός, φωτίζει τόν νοητόν. Εἶπαμεν, ἀδελφοί μου, πῶς ὁ ἥλιος εἶ-(A1, 1n 119, 5n 55)ναι ἕνας, μά εἶναι καί τρία μαζί: ἔχει ἀκτῖνες, ὁπού ἔρχονται εἰς τά μάτια μας ὡσάν γραμμές, ὡσάν κλωστής, ἔχει καί φῶς, ὁπού ἐξαπλώνεται εἰς ὅλον τόν κόσμον. Μέ τόν ἥλιον ὁμοιάζομεν τόν ἀναρχον Πατέρα, τόν Θεόν μας, μέ τές ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ, τόν Χριστόν μας, μέ τό φῶς τοῦ ἡλίου τό Πανάγιον Πνεῦμα, (A1, 1n 120, 5n 56).

Χωρίς τήν πέτρα, τό τσακουμάκι καί τήν ἴσκαν φωτιά δέν πιάνει. Καθώς δέν ἔμποροῦν νά λείψουν τά τρία ὁμοῦ, ἔτσι καί ἡ Ἁγία Τριάς τρία εἶναι καί ἕνα.

Ἡ καθώς τό νερόν εἶναι ἕνα, τό χαλάζι καί τό χιόνι, τρία, μιᾶς φύσεως καί τά τρία.

Ἡ ψυχὴ εἶναι μία, ἕνα πρόσωπον (καί μέ τόν νοῦν) γεννᾷ τόν λόγον, εἶναι καί ἡ νοητή. Εἶναι τῆς ψυχῆς καί ὄχι τοῦ σώματος. Ἡ μέν ψυχὴ εἶναι εἰς τύπον τοῦ Πατρός*, ὁ δέ λόγος τῆς ψυχῆς εἶναι εἰς τύπον τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ

* **Σημείωση Συντάξεως.** Ἴσως ἡ «καταγραφή» τοῦ συγκεκριμένου λόγου-χωρίου τῆς Διδαχῆς τοῦ Ἁγίου νά μὴν ἔγινε ἀκριβῶς καί σαφῶς. Τό ὀρθό καί παραδεδομένο εἶναι: Ἡ ψυχὴ ὡς **μία** εἶναι εἰς τύπον τῆς μιᾶς Θεότητος τοῦ Ἐνός Θεοῦ. Ἀλλ' ἡ ψυχὴ εἶναι καί **τριαδική**, ὡς «κατ' εἰκόνα» τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, τοῦ Πατρός-Νοῦ, τοῦ Υἱοῦ-Λόγου καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἦτοι ἔχει ἡ ψυχὴ: νοῦν-λόγον-πνεῦμα, ἀλλ' ὡς δυνάμεις τῆς ψυχῆς καί ὄχι ὡς πρόσωπα, ὅπως στήν Ἁγία Τριάδα τά θεία Πρόσωπα, πού συνυπάρχουν καί «περιχωροῦνται... ἀδιαίρετως, ἀτρέπτως, ἀσυγχύτως».

Δογματική καί ἱμνογραφική ἔκφραση-διατύπωση τοῦ Τριαδικοῦ εἰκονισμοῦ στόν ἄνθρωπο κάνει ὁ Βυζαντινός θεολόγος καί Μητροπολίτης Σμύρνης Μητροφάνης, σύγχρονος τοῦ Μεγ. Φωτίου (μέσα 9ου αἰ. μ.Χ.) στόν Τριαδικό Κανόνα τοῦ Ἀ' Ἦχου, στό Μεσοσημειώμα τῆς Κυριακῆς πρώτῃ, στό δ' καί γ' Τροπάριο τῆς Ἀ' Ὠδῆς (βλ. «Παρακλητική»):

Θεοῦ, ἡ δὲ πνοὴ τῆς ψυχῆς εἰς τύπον τοῦ Παναγίου Πνεύ-(**Παράδειγμα 6ο, 1n 299, 5n 235**)ματος. Ἡ ψυχὴ γεννᾷ τὸν λόγον μὲ τὸν νοῦν καὶ δεύτερον τὸν γεννοῦν τὸν λόγον τὰ κείλη. Καθὼς ὁ λόγος γεννᾶται ἀπὸ τὴν ψυχὴν πρῶτον καὶ δὲν φανερώνεται καὶ δεύτερον μὲ τὰ κείλη γίνεται φανερός, οὕτως ὁ Υἱός καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγεννήθη πρὸ τῶν αἰώνων ἀπὸ τὸν Θεόν καὶ Πατέρα. Ἀλλὰ δὲν ἐφανερώνητο εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀμὴ ἔστεκεν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς. Ἔτσι καὶ δεύτερον ἐγεννήθη ἐκ τῶν χειλέων τῶν Προφητῶν καὶ ἐκ τῆς Πανάγνου Μαρίας τῆς ἀειπαρθένου καὶ τότε ἔγινε φανερός εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Δευτέρα γέννησις λέγεται ἐκ τῆς σαρκὸς ὅπου ἐφανερώθη. Καὶ ὅταν ἦτο εἰς τὸν Σταυρόν, ἔπασκεν ἡ ἀνθρωπότης, ἡ ὕλη τῆς σαρκὸς, ἡ δὲ θεότης ἔμεινε ἀπαθής.

Καὶ καθὼς ὅταν ὁ ἥλιος φωτίζει τὸ δένδρον καὶ ὁ δενδροκόπτης κόπτοντας μὲ τὸ τσεκούριον, τὸ μὲν δένδρον πάσχει κοπτόμενον, αἱ δὲ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, ὅπου εἶναι ἐπάνω εἰς τὸ δένδρον, ἄκοπτες καὶ ἀβλαβεῖς μένουσιν, οὕτω καὶ ἡ θεότης τοῦ Χριστοῦ μας. Ἄν καὶ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πάθους ἦτο ἠνωμένη μὲ τὴν σάρκα καὶ δὲν ἐχωρίσθη ἀπὸ αὐτῆν, καθὼς καὶ ὁ ἥλιος ἀπὸ τὸ δένδρον καὶ δὲν ἔπαθε, οὕτω καὶ ἡ ἀνθρωπότης, ἔπαθεν ὡς τὸ δένδρον, ἡ δὲ θεότης ἔμεινε ἀβλαβής ὡς ὁ ἥλιος. (**Παρ. 6ο, 1n 300, 5n 236**).

Εἶναι καὶ ἄλλος τρόπος νὰ καταλάβετε διὰ τὴν Παναγίαν Τριάδα. Πῶς; Νὰ ἐξομολογηθῆτε παστικά καὶ καλὰ, νὰ μεταλάβετε τὰ Ἄχραντα Μυστήρια μὲ φόβον, μὲ τρόμον καὶ μὲ εὐλάβειαν, καὶ τότες νὰ σᾶς φωτίσῃ ἡ Χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος νὰ καταλάβετε, **διὰ τὴν διδασκαλίαν δὲν ἠμπορεῖτε νὰ καταλάβετε.** (**A1, 1n 120, 5n 56**).

2. Μόνη ἡ Ὁρθόδοξη Πίστις εἶναι ἀληθινὴ καὶ ἅγια.

Ἐγώ, ἀδελφοί μου, ἐπαιδευθῆκα εἰς τὴν σπουδὴν σαράντα καὶ πενήντα χρόνων, ἐδιάβασα πολλὰ καὶ διάφορα βιβλία καὶ περὶ Ἑβραίων καὶ περὶ Ἑλλήνων καὶ περὶ ἄλλων ἀσεβῶν καὶ αἰρετικῶν, ἐρεύνησα τὰ βάθη τῆς σοφίας καὶ νῦρα ὅτι **οἱ ἄλλες πίστες εἶναι ψεύτικες, κάλπικες**, μόνον ἡ ἐδικὴ μας, ἡ χριστιανικὴ εἶναι ὀρθόδοξος, ἀληθινὴ καὶ ἅγια. Διὰ τοῦτο σᾶς λέγω, ἀδελφοί μου Χριστιανοί, νὰ χαίρεσθε καὶ νὰ εὐφραίνεσθε, ὅπου εὐρέθητε Χριστιανοί Ὁρθόδοξοι καὶ νὰ κλαίετε καὶ νὰ θρηνῆτε τοὺς ἀπίστους καὶ αἰρετικούς, ὅπου εὐρίσκονται εἰς τὸ σκότος. Διὰ αὐτοὺς ἔγινεν ἡ Κόλασις, αὐτὴ εἶναι ἡ καθολικὴ πατρίδα τους. Χιλιάδες καλὰ νὰ κάμουν, **χωρὶς τὸ ἅγιον Βάπτισμα τίποτες δὲν ὠφελοῦνται.** Ἐτούτην τὴν ζωὴν ἄς τὴν χαροῦν μὲ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τους καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην, τὴν οὐράνιον, ἄς μὴν ἐλπίζουν τίποτες. Ἡ ἄλλη εἶναι ἐμᾶς τῶν Χρι-

→ (β) «Ἴνα τοῖς ἀνθρώποις ἐνικῆν τὴν τριλαμπῆ Σου δηλώσης Θεότητα, πλάσας πρὶν (= ἀρχικά) τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὴν Σὴν εἰκόνα διεμόρφωσας, νοῦν αὐτῷ καὶ λόγον καὶ πνεῦμα δούς (= δώσας) ὡς Φιλάνθρωπος».

(γ) «Νοῦς μὲν ὁ ἀγέννητος Πατὴρ εἰκονικῶς τοῖς σοφοῖς (= θεολόγοις) προηγούμεται, Λόγος δὲ συνάναρχος ὁ συμφυῆς Υἱός καὶ Πνεῦμα Ἅγιον...».

Ἐξάλλου θεολογικὴ ἀνάλυση, σαφὴ καὶ ὠραία, τοῦ τριαδικοῦ εἰκονισμοῦ αὐτοῦ κάνει ὁ Βυζαντινὸς θεολόγος καὶ διδάσκαλος Ἰωσήφ ὁ Βουέννιος (1350;–1432) στὸν τρίτο (γ) Λόγος του Περί Ἁγίας Τριάδος. Βλ. Ἰωσήφ τοῦ Βουεννίου «Τὰ Εὐρεθέντα», τόμ. Α', β' ἔκδοσις, ὑπὸ Βασίλ. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1991, σελ. 65 (σύνολο σελ. 446).

στιανῶν, τῶν βαπτισμένων, τῶν μυρωμένων, τῶν ἐξομολογουμένων, τῶν μεταλαβημένων... (A2, 1n 175, 5n 111).

Καί ἀνίσως καί νά ἦτον δυνατόν νά ἀνέβαινα εἰς τόν οὐρανόν νά φωνάξω μίαν φωνήν μεγάλην καί νά κηρύξω εἰς ὅλον τόν κόσμον καί νά εἰπῶ πῶς **μόνον ὁ Χριστός μου εἶναι Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ καί Θεός ἀληθινός** καί ζωή τῶν ἀπάντων, ἤθελα νά τό κάμω. Μά ἐπειδή καί δέν ἤμπορῶ νά κάμω ἐκεῖνο τό μέγαλον πρᾶγμα, κάνω ἐτοῦτο τό μικρόν καί περιπατῶ ἀπό τόπον εἰς τόπον καί ἀπό χώραν εἰς χώραν καί διδάσκω τούς ἀδελφούς μου τούς Χριστιανούς. (A2, 1n 148, 5n 84).

3. Ἀγάπη στό Θεό καί στούς ἀδελφούς.

Φυσικόν μας εἶναι νά ἀγαποῦμεν τούς ἀδελφούς μας, γιατί εἴμαστε μιᾶς φύσεως, ἔχομε ἓνα Βάπτισμα, μίαν Πίστιν, τά ἄχραντα Μυστήρια μεταλαμβάνομεν, ἓνα Παράδεισον ἐλπίζομεν νά ἀπολαύσωμεν. Καλότυχος ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος πού ἀξιῶθη καί ἔλαβεν εἰς τήν καρδίαν του αὐτές τές δύο ἀγάπες, ἀγάπην εἰς τόν Θεόν καί εἰς τούς ἀδελφούς του, ἔχει πάντα τά ἀγαθά καί ἀμαρτίαν δέν ἤμπορεῖ νά κάμῃ. Καί ὅποιος δέν ἔχει τόν Θεόν εἰς τήν καρδίαν του ἔχει τόν Διάβολον καί ὅποιος ἔχει τόν Διάβολον ἔχει πάντα τά κακά καί ὅλες τές ἀμαρτίες τές κάμνει.

Χίλιες χιλιάδες καλά νά κάμωμεν, ἀδελφοί μου, νηστεῖες, προσευχές, ἐλεημοσύνες, καί τό αἷμα μας νά χύσωμεν διά τήν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ μας, ἀνίσως καί δέν ἔχωμεν αὐτές τές δύο ἀγάπες, ἀλλά ἔχομεν μῖσος καί ἔχθραν εἰς τούς ἀδελφούς μας, ὅλα ἐκεῖνα τά καλά, ὅπου ἐκάμαμεν, τοῦ Διαβόλου εἶναι καί εἰς τήν Κόλασιν πηγαίνομεν. Μά καλά, θέλετε εἰπεῖ, μετ' ἐκείνην τήν λίγην ἔχθρα ὅπου ἔχομεν εἰς τούς ἀδελφούς μας, ἔχοντες τόσα καλά καμωμένα, εἰς τήν Κόλασιν πηγαίνομεν; Ναί, ἀδελφοί μου, μετ' ἐκεῖνο πηγαίνομεν, διατί ἐκείνην ἡ ἔχθρα εἶναι φαρμάκι τοῦ Διαβόλου. Καί καθώς βάνομεν μέσα εἰς ἑκατόν ὀκάδες ἀλεύρι ὀλίγον προζύμι καί ἔχει τόσῃν (A1, 1n 123, 5n 59) δύναμιν καί κουφίζει (= ἀνεβάζει, σηκώνει) ὅσον ζυμάρι καί ἄν εἶναι, ἔτσι εἶναι καί ἡ ἔχθρα, ὅλα ἐκεῖνα τά καλά ὅπου ἐκάμαμε τά γυρίζει καί τά κάμνει ὅλα φαρμάκι τοῦ Διαβόλου.

Ἐδῶ, Χριστιανοί μου, πῶς πηγαίνετε; Ἔχετε τήν ἀγάπην ἀνάμεσόν σας; Ἀνίσως καί θέλετε νά σωθῆτε, κανένα ἄλλο πρᾶγμα νά μή ζητήσετε ἐδῶ εἰς τόν κόσμον παρά τήν ἀγάπην. (A1, 1n 124, 5n 60).

4. Ἡ προσευχή τοῦ Ἰησοῦ.

Νά μή σᾶς λείπῃ ποτέ ἐτούτη ἡ προσευχή: **Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱέ καί Λόγε τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, διά τῆς Θεοτόκου καί πάντων σου τῶν Ἁγίων ἐλέησόν με τόν ἁμαρτωλόν καί ἀνάξιον δοῦλον σου.** Αὐτό, ἀδελφοί μου, πάντοτε νά τό λέγετε καί μέ τό στόμα σας καί μέ τόν νοῦν σας καί ἡμέραν καί νύκτα, ὅπου καί ἄν εἴστε, ἢ τρῶτε ἢ περιπατεῖτε ἢ δουλεύετε-(A2, 1n 173, 5n 109)τε ἢ κάθεσθε, αὐτό πάντα νά μελετᾶτε. Καί ἄν δέν τό ἐξεύρετε, νά τό γράψετε, νά τό μάθετε καί αὐτό σᾶς ὠφελεῖ κατά πολλά καί ἐδῶ σᾶς ἐλευθερώνει ἀπό κάθε κακόν καί ἐκεῖ σᾶς λυτρώνει ἀπό τήν αἰώνιον Κόλασιν καί σᾶς ἀξιῶ-

νει και πηγαίνετε εις τον Παράδεισον, εις την αιώνιον πατρίδα μας. (A2, 1n 174, 5n 110).

5. Ἡ τήρηση τῶν Ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ.

Βλέπετε, ἀδελφοί μου, τί μέγα κακόν εἶναι ἡ παράβασις τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ; Ὁ Ἀδάμ μίαν καί μόνην ἐντολήν ἐπαρέβη καί στοχασθῆτε πόσα κακά ἔπαθεν. Ἀμή ἐμεῖς, ὁπού τέσ παραβαίνομεν ὅλες, τί μέλλομεν νά πάθωμεν οἱ ταλαίπωροι; Διά τοῦτο ὅσον καί ἄν ἡμποροῦμεν νά φυλάγωμεν τά προστάγματα τοῦ Θεοῦ (A2, 1n 169, 5n 105).

Τοῦτο, ἀδελφοί μου Χριστιανοί, εἶναι βέβαιον, ὅποιος φυλάγει τά προστάγματα τοῦ Θεοῦ, κἄν ἄνδρας εἶναι ἢ γυναῖκα, γίνεται σοφός καί ἀνδρεῖος καί δέν φοβᾶται ὄλον τόν κόσμον. Μά ὅποιος δέν τά φυλάγει, ἀλλά κάνει τά θελήματα τοῦ Διαβόλου, γίνεται μωρός καί δειλός, ὁπού φοβᾶται καί ἀπό τόν ἥσκιον του, ἄς εἶναι καί βασιλεύς, ὁπού νά ὀρίζη τόν κόσμον ὄλον. Διά τοῦτο νά προσέχετε ὅσον καί ἄν ἡμπορεῖτε νά φυλάγετε τά προστάγματα τοῦ Θεοῦ καί νά μή κάνετε τά θελήματα τοῦ Διαβόλου, ὡσάν ἡ Εὐα. Μέ ἓνα λόγον τοῦ ὀφιδίου ἐπλανέθη καί ἀλησμόνησε τήν παραγγελίαν τοῦ Θεοῦ καί ἔκαμε τό θέλημα τοῦ Διαβόλου. Καί δέν ἔφθασε μόνον εις τοῦτο, ἀλλά ἀκόμη ἐπαρακίνησε καί τόν ἄνδρα τῆς εις τό κακόν καί ἐκεῖνος, ὡς ἀνόπτος καί μωρός, ἀλησμόνησε τήν παραγγελίαν τοῦ Θεοῦ καί ἤκουσε τήν συμβουλήν τῆς γυναικός. Διά τοῦτο, ἄνδρες, μὴν ἀκούετε τέσ γυναικες σας εις ὅσα πράγματα σᾶς λέγουν, ἀλλά νά ἐξετάζετε καλά τά λόγια τους καί τήν συμβουλήν τους καί, ἄν εἶναι καλή, νά τήν κάνετε, εἰδέ χωρίς ἐξέτασιν, νά μή κάνετε τίποτε, καθῶς ὁ Ἀδάμ, ἄν ἐξέταζε καλά, δέν ἔτρογεν. (A2, 1n 166, 5n 102).

6. «... ΨΥΧΗ καί ΧΡΙΣΤΟΣ σᾶς χρειάζεται!»

Τοῦτο σᾶς λέγω πάλιν καί σᾶς παραγγέλλω: κἄν ὁ οὐρανός νά κατέβη κάτω, κἄν ἡ γῆ νά ἀνέβη ἀπάνω, κἄν ὄλος ὁ κόσμος νά χαλάσῃ, καθῶς μέλλει νά χαλάσῃ σήμερον αὐριον, νά μή σᾶς μέλη τί ἔχει νά κάμῃ ὁ Θεός. **Τό κορμί σας ἄς σᾶς τό καύσουν, ἄς σᾶς τό τηγανίσουν, τά πράγματά σας ἄς σᾶς τά πάρουν, μή σᾶς μέλη, δώστε τα, δέν εἶναι ἐδικά σας. Ψυχὴ καί Χριστός σᾶς χρειάζεται.** Ἐτοῦτα τά δύο, ὄλος ὁ κόσμος νά πέσῃ, δέν ἡμπορεῖ νά σᾶς τά πάρῃ, ἔξω ἄν τύχη καί τά δώσετε μέ τό θέλημά σας. Αὐτά τά δύο νά τά φυλάγετε, νά μὴν τύχη καί τά χάσετε. (Γ', 1n 240, 5n 176).

7. Ἡ Χάρη τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος. Πλήρες βύθισμα στήν Κολυμβήθρα. Βάπτισμα ἀνάγκης (Ἄεροβάπτισμα...).

Θέλοντας ὁ Κύριος νά μᾶς δεῖξῃ τόν τρόπο πῶς νά βγάνωμεν ἐκείνην τήν κατάραν, ὁπού ἔλαβε ὁ πατέρας μας ὁ Ἀδάμ μέσα εις τόν Παράδεισον καί ἡ μητέρα μας ἡ Εὐα, ἐβαπτίσθη ὁ Κύριος εις τόν Ἰορδάνην ποταμόν ἀπό τόν τίμιον Πρόδρομον. Πρέπει καί ἐμεῖς οἱ εὐσεβεῖς Χριστιανοί, ἀδελφοί μου, νά χαίρωμαστε καί νά εὐφραινώμαστε χιλιάδες φορές εις τά πολλά καλά, ὁπού μᾶς ἐχάρισεν ὁ Κύριος, καί μάλιστα εις τό ἅγιον Βάπτισμα. Πρέπει καί ἐμεῖς νά φυλάγωμεν τό Βάπτισμά μας καθαρόν καί ἀμόλυντον ὅσον εἶναι δυνατόν. Εἰδέ καί

τύχη καί σφάλωμεν ὡς ἄνθρωποι, ἄς εἶναι δοξασμένοι ὁ πανάγαθος Θεός, ὁπού μᾶς ἐχάρισε καί δεύτερον βάπτισμα, τήν ἀγίαν Ἐξομολόγησιν. Διατί **ἀβάπτιστος καί ἀξεμολόγητος ἄνθρωπος εἶναι ἀδύνατον νά σωθῆ. Καλύτερα, ἀδελφέ μου, νά θανατώσης ἑκάτό ἀνθρώπους βαπτισμένους παρά νά ἀφήσης ἓνα παιδίον ἀβάπτιστον νά ἀποθάνη.** Καί ἂν τύχη ἀνάγκη καί θέλῃ νά ἀποθάνη τό παιδίον καί δέν ἐπρόφθασεν ὁ παπᾶς νά τό βαπτίσῃ, ἄς τό βαπτίσῃ ὅποιος τύχη, ὁ πατέρας, ἡ μητέρα, ἀδελφός, γείτονας καί μάλιστα ἡ μαμμή. Βάλε ἀρκετόν νερόν καί λάδι, σταύρωσέ το καί βάπτισέ το. Εἰπέ: Βαπτίζεται ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἄμην. **Καί, ἂν ζήσῃ, τό τελειώνει ὁ παπᾶς***. Μά ἔτυχε καί δέν ἔχεις νερόν; Πάρε τρεῖς φουχτες κῶμα καί χύσε το εἰς τό κεφάλι του καί εἰπέ καθὼς καί πρῶτον. Ἔτυχε πάλιν καί δέν ἔχεις καί κῶμα; Βάπτισέ **(B1, 1n 200, 5n 136)** το εἰς τόν ἀγέρα καί εἰπέ ὁμοίως. Καί μὴν τό κάμνετε καθὼς ἓνας τρελλός καί ἀνόπτος ἄνθρωπος· ἔλεγε, πὼς γίνεται κουμπάρος καί ἄφησε τό παιδίον ἀβάπτιστον καί ἀπέθανε, διὰ νά μὴν χωρισθῆ ἀπὸ τῆ γυναῖκα του. Εἰς τὴν ἀνάγκη δέν γίνονται κουμπάροι καί ὁ ἄνδρας, ὡσάν θέλῃ, ματασιμίγει μέ τῆ γυναῖκα του, δέν ἔχουν κανένα ἐμπόδιον. Ὅμοίως πάλιν ἂν τύχη ἀνάγκη καί θέλῃ νά ἀποθάνῃ ἓνας ἄνθρωπος **καί δέν ἐπρόφθασε ὁ παπᾶς νά τόν ἐξομολογήσῃ, ἄς ἐξομολογηθῆ εἰς ὅποιον τύχη καί νά ἀποθάνῃ ξεμολογημένος· εἶναι ἐλπίδα πὼς ἡμπορεῖ νά σωθῆ, εἰδέ νά μεταλάβῃ ἀνεξεμολόγητος, δέν ὠφελεῖ τίποτες.**

Ἄγιοι ἱερεῖς, πρέπει νά ἔχετε κολυμβήθρες μεγάλες εἰς τὰς Ἐκκλησίας ἕως ὁπού **νά κώνεται ὅλον τό παιδίον μέσα, νά κολυμβᾷ, ὁπού νά μὴν μείνῃ ἴσα μέ τοῦ ψύλλου τό μάτι ἄβρεχο.** Διατί καί ἐκεῖ προχωρεῖ ὁ Διάβολος καί διὰ τοῦτο τὰ παιδιά σας σεληνιαζονται, δαιμονίζονται, ἔχουν φόβον, γίνονται κακορρίζικα, διατί δέν εἶναι καλά βαπτισμένα. Ὅποιος θέλει νά κάμῃ διὰ τὴν ψυχὴν του ἀπὸ τὴν εὐγενεῖα σας καμμίαν κολυμβήθρα, ἄς σκωθῆ ἀπάνου νά τοῦ εἰπῶ πὼς πρέπει νά τὴν κάμῃ καί νά βάλω ὅλους τοὺς Χριστιανούς νά τόν συγχωρέσουνε, νά λάβῃ μίαν συγχώρεσιν, ὁπού νά ἔδινε κίλια πουγγιά δέν τὴν νύρισκε. **(B1, 1n 201, 5n 137).**

Σημείωση Συντάξεως. Ἐάν ἐπιζῆσῃ τό ἀεροβαπτιζόμενο..., **τελεῖται πλήρης Βάπτισμα** (μέ Κατήχηση-Ἐξορισμούς), **μέ πλήρεις τίς τρεῖς καταδύσεις καί ἀναδύσεις καί τὰ λοιπά,** σάν νά μὴν εἶχε τελεσθῆ **Βάπτισμα ἀνάγκης.** Στό θέμα τοῦτο ἔχομε ἀφιερῶσει δύο τεύχη τοῦ Περιοδικοῦ μας, τὰ ὑπ' ἀρ. 75, Ἰουλ.-Σεπτέμ. 1997, σ. 3-7 καί 10-13, καί ὑπ' ἀρ. 76, Ὀκτ.-Δεκέμ. 1997, σ. 29-31.

ΠΡΟΣΟΧΗ! Εἶναι ἄγνοια καί πλάνη, ὅτι δῆθεν δέν γίνονται οἱ πλήρεις τρεῖς καταδύσεις-ἀναδύσεις σέ Κολυμβήθρα, μέ πλήρες βύθισμα, ἀλλὰ μόνο «μύρωμα». Τελεῖται **πλήρως** τό Μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος. Ἀζόμη καί Ἱερεὺς ἂν τελέσῃ **Βάπτισμα ἀνάγκης** καί ἐπιζῆσῃ ὁ ἀεροβαπτισθεὶς..., τό Μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος **τελεῖται πλήρως.** Ἡ φράση «τό τελειώνει ὁ παπᾶς» τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ σημαίνει: **τό κάνει τέλεια, πλήρως.**

8. Ὁ ἀγιασμός τῆς Κυριακῆς, ὡς ἡμέρας τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.

Ἄξι ἐργασίες, ἀλλὰ ψυχικὴ οἰκοδομὴ καί ἀγαθοεργίες.

Ἄδελφοί μου, νά χαيرώμεσθην καί νά εὐφραινώμεσθην πάντοτε, μά περισσότερον **τὴν Κυριακὴν, ὁπού εἶναι ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ μας.** Διατί Κυρια-

κὴν ἡμέραν ἔγινεν ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας· Κυριακὴν ἡμέραν ἔγινεν ἡ Γέννησις καὶ ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ μας· Κυριακὴν ἡμέραν μέλλει νὰ ἀναστήσῃ ὁ Κύριος ὅλον τὸν κόσμον. Πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ ἐργαζώμεθα τέσ ἕξι ἡμέρες διὰ ἐτοῦτα τὰ μάταια, τὰ γήινα καὶ ψεύτικα πράγματα καὶ τὴν Κυριακὴν νὰ σχολάζωμεν, νὰ πηγαίνωμεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ στοχαζώμεσθιν τέσ ἁμαρτίες μας, τὸν θάνατον, τὴν Κόλασιν, τὸν Παράδεισον. Νὰ στοχαζώμεσθιν τὴν ψυχὴν μας, ὅπου εἶναι τιμιωτέρα ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὄχι νὰ πολυτρώγωμεν καὶ νὰ πολυπίνωμεν, νὰ κάνωμεν ἁμαρτίες. **Οὔτε νὰ ἐργαζώμεσθιν καὶ νὰ πραγματευώμεσθιν (= ἐμπορευώμασιν) καὶ νὰ κάνωμεν λισιβερίσια (= δοσοληψίες) τὴν Κυριακὴν.** Ἐκεῖνο τὸ κέρδος ὅπου γίνεται τὴν Κυριακὴν εἶναι ἀφωρισμένο καὶ κατπραμένο καὶ **βάνετε φωτιά καὶ κατάρρα εἰς τὰ ὀσπίτιά σας** καὶ ὄχι εὐχὴν καὶ εὐλογίαν. Καὶ ἢ σέ θανατώνει ὁ Θεὸς παράκαιρα ἢ τὴν γυναῖκα σου ἢ τὸ παιδί σου ἢ τὸ βόιδι σου φοφᾶ ἢ χαλάζι ρίχνει ὁ Θεὸς καὶ χαλᾶ τὰ πράγματά σου ἢ ἄλλο κακὸν σοῦ κάμνει. "Ὅθεν, ἀδελφοί μου, διὰ νὰ μὴ πάθετε κανένα κακὸν μήτε ψυχικὰ μήτε σωματικὰ, ἐγὼ σᾶς συμβουλεύω νὰ φυλάγετε τὴν Κυριακὴν σας ὡσάν ὅπου εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὸν Θεόν.

- Ἐδῶ πῶς πηγαίνετε, Χριστιανοί μου, τὴν φυλάγετε τὴν Κυριακὴν σας; Ἄν εἴστετε Χριστιανοί, νὰ τὴν φυλάγετε. - Ἐχετε ἐδῶ πρόβατα; Τὸ γάλα τῆς Κυριακῆς τί τό (Γ', 1n 237, 5n 173) κάμνετε; Ἄκουσε, παιδί μου, νὰ τό σμίγῃς ὅλο καὶ νὰ τό κάνῃς ἐπτά μερίδια, καὶ τὰ ἕξι μερίδια κράτῃσέ τα διὰ λόγου σου νὰ κυβερνηθῆς καὶ τό ἄλλο μερίδιον τῆς Κυριακῆς, ἂν θέλῃς, δῶσε το ἐλεημοσύνην εἰς τοὺς πτωχοὺς ἢ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἢ κατὰ τό παρόν ἐγὼ σέ συμβουλεύω νὰ τό δώσης εἰς τό σχολεῖον, διὰ νὰ εὐλογῆσῃ ὁ Θεὸς τὰ πρόβάτά σου. Καὶ ἂν τύχη ἀνάγκη καὶ θέλῃς νὰ πουλήσῃς πράγματα φαγώσιμα τὴν Κυριακὴν ἐξ ἀνάγκης, ἐκεῖνο τὸ κέρδος μὴ τό σμίγῃς εἰς τὴν σακκούλα σου, διατὶ τὴν μαγαρίζεις. Μόνον δῶσε το ἐλεημοσύνην, διὰ νὰ εὐλογῆσῃ ὁ Θεὸς τὰ πράγματά σου. Ἄς εἰποῦμεν καὶ διὰ ἐκείνους ὅπου θέ νὰ δώσουν τό γάλα τῆς Κυριακῆς ἐλεημοσύνην: Ὁ Θεὸς συγχωρήσει καὶ ἐλεήσει αὐτούς (Γ', 1n 238, 5n 174).

Σημείωση Συντάξεως. Γιά τὴν **ιερότητα καὶ ἀγία τῆς Κυριακῆς** ἔχει γράφει εἰδικὰ ὁ Ἅγιος Νικόδημος στό σπουδαῖο βιβλίον του «**Ὁμολογία Πίστεως**, ἡτοι ἀπολογία δικαιωσάτη» (Α'-1η ἐκδοσις «ἐν Βενετία... 1819», σελίδες 95). Ἐπανεκδόθηκε ἀπὸ τὸν Καθηγητὴ Θεολογ. Σχολῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Π. Πάσχο στό βιβλίον του: «**Ἐν Ἀσκήσει καὶ Μαρτυρίῳ...**», Ἐκδόσεις «Ἀρμός», Ἀθήνα (1996). Ἡ «Ὁμολογία...» στίς σελίδες 105-181.

Ἐξάλλου γιά τό ἴδιο θέμα ἔχει ἐκπονήσει ὀγκώδη Διδακτορικὴ Διατριβὴ ὁ Ἄρχιμ. Νικόδημος Σκρέτιας, δ. Θ. καὶ λέκτωρ τῆς Θεολογ. Σχολῆς Πανεπ. Θεσ/κης, μέ θέμα: «**Ἡ θεία Εὐχαριστία καὶ τὰ προνόμια τῆς Κυριακῆς** κατὰ τὴ διδασκαλία τῶν Κολλυβάδων», Ἐκδ. Π. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη 2004, σελίδες 681.

9. Ὁχι στή μαγεία καὶ μαντεία.

Ἄκόμη νὰ προσέχετε καλά, Χριστιανοί μου, νὰ ἀπέχεσθιν ἀπὸ μαγικὰ βότανα, διατὶ βγαίνουν καὶ περὶ-(A2, 1n 167, 5n 103)γυρίζουν τὸν κόσμον πολλὰ τέκνα τοῦ Διαβόλου καὶ πλανοῦν τοὺς Χριστιανούς, διὰ νὰ πάρουν ἄσπρα καὶ δίνουν κάποι φυλαχτά νὰ κάνουν παιδιὰ καὶ νὰ λαμβάνουν τὴν ὑγείαν τους καὶ

νά βλέπουν τήν μοῖραν τους, τί ἔχουν νά τούς ἀκολουθήσουν εἰς τήν ζωήν τους. **Αὐτά ὅλα εἶναι τεχνάσματα σατανικά**, διατί τυχαίνει καί καμμίαν φοράν ὁ Διάβολος κατά φαντασίαν καί κάνει καί θαύματα, διά νά τόν πιστέψουν οἱ ἄνθρωποι, νά κάνουν ἁμαρτίες, νά κολάζονται. "Ὅμως ἡμεῖς ἔχομεν τέτοια παραγγελίαν, ὅτι **ὅποιος ἀγατίζει ἢ ὀλιγοστεύει κανένα τι παραμικρόν ἀπό ἐκεῖνα ὁπού ἐνομοθέτησαν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας νά τόν ἀναθεματίζωμεν**. Λοιπόν εἶναι αὐτά ἔξω ἀπό τόν δρόμον τῶν Πατέρων. Διά τοῦτο ἐκεῖνοι ὁπού τά κάνουν εἶναι ἀναθεματισμένοι. Ἀκόμη, λέγει ὁ Νόμος, **ὄσοι τά ἀκολουθοῦν αὐτά τά μαγικά εἴκοσι χρόνους νά μή μεταλαμβάνουν**. "Ὅθεν ὅποιοι τά μεταχειρίζεσθε αὐτά τά διαβολικά μαντολογήματα καί ἐξορκίσματα καί ἐμποδέματα καί γητεύματα καί ἄλλα παρόμοια, νά ἐξεύρετε, φωτιά βάνετε εἰς τά ὀσπίτια σας καί καίεσθε ζωντανοί καί ἐδῶ καί εἰς τήν ἄλλην ζωήν καί κληρονομάτε τήν αἰώνιον Κόλασιν μαζί μέ τόν διδάσκαλόν σας τόν Διάβολον καί τούς συντρόφους του (A2, 1n 168, 5n 104).

10. "Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα ἀδελφοί. ("Οχι ρατσισμός).

Καί ὄλοι οἱ ἄνθρωποι, ὅλος ὁ κόσμος ἀπό ἓνα πατέρα καί ἀπό μίαν μητέρα εἶναι καί κατά τοῦτο εἴμεσθεν ὄλοι ἀδελφοί, μόνον ἡ πίστις μᾶς χωρίζει.

Εἶναι κανένας γύπτος, (γύφτος, τσιγγάνος) ἐδῶ; Ἐσύ ἀπό ποῖον εἶσαι, παιδί μου; Ἀποκρίσου. – Ἀπό τόν Ἀδάμ καί ἀπό τήν Εὐαν, ἅγιε τοῦ Θεοῦ. – Καί σέ καταδέχονται τοῦτοι οἱ τσελεπήδες (= εὐγενεῖς, ἀφεντάδες) διά ἀδελφόν; – Μοῦ λένε πῶς δέν πιάνεται ἡ λειτουργία μου καί μέ περιγελοῦν. – "Ἄκουε, παιδί μου, ἐσύ ὁπού εἶσαι γύπτος, ὡσάν εἶσαι βαπτισμένος εἰς τό ὄνομα τῆς Ἀγίας Τριάδος καί φυλάγης τά προστάγματα τοῦ Θεοῦ, πηγαίνεις εἰς τόν Παράδεισον καί χαίρεσαι πάντοτε, καί ἐγώ ὁπού δέν εἶμαι γύπτος, ὡσάν δέν κάμω καλά, πηγαίνω εἰς τήν Κόλασιν καί καίομαι πάντοτε. Ἀλήθεια, μέ τούμπανα καί μέ τζορνάδες δέν πηγαίνεις, διατί ἡ πόρτα εἶναι στενή καί δέν σέ χωρεῖ καί ὡσάν θέλης χάλασ' τα. – Τά χαλάω, ἅγιε τοῦ Θεοῦ. – Καλά παιδί μου, κάμε καλά νά σωθῆς καί μὴν ἀκούης ὅ,τι σοῦ λέγει ὁ κόσμος. (A1, 1n 138, 5n 74).

11. Ἰσότητι ἄνδρα καί γυναῖκας.

"Ὅταν ἔκαμεν ὁ Θεός τόν ἄνδρα, γυναῖκα εἰς τόν κόσμον δέν ἦτον. Ἐκβαλεν ὁ πανάγαθος Θεός μίαν πλευράν ἀπό τόν ἄνδρα καί ἔκαμε μίαν γυναῖκα... Ἰσια τήν ἔκαμεν ὁ Θεός τήν γυναῖκα μέ τόν ἄνδρα, ὄχι κατωτέραν. (A2, 1n 131, 5n 67).

"Ἐτσι καί ἐσύ, Χριστιανέ, πρέπει νά τήν χαίρεσαι τήν γυναῖκα σου καί νά τήν ἀγαπᾷς ὡσάν σύντροφόν σου καί νά μὴν ἰνὴν στοχάζεσαι ὡσάν σκλάβαν σου. Διατί καί αὐτή πλάσμα Θεοῦ εἶναι ὡσάν καί ἐσύ. Τόν Θεόν Πατέρα τόν λέγεις καί ἐσύ, Πατέρα τόν λέγει καί αὐτή. Μίαν Πίστιν ἔχετε καί οἱ δύο, ἓνα Βάπτισμα, ἓνα Εὐαγγέλιον, μίαν ἀγίαν Κοινωνίαν, ἓναν Παράδεισον ἔχετε νά ἀπολαύσετε. Δέν τήν ἔχει ὁ Θεός κατώτερην ἀπό ἐσένα, διά τοῦτο δέν τήν ἔκαμεν ἀπό τά ποδάρια, διά νά μή τήν καταφρονᾷ ὁ ἄνδρας, ἀλλ' οὔτε πάλιν τήν ἔκαμεν ἀπό τό κεφάλι, διά νά μὴν καταφρονᾷ αὐτή τόν ἄνδρα, ἀλλά τήν ἔκαμεν ἀπό τήν πλευράν, ἦγουν ἀπό τήν μέσον, διά νά τήν ἔχη σύντροφόν του **καί τῆς**

ἐμφύσπησε καί ἰδίαν ψυχὴν, ὡσάν καί τοῦ ἀνδρός, καί ὕστερα ὠνόμασε τόν ἄνδρα Ἀδάμ καί τήν γυναῖκα Εὔα. (A2, 1n 164, 5n 100).

12. Ὁ εὐλογημένος γάμος.

Νά χαίρεστε καί νά εὐφραίνεσθε κιλιάδες φορές οἱ παντρεμένες τίμια. Εἰς τά πολλά καλά, ὁπού σᾶς ἐχάρισεν ὁ πανάγαθος Θεός, σᾶς ἐχάρισε καί εὐλογημένον γάμον. Νά κλαίετε διά τούς ἀσεβεῖς καί ἀπίστους· ἀνάμεσα εἰς τά πολλά κακά ὁπού ἔχουν, ἔχουν καί καταφρονημένον γάμον. (B1, 1n 194, 5n 130).

Ἄκουσε, παιδί μου, ὅταν θέλῃς νά ὑπανδρευθῆς, νά ζητήσης πρῶτον γυναῖκα νά μὴν εἶναι ἀπό συγγένειά σου, ὁπού τό ἐμποδίζει ὁ Νόμος τῆς Ἐκκλησίας· δεύτερον νά ἔχη τόν φόβον τοῦ Θεοῦ εἰς τήν ψυχὴν τῆς· καί τρίτον νά εἶναι στολισμένη μέ τήν ἐντροπήν. Ἐπῆρες γυναῖκα πτωχή; Ἐπῆρες σκλάβοι. Ἐπῆρες γυναῖκα πλούσια; Ἐγίνες ἐσύ σκλάβος, ἐπῆρες ραβδί τῆς κεφαλῆς σου.

Πρῶτον νά ἐξομολογήσῃτε καί νά στεφανώνεστε εἰς τήν Ἐκκλησίαν. (B1, 1n 195, 5n 131).

Καί ἐρωτᾷ ὁ παπᾶς τόν γαμπρόν: Θέλεις, Ἰωάννη, τήν Μαρία διά γυναῖκα σου; Ἀνίσως καί εἰπῆ: Τήν θέλω, τοῦ δίνει τήν λαμπάδα. Ὅμοίως ρωτᾷ καί τήν νύμφη: Θέλεις ἐσύ, Μαρία, τόν Ἰωάννην διά ἄνδρα; Ἀνίσως καί τόν θέλη, δέν ὁμιλεῖ, μόνον σκύφτει τήν κεφαλὴν τῆς. Εἶδέ καί δέν τόν θέλει καί εἶναι χωρίς τό θέλημά τῆς, φωνάζει: Δέν τόν θέλω. Καί ὡσάν εἰπῆ πὺς δέν τόν θέλει, ὁ παπᾶς νά μὴ βάλῃ χέρι νά τούς στεφανώσῃ, διατί κολάζονται. **Ἄν εἶναι μέ τό θέλημα καί τῶν δύο, ἐτότες νά τούς στεφανώσῃ**, καί ἔπειτα ἀπό τό στεφάνωμα νά τούς μεταλαμβάνῃ τά Ἄχραντα Μυστήρια, καί ἀνίσως καί ἔχουν κανένα ἐμπόδιον, ἄς τούς κοινωήσῃ τό κοινόν ποτήριον. Ὑστερα τοὺς παίρνουν ψάλλοντας καί πηγαίνοντας εἰς τό σπίτι κάνει δέξιν ὁ παπᾶς, εὐλογεῖ τήν τράπεζαν καί φεύγει.

Καί ὡσάν ἀπεράσῃ τρεῖς ἡμέρες, ἐτότες νά σμίγεται τό ἀνδρόγυνο καί νά φυλάγεται τέσ Κυριακές, Ἑορτές, μέ εὐγένειαν ὡσάν Χριστιανοί. **Δέν ἔδωσεν ὁ Θεός τήν γυναῖκα διά πορνείαν, ἀλλά διά παιδία.** Καί ἐσύ ὁ ἄνδρας νά φεύγῃ τήν ξένην γυναῖκα, καθὼς φεύγεις τό (B1, 1n 196, 5n 132) φίδι. Καί ὄχι μόνον τήν ξένην γυναῖκα, ἀλλά εἶναι καιρός νά φεύγῃς καί τήν ἐδικήν σου. Ἐτυχε ἡ γυναῖκα σου καί ἔχει συνήθεια ἢ ἐγγαστρώθη, πρέπει νά φυλάγῃσαι. Ἡ ἐγέννησε καί δέν ἐσαράντισε, δέν ἐκαθαρίστηκε. Καί ἐάν θέλῃς νά σμίξης μέ τήν γυναῖκα σου, πάρε παράδειγμα· ρώτισε τόν γεωργόν νά ἰδῆς πόσες φορές σπέρνει τό χωράφι: τόν χρόνον μίαν φοράν καί τό ἀφήνει ὡς ὁπού γίνεται καί τότε τό θερίζει καί ὕστερα πάλιν ὡσάν θέλη τό ματασπέρνει. Ὅμοίως καί ἐσύ, ἀδελφέ μου, ἔσμιξης μέ τήν γυναῖκα σου, ἐγγαστρώθηκε; Ἀναχώρησε ἕως ὁπού νά γεννήσῃ, νά σαραντίσῃ, νά καθαριστῇ καί τότε σπέρνεις καί ἄλλο. Καί κάμε σαράντα, πενήντα παιδία.

Ἦθελα νά σᾶς εἰπῶ ἕναν λόγον, μά εἶναι αἰσχρὸς κομμάτι καί θέλετε νά μέ κατηγορήσετε. Δέν βλέπετε τά ζῶα ὁπού σμίγουν ἕως νά ἐγγαστρωθῇ τό θηλυκόν καί ὡσάν γεννήσῃ ἐτότες ματασμίγουν; Καί ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι δέν τό ντρεπόμαστε νά εἶμαστε χειρότεροι καί ἀπό τά ζῶα; Μά πάλιν δέν ἔμπο-

ρεῖς νά τό κάμνης αὐτό, σοῦ πέφτει βαρῦ; Κάμε ἄλλο, ταπεινώσου καί εἰπέ πώς εἶσαι ἀνάξιος, ἁμαρτωλός καί χειρότερος ἀπό τά ζῶα, κατηγόρησε τοῦ λόγου σου καί ἔτσι ἤμπορεῖ νά σέ σπλαγχνισθῆ ὁ Θεός, νά σέ σώσῃ. Ἀμή νά κάμνης τήν ἁμαρτίαν, νά καυχᾶσαι, νά λέγης πώς εἶσαι καί ἅγιος, γίνεται τοῦτο νά εἶναι;

Τότε εὐλογεῖ ὁ Θεός τόν ἄνδρα καί τήν γυναῖκα καί τά παιδιά σας καί δέν σᾶς κολλᾷ κανένα πρᾶγμα μήτε μωδέματα, μήτε γητεύματα, μήτε κανένα κακόν. Ἔτσι ἀπερνᾶτε καί ἐδῶ καλά καί πηγαίνετε καί εἰς τόν Παράδεισον νά χαίρεστε πάντοτε. Καί πλέον **ἐξου-(B1, 1n 197, 5n 133)σίαν δέν ἔχετε νά χωρίζεσθε καί μόνον ὁ θάνατος καί ἡ πορνεία σᾶς χωρίζει... (B1, 1n 198, 5n 134).**

13. Γιά τό ἀνδρόγυνο: «ἀλλήλων τά βάρη βαστάζετε» (Γαλάτ. 6, 2).

Ἄλλο καλύτερον δέν εἶναι εἰς τήν γυναῖκα ὡσάν ὀπού νά ἔχη **ὑπομονήν καί ταπεινώσιν**. Καί, ἄν τύχη καί ἔχη κακόν ἄνδρα, νά ὑπομένη καί νά εὐχαριστᾷ τόν Θεόν περισσότερο ἀπό τές ἄλλες, διατί ἔχει μισθόν πολύν εἰς τήν ψυχὴν της καί πάντα μέ γλυκά λόγια νά τόν παρηγορῆ καί νά στοχάζεται πώς καί αὐτός ἀγανακτεῖ καί κινδυνεύει τήν ζωὴν ἡμέραν καί νύκτα, διὰ νά τήν φυλάξῃ. Καί ἄν ἔχη καί ὁ ἄνδρας κανένα ἐλάττωμα, νά τόν ὑποφέρῃ καί νά μὴν τόν πικραίνει, ἄνθρωπος εἶναι καί αὐτός, δέν εἶναι ἄγγελος. Καί νά ἐνθυμᾶται πάντα τές καλωσύνης του καί νά συλλογίζεται (**A2, 1n 169, 5n 105**) καί τές ἐδικές της κακωσύνης. Ὅμοιως καί ἐσὺ ὁ ἄνδρας, ὅταν σοῦ τύχη κακὴ γυναῖκα, πρέπει νά ὑπομένης καί νά εὐχαριστᾷ τόν Θεόν, διατί ἔχεις μισθόν μέγαν εἰς τήν ψυχὴν σου καί, ἄν σοῦ πταίσῃ καμμίαν φοράν, μὴ τήν συνερίζεσαι καί στοχάσῃ καί τές καλωσύνης της. Ἀκόμη συλλογίσου καί τά ἐδικά σου τά ἐλαττώματα.

Πάλιν ἐσὺ, γυναῖκα, ἔχεις περισσότερο χρέος ἀπό τόν ἄνδρα νά ἀνατρέφῃς τά παιδιά σου καί νά τά νουθετᾷς εἰς τά καλά ἔργα. (**A2, 1n 170, 5n 106**).

14. Γονεῖς καί παιδιά.

Ἐνα δένδρο, ὡσάν τό κόψῃς, εὐθύς ξεραίνονται τά κλαριά, ἀμή ὡσάν ποτίσης τήν ρίζαν, στέκονται δροσερά τά κλωνάρια. Ὅμοιως εἴστενε καί οἱ γονεῖς ὡσάν τό δένδρο καί ὅταν ποτίζεται ὁ πατέρας καί ἡ μητέρα, ὀπού εἴστενε ἡ ρίζα τῶν παιδιῶν, μέ νηστεῖες, προσευχές, ἐλεημοσύνης, μέ καλά ἔργα, φυλάγει ὁ Θεός τά παιδιά σας. Ὡσάν ξεραίνεστε οἱ γονεῖς μέ τές ἁμαρτίες, θανατώνει ὁ Θεός τά παιδιά σας καί σᾶς βάνει εἰς τήν Κόλασιν μαζί τους.

Εἶναι μιά μηλιά καί κάνει ξινά μῆλα. Ἐμεῖς τώρα τί (**B1, 1n 188, 5n 124**) πρέπει νά κατηγορήσωμε, τή μηλιά ἢ τά μῆλα; Τή μηλιά. Λοιπόν κάμνετε καλά ἐσεῖς οἱ γονεῖς, ὀπού εἴστενε ἡ μηλιά, νά γίνωνται καί τά μῆλα γλυκά.

15. Δέν εἶναι κατάρα ἡ ἀκουσία ἀτεκνία, οὔτε λόγος διαζυγίου.

Ἀκόμη νά προσέχετε οἱ ἄνδρες νά μὴ κοιτάζετε τές γυναῖκες σας μέ ἄγριον μάπι διὰ πολλῆς αἰτίας, μάλιστα πώς δέν κάνουν παιδιά καί λέγετε τάχα πώς ἔχετε κατάραν. Ἀκούσατε νά σᾶς εἰπῶ: τόν παλαιόν καιρόν ὁ Διάβολος ἔβαλε σκοπόν νά χαλάσῃ τόν κόσμον καί ἔβανε μῖσος εἰς τά ἀνδρόγυνα, γιά νά μὴ κάνουν παιδιά νά αὐξήσῃ ὁ κόσμος, καί ἔτσι οἱ ἄνθρωποι δέν ἔκαναν παιδιά, ἀλλ' οὔτε

ἐφρόντιζαν διά νά ὑπανδρεύωνται καί ἐκινδύνευε νά σωθῆ ὁ κόσμος. Τότε ὁ Θεός, θέλοντας νά λείψῃ αὐτό τό διαβολικόν κακόν, ἐπρόσταξεν ὅτι ὅποιοι δέν κάμῃ παιδιά εἶναι κατηραμένοι. Διά τοῦτο καί μόνον τόν εἶπεν ὁ Θεός αὐτόν τόν λόγον, διά νά χαλάσῃ (A2, 1n 156, 5n 92) τόν σκοπόν τοῦ κατηραμένου Διαβόλου. Λοιπόν **τώρα δέν ἔχετε κατάραν ὅσοι δέν κάνετε παιδιά καί μή λυπᾶσθε, ἀλλά χαίρεσθε, ὅπου γίνεται τό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί ὄχι τό ἐδικόν σας** καί μάλιστα ἐκεῖνοι ὅπου ἔχουν παιδιά εἶναι σκλάβοι καί κατά τήν ψυχήν καί κατά τό σῶμα. Καί νά φυλάγεσθε νά μή κάμετε ὡσάν κάποιοι ἀνόητοι καί τρελλοί, ὅπου διά νά μὴν ἐγέννησαν παιδιά οἱ γυναῖκες τους, τές ἐχώρισαν καί ἐπῆραν ἄλλες. **Ὁ Διάβολος θέλει νά χωρίζονται τά ἀνδρόγυνα καί ὄχι ὁ Θεός.** Ἔτσι λέγει καί ὁ Νόμος: Κανένα ἄλλο αἶπιον δέν τούς χωρίζει ἔξω ἄν ξεπέσουν εἰς πορνείαν. Καί ὅποιοι διά ἄλλο αἶπιον χωρίζει τήν γυναῖκα του καί πάρῃ ἄλλην ἔχει νά κριθῆ ὡς μοικός, χειρότερος ἀπό τόν πόρνον, καί θέλει πηγαίνει εἰς τήν Κόλασιν.

Σημείωση Συντάξεως. Ἡ ἀκούσια-μή θεληματική ἀτεκνία τελευταῖα ὀδηγεῖ πολλά ἀνδρόγυνα στή χρῆση τῆς **ΕΞΩΣΩΜΑΤΙΚΗΣ Γονιμοποιήσεως**, γιά τήν ὁποία ἔχουμε κάμει **εἰδικό ΑΦΙΕΡΩΜΑ** στό τεῦχος ὑπ' ἀρ. 90, Ἀπρίλ.-Ιούν. 2001, τοῦ Περιοδικοῦ μας, τό ὁποῖο πάντοτε διατίθεται ΔΩΡΕΑΝ. Ὁ τίτλος εἶναι: **«Ἐξωσωματική Γονιμοποίηση καί Προγεννητικός Ἐλεγχος: Ναί ἢ Ὁχι;»**. Τῶν σοβαρῶν Ἐπιστημόνων, Ἰατρῶν καί ἄλλων, ἡ θέση εἶναι **ἀρνητική, ΟΧΙ**, καί πάντως τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας ἡ θέση, τόσο Ἐπισκόπων, ὅσο καί Πνευματικῶν-Ἐξομολόγων, εἶναι ἐπίσης ἀρνητική, **ΟΧΙ!** Διότι εἶναι σχεδόν βέβαιο ὅτι **γίνονται ΕΚΤΡΩΣΕΙΣ ἤδη ἐμψυχωμένων Ἀνθρωπίνων Ἐμβρύων σέ ποσοστό 90%!** Φονεύονται-ἐκτρώνονται ἢ ἀποβάλλονται τά 9 στά 10 ἢ τά 90 στά 100 Ἐμβρυα, ἐνῶ φονεύονται καί πολλά στό «σωλήνα», ὅταν δέν χρησιμοποιούνται... Καί ἀκριβῶς, οἱ θέλοντες νά ἐνημερωθοῦν ὑπεύθυνα καί ὀρθόδοξα ἄς μελετήσουν αὐτό τό εἰδικό τεῦχος. (Ἄς τό ζητήσουν, ἄς τηλεφωνήσουν ἢ ἄς γράψουν νά τούς ἀποσταλῆ ΔΩΡΕΑΝ).

Ἐξάλλου ἄς προσεχθοῦν ιδιαίτερα οἱ λόγοι τοῦ Ἁγίου Κοσμά γιά τή **μεγάλη πληγή-μάστιγα ΔΙΑΖΥΓΙΟ!** (Δυστυχῶς, δέν διαθέταμε χώρο νά παραθέσουμε καί ἄλλα σχετικά σημεῖα τῶν Διδασχῶν του). Ὡστόσο παραλέμπουμε στό ἄρθρο μας: **«Ἄχ, αὐτά τά ΔΙΑΖΥΓΙΑ... (50%)!»**, στό προηγούμενο τεῦχος ὑπ' ἀρ. 105, Ἰανουάρ.-Μάρτ. 2005, σ. 13-15 (ἀλλά καί σέ προηγούμενα τεύχη). Τό ἄρθρο **«Ἄχ, αὐτά τά ΔΙΑΖΥΓΙΑ... (50%)»** θά συνεχισθῆ καί σέ ἐπόμενα τεύχη.

16. «Υἱοθεσία» φτωχοῦ παιδιοῦ.

Πάλιν ὡσάν θέλῃς νά κάμῃς παιδιά, εὐκόλον εἶναι: ἔπαρε ἕνα φτωχό παιδί καί κάμε τό πνευματικόν σου παιδί, νά χαίρεσαι καί νά εὐφραίνεσαι καί ἐσύ, νά χαίρεται καί ἐκεῖνο. Διά ἐκεῖνο τό παιδί, ὅπου σοῦ γενῶν ἡ γυναῖκα σου, δέν σοῦ χρεωστεῖ ὁ Θεός χάριν, διατί τό κάμνεις ἀπό σαρκικόν πάθος, μά διά ἐκεῖνο τό φτωχό (B1, 1n 184, 5n 120) παιδί ἔχεις χίλιες φορές μισθόν ἀπό τόν Θεόν εἰς τήν ψυχήν σου καί τιμὴν ἀπό τούς ἀνθρώπους, διατί τό κάμνεις μέ τό θέλημά σου πνευματικόν παιδί. (B1, 1n 185, 5n 121).

Καί ἄν θέλῃς νά ζήσῃ τό παιδί σου, ἐγὼ νά σέ εἰπῶ πῶς νά κάμῃς. Νά κάμῃς τοῦ παιδιοῦ σου ἕνα φόρεμα καί ἄλλο ἕνα ἐκεῖνου τοῦ φτωχοῦ καί διά τό χατήρι ἐκεῖνου τοῦ φτωχοῦ παιδιοῦ χαρίζει ὁ Θεός τήν ζωὴν τοῦ παιδιοῦ σου. **Καί νά ἀγαπᾷς τά πτωχά τά παιδιά καλύτερα ἀπό τά ἐδικά σου.** Εἶδέ καί νά ζητῆς πῶς νά δίνῃς τοῦ παιδιοῦ σου νά τρώγῃ καί νά πίνῃ καλά, νά ἔχῃ εὐμορφα φορέματα καί γιά ἐκεῖνο τό φτωχό νά μὴν σέ μέλῃ, αὐριο βλέπεις τό παιδί σου ἀποθαμένο καί καίγεται ἡ καρδιά σου. Καί ἐνῶ τό πτωχό, τό ξυπόλητο, τό

γυμνό, τό πεινασμένο, τό καταφρονημένο τό βλέπεις θρεμμένο καί εἶναι ὡσάν τό γουρουνόπουλο καί τό ἐδικόν σου γίνεται ὡσάν χτικιασμένο (= φυματικό). (B1, 1n 187, 5n 123).

17. Οἰκογενειακό Εἰκονοστάσι καί ἀγωγή παιδιῶν.

Νά κάμης μίαν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας, τοῦ Προδρόμου, νά ἔχη καί τόν Ἅγιον τοῦ παιδιοῦ σου καί ὅταν τό παιδί σου σηκώνεται ἀπό τόν ὕπνον νά σοῦ γυρεύη ψωμί, μήν τοῦ δίνης, μόνο νά πάρης τό ψωμί, νά τό βάλης ὀμπρός εἰς τήν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καί νάν τοῦ εἰπῆς: Ἐγώ, παιδί μου, δέν ἔχω ψωμί, ὁ Χριστός ἔχει. Σήκω νά κάμης τό Σταυρό σου νά παρακαλέσωμε τόν Ἅγιόν σου νά παρακαλέσῃ τόν Χριστόν νά σοῦ τό δώσῃ. Καί ἔτσι τό παιδίον παρακινεῖται διά τήν ἀγάπην τοῦ ψωμιοῦ καί εὐθύς ὀπού ξυπνᾷ, τόν Ἅγιόν του βλέπει. Βλέποντας τότε ὁ Διάβολος τό παιδίον πῶς ἔχει τήν ἐλπίδα του εἰς τόν Χριστόν καί εἰς τόν Ἅγιόν του, κατακαίεται καί φεύγει. Κι' ἔτσι νά συνηθίζετε τά παιδιά σας, νά τά παιδεύετε ἀπό μικρά, διά νά συνηθίζου εἰς τόν καλόν δρόμον. (B1, 1n 187, 5n 123).

18. Τό παράδειγμα τοῦ ὑπερπολυτέκνου παπα-Ἰωάννη (μέ 20 παιδιά).

Εἰς τήν Ἀνατολήν ἦτον ἕνας ἄνθρωπος, τό ὄνομά του παπα-Ἰωάννης, ὑπανδρευμένος, εἶχεν εἴκοσι παιδιά. Καί μίαν ἡμέραν ἕνας Δεσπότης ἐκόνευσεν εἰς τό σπίτι τοῦ παπα-Ἰωάννου. Βλέπει τά παιδιά καί ἐκάθουνταν. Ἐρωτᾷ ὁ Δεσπότης τόν παπᾶ: Τίνος εἶναι τά παιδιά; Λέγει ὁ παπα-Ἰωάννης: Ἐδικά μου εἶναι, ἀφέντη Πανιερώτατε, ὁ Θεός μου τά ἐχάρισε. Τοῦ λέγει ὁ Δεσπότης: Πόσα παιδιά εἶναι; Λέγει ὁ παπα-Ἰωάννης: Εἴκοσι. Λέγει ὁ Δεσπότης: Πόσους χρόνους ἔχεις ὑπανδρευμένος; Λέγει ὁ παπᾶς: Δεκαοκτώ. Τότε λέγει ὁ Δεσπότης τοῦ παπᾶ: Διά δεκαοκτώ χρόνους νά ἔχης εἴκοσι παιδιά, ἐσένα σοῦ πρέπει νά εἶσαι καθηρημένος. Λέγει ὁ παπᾶς: Νά ἐξομολογηθῶ, Δεσπότη μου, καί ἂν τό εὖρης εὐλογον, ἄς εἶναι ὀρισμός τοῦ Θεοῦ. (Δ', 1n 260, 5n 196).

Ἄρχινισε ὁ παπᾶς καί λέγει: Ἐγώ, Δεσπότη μου, ἔμαθα γράμματα ἑλληνικά, ἔγινα δεκαοκτώ χρονῶν ἀναγνώστης καί ὑποδιάκονος, εἴκοσι πέντε διάκονος. Καί ὅταν ἔγινα τριάντα χρονῶν, μέ ἐπαρακάλεσαν οἱ Χριστιανοί καί ὁ Δεσπότης καί ἔγινα παπᾶς, χωρίς νά δώσω κανένα ἄσπρο (= χρήματα). Κατά τούς θείους καί ἱερούς νόμους ἐπανδρεύθηκα. Πρῶτον ἐξωμολογηθήκαμεν μέ τήν παπαδιά μου, ἐπήγαμεν εἰς τήν Ἐκκλησίαν καί ἐστεφανωθήκαμεν, ἔπειτα ἀπό τό στεφάνωμα ἐκοινωνήσαμεν τά Ἄχραντα Μυστήρια καί, ὡσάν ἐπέρασαν τρεῖς ἡμέρες, ἐσμίξαμεν μέ τήν παπαδιά μου. Καί ὡσάν ἐγγαστρώθη, ἐχωρίσαμεν, ἔως ὀπού ἐγέννησεν, ἐσαράντισε καί τότε ἐματασμίξαμεν καί πάλιν ἐγγαστρώθη, εὐθύς ἀνεχώρησα καί μέ τέτοιον τρόπον ἔκαμα τά εἴκοσι παιδιά ὀπού βλέπεις ἡ Πανιερότης σου διά δεκαοκτώ χρόνους. Λέγει ὁ Δεσπότης: Συγχωρημένος νά εἶσαι νά κάμης πενήντα καί ἑκατό παιδιά. Ἔτσι ὁ εὐλογημένος παπᾶς ἔμαθε τά παιδιά του γράμματα, τά ἐπαίδευσεν μέ νουθεσίες καλές καί ἐπέρασε καί ἐδῶ καλά καί ἐπῆγε καί εἰς τόν Παράδεισον νά χαίρεται πάντοτε. (Δ', 1n 261, 5n 197).

19. Μέ τόν ιδρώτα σας, ὄχι μέ ἀδικίες.

Ἀδελφοί μου, νά χαίρεσθε καί νά εὐφραίνεσθε χιλιάδες φορές ὅσοι ζῆτε καί βγάνετε τό ψωμί σας μέ τόν κόπον σας, μέ τόν ιδρώτα σας, διατί ἐκεῖνο τό ψωμί εἶναι εὐλογημένον. Καί, ἂν θέλης, δώσε κομμάτι ἀπό ἐκεῖνο τό ψωμί τοῦ πτωχοῦ, μέ ἐκεῖνο ἀγοράσεις τόν Παράδεισον. Ὅμοίως πάλιν νά κλαίγετε καί νά θρηνῆτε μέ μαῦρα δάκρυα ὅσοι ζῆτε μέ ἀρπαγές, ἀδικίες ἢ μέ διάφορα καί ζοῦρες ἄσπρων (= τοκογλυφίες.) Ἐκεῖνα τά ἄδικα τά τρῶτε διά νά ζῆτε καί διά ἐκεῖνα τά ἄδικα σᾶς θανατώνει ὁ Θεός νά σᾶς βάνει εἰς τήν Κόλασιν.

Ἐδῶ πῶς πηγαίνετε, Χριστιανοί μου; Ὅλοι μέ τόν κόπον σας ζῆτε ἢ καί μέ ἀδικίες; Ἄν εἴστετε Χριστιανοί, μέ τόν κόπον σας νά ζῆτε, ἐκεῖνο τό εὐλογεῖ ὁ Θεός, τό ἄδικο τό καταρῆται. (A1, 1n 137, 5n 73).

20. Ἀποκατάστασις ἀδικίας.

Καί ἐσύ πάλιν, ἀδελφέ, ὅπου ἀκούεις ὅπου σέ συγχωρᾷ ὁ ἐχθρός σου, ὅπου τόν ἀδίκησες καί τόν ἐζημίωσες, μή χαίρεσαι, ἀλλά μάλιστα νά κλαίης καί νά θρηνῆς. Διατί, ἂν δέ δώσης τό ξένον πρᾶγμα ὅπου ἐπῆρες, ὅλοι οἱ Πατριάρχαι καί οἱ Πνευματικοί νά σέ συγχωρέσουν, ἐσύ ἀσυγχώρητος εἶσαι. Μά δέν ἔχεις; Πούλησε τό χωράφιόν σου καί τό ἀμπέλιόν σου καί τό ὄσπιτίόν σου καί πλήρωσέ τα. Κι ἂν δέν σέ φθάσουν, πήγαινε πούλησου σκλάβος καί ὅσα καί ἂν πάρης, δῶσ' τα. Εἶδέ καί σοῦ εἶναι βαρῦ τοῦτο καί δέν τό κάμεις, πήγαινε καί πρόσπεσον εἰς τούς πόδας του μετά θερμῶν δακρύων καί παρακάλεσέ τον καί εἶπέ του: Ἀδελφέ, σοῦ ἔπαισα, σέ ἐζημίωσα, σέ ἔκλεψα, σέ ἀδίκησα καί κάμε ἔλεος εἰς ἐμένα καί συγχώρησέ με, ἐπειδή καί δέν ἔχω νά σοῦ πληρώσω τό χρέος καί τήν ζημίαν ὅπου σοῦ ἔκαμα. Τότε καί ἐκεῖνος, καί πέτρινη καρδιά νά ἔχη, βέβαια θέλει μαλακωθῆ καί θέλει σέ συγχωρήσει καί τότε εἶσαι καλά συγχωρημένος. Ὅθεν στοχασθῆτε πόσον μέγα κακόν εἶναι ἡ ἀδικία, ὅπου ὅλα τά ἄλλα συγχωροῦνται μέ τήν ἁγίαν Ἐξομολόγησιν, μά αὐτό δέν συγχωρεῖται μέ κανέναν ἄλλον τρόπον παρά ὅποταν νά τά δώσωμεν ὀπίσω ὅλα ἐκεῖνα ὅπου ἀδίκησαμεν, τότε συγχωρούμεσθε βέβαια. (A2, 1n 158, 5n 94).

21. «Χωρίς Σχολεῖον περιπατοῦμεν εἰς τό σκότος»!

Σᾶς λέγω καί ἄλλο, ἂν θέλετε νά μέ σκλαβώσετε. Ἐχω ἕνα φυσικό ἰδίωμα ἐγώ: ἀπό μικρόν παιδίον ὅπου ἤμουνα ἀγαποῦσα τά μικρά παιδιά καί, ὅταν βλέπω κανένα παιδίον, μέ φαίνεται νά ἀνοίξω τήν καρδίαν μου νά τό βάλω μέσα... Σᾶς βαστάει ἡ καρδιά σας νά μοῦ τά χαρίσετε; - Χάρισμά σου, ἅγιε τοῦ Θεοῦ. - Μέ ἐσκλαβώσετε, ἀδελφοί μου, τώρα ὅπου καί τό αἷμα μου νά χύσω διά τήν ἀγάπην σας δέν μέ φαίνεται τίποτες (A1, 1n 141, 5n 77).

...Καλά, παιδιά μου, μοῦ ἐχαρίσετε τά παιδιά σας, ἀμή νά ἰδοῦμεν. Ἐχετε καί σχολεῖον ὅπου νά διαβάζουν, νά μανθάνουν γράμματα τά παιδιά μας; - Δέν ἔχομε, ἅγιε τοῦ Θεοῦ. - Τέτοια παιδιά ἀγράμματα μοῦ ἐχαρίσετε; Τί τά θέλω; Χάρισμά σας. Παιδιά ὡσάν τά γουρουνόπουλα νά ἔχω δέν τό καταδέχομαι... Χάρισμά σας. Ὡσάν θέλετε, χαρίσετέ μου καί ἕνα σχολεῖον ἐδῶ εἰς τήν χώραν σας, νά μανθάνουν τά παιδιά μας γράμματα, νά ἤξεύρουν ποῦ περιπατοῦνε καί τότε νά τά εὐχῶμαι νά ζήσουν, νά προκόψουν.

Ἄμῃ δὲν εἶναι καλά νά βάλετε ὄλοι σας νά κάμετε ἕνα ρεφενέ (=συνεισφορά, ἔρανο), νά βάλετε καί ἐπιτρόπους νά τό κυβερνοῦν τό σχολεῖον, νά βάνουν διδάσκαλον νά μανθάνουν ὅλα τά παιδιά καί πλούσια καί πτωκά χωρίς νά πληρώνουν;...

Χωρίς τό σχολεῖον περιπατοῦμεν εἰς τό σκότος. Καλύτερα νά ἔχης εἰς τήν χώραν σου σχολεῖον ἑλληνικόν παρά νά ἔχης βρύσες καί ποταμούς. Διατί ἡ βρύσις ποτίζει τό σῶμα, τό δέ σχολεῖον ποτίζει τήν ψυχήν, τό σχολεῖον ἀνοίγει τές Ἐκκλησίες, τό σχολεῖον ἀνοίγει τά Μοναστήρια. Ἀνίσως καί δέν ἦτανε σχολεῖα, ποῦ ἤθελα ἐγώ νά μάθω νά σᾶς διδάσκω; (A1, 1n 142, 5n 178).

Νά κάμετε τρόπον ἐδῶ εἰς τήν χώραν σας διά σχολεῖον, νά βρῆτε ἕναν διδάσκαλον καί νά τόν πληρώνετε νά σᾶς μαθαίνῃ τά παιδιά σας, ὅτι ἀμαρτάνετε πολὺ νά τά ἀφήνετε ἀγράμματα καί τυφλά. Καί μὴ μόνον φροντίζετε νά τούς ἀφήσετε πλούτη καί ὑποστατικά καί μετὰ τόν θάνατόν σας νά τά τρῶν καί νά τά πίνουν καί νά σᾶς ὀπισθολογοῦν. Καλύτερα νά τά ἀφήσετε πτωκά καί γραμματισμένα παρά πλούσια καί ἀγράμματα. Ἔτσι ἀρέγει τοῦ Θεοῦ καί ἔτσι νά κάμετε, διά νά ἀξιωθῆτε νά πηγαίνετε μαζί μέ τά παιδιά σας εἰς τόν Παράδεισον... (A2, 1n 173, 5n 109).

Σημείωση Συντάξεως. Εἰδικά γιά τό θέμα **Σχολεῖα-Παιδεία...** ἀσχολεῖται στό βιβλίο τῆς «Παιδεία καί Γλῶσσα στόν Ἅγιο Κοσμᾶ τόν Αἰτωλό» (βλ. σ. 14) ἡ φιλόλογος-θεολόγος-παιδαγωγός Μαρία Ἀλ. Μαρμασοῦλα.

Σέ αὐτόγραφη Ἐπιστολή Του στό μεγαλύτερο ἀδελφό του Χρῦσανθο, Ἱερομόναχο καί Σχολάρχῃ στή Νάξο, μεταξύ τῶν ἄλλων ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς γράφει καί γιά τά Σχολεῖα πού ἴδρυσε ὡς τό Μάρτιο τοῦ 1779, ἦτοι 210, ἐνῶ στό ἐπόμενο καί τελευταῖο ἐξάμηνο τῆς ζωῆς Του ἴδρυσε καί ἄλλα 30! Ὑπάρχουν πληροφορίες ὅτι τό σύνολο τῶν Σχολείων («κοινῶν»-στοιχειώδους ἐκπαίδευσως καί «ἐλληνικῶν»-γυμνασίων, ἀλλά καί Ἀνωτέρων Σχολῶν) ἔφθασαν τά χίλια ἐκατό (1.100) περίπου! Ἄλλωστε οἱ διασωθέντες Ἐπιστολές τοῦ Ἁγίου ἀφοροῦν μόνο στήν ἴδρυσή καί συντήρησιν Σχολείων! Ἴδου ἡ Ἐπιστολή στόν Ἱεροδιδάσκαλο Χρῦσανθο.

«Πανοσιώτατε ἀγαπητέ μοι ἀδελφέ κυρ-Χρῦσανθε, ἀσπαζόμενος προσκυνῶ σε καί παρακαλῶ τόν Ἅγιον Θεόν διά τήν ψυχικήν σου καί σωματικήν ὑγείαν. Χάριτι θεῖα, ἀδελφέ, ὑγιαίνω ὁπωςοῦν, ψυχικά δέ Κύριος οἶδε. Τά κατ' ἐμέ καί περί ἐμέ φαίνονται πολλά καί ἀπίστευτα εἰς τούς πολλούς καί μήτε ἐγώ δύναμαι νά τά καταλάβω. Τόσον δέ μόνον λέγω σοι, διά νά δοξάσῃς τόν Κύριον καί νά χαρήσῃ, ὅτι γίνεται ἀρχετή μέτανοια εἰς τούς ἀδελφούς. Ἔως τριάντα ἐπαρχίας περιῆλθον, δέκα σχολεῖα Ἑλληνικά ἐποίησα, διακόσια διά κοινά γράμματα, τοῦ Κυρίου συνεροῦντος καί τόν λόγον μου βεβαιοῦντος διά τινῶν ἐπακολουθούντων σημείων. Πλήν δόξα τῷ λέγοντι "ἡ γάρ δύναμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται". Περιέρχομαι δέ κατά τό παρόν τήν Παραμυθίαν καί Μαργαρίτην, ἐλπίζω δέ εἰς ὀλίγον καιρόν νά σᾶς ἀπολαύσω, ἄν ὁ Θεός θέλῃ. Περιῆλθον δέ καί τήν πατρίδα καί πάντες οἱ συγγενεῖς σέ προσκυνοῦσι καί οἱ φίλοι.

Ἀσπάζομαι σε καί τόν Πανιερωτάτο Δεσπότην καί εὐχομαι πάντας τούς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς. Ὑγιανε ψυχικά καί σωματικά.

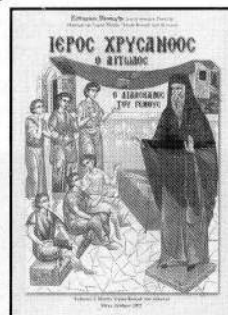
Δέκα χιλιάδες Χριστιανοί μέ ἀγαπῶσι καί ἕνας μέ μισεῖ. Χίλιοι Τοῦρκοι μέ ἀγαπῶσι καί ἕνας ὄχι τόσον. Χιλιάδες Ἑβραῖοι θέλουν τόν θάνατόν μου καί ἕνας ὄχι.

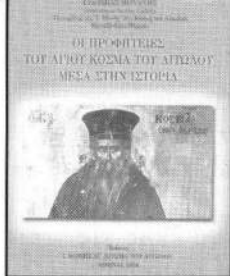
αποθ' Μαρτίου β'.

*Ὁ σός ἀδελφός
Κοσμᾶς ἱερομόναχος».*

Γιά τόν αὐτάδελφο τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ Χρῦσανθο ἔχει γράφει εἰδική μελέτη ἡ Μοναχή-Ἡγουμένη Εὐθυμία (κατά κόσμον Ἰουλία Γκελτή) μέ τόν τίτλο: «**Ἱερός Χρῦσανθος ὁ Αἰτωλός, ὁ Διδάσκαλος τοῦ Γένους**», ἐκδ. Ἱ. Μονῆς Ἁγίου Κοσμᾶ Αἰτωλοῦ, Μέγα Δένδρον 2004 (Ἑθέρμον Αἰτωλοακαρνανίας), σελίδες 140, τό ὄποιο καί συνιότοῦμε.

Ἡ ἴδια ἔχει γράψει καί τά ἐπόμενα βιβλία γιά τόν Ἅγιο Κοσμᾶ: α) «**Ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός**», Μέγα Δένδρον 2001· καί β) «**Οἱ Προ-**

φητείες του Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ μέσα στήν Ἱστορία», ἔκδ. Ἰ. Μ. Ἀγ. Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, Ἀθήνα 2004, σελίδες 543, σχῆμα 17Χ24 ἐκ. – Τά στοιχεῖα εἶναι πολλὰ, ἀναλυτικά καί ἐνδιαφέροντα. Ἀναφέρει λεπτομερεῖες γιά τίς Προφητείες τοῦ Ἁγίου πού ἐπαληθεύθηκαν καί ἐρμηνεῖες καί σχόλια γιά πολλές καί δυσερμηνευτες. Συνιστοῦμε θεορᾶ καί τά τρία βιβλία της.

Μάλιστα ἡ Ἦγουμένη-Συγγραφεὺς ἔχει γράψει καί ἐγκωμιαστικό-δοξαστικό Ἰδιόμελο, σέ ἦχο πλάγιο β', ὡς ἀφιέρωμα στό Προφητικό Χάρισμα τοῦ Ἁγίου Ἰσαποστόλου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ.

«Τοῦ ζηλωτοῦ Ἡλιοῦ μιμούμενος τὸν
 ζῆλον, κατέσπειρας ὁδεύων
 πυρούμενος τὸν τρόπον, καί ἰσοστάσιος ἐκείνων ἐδείχθης.
 ἐκήρυττες μετάνοιαν, Κοινωνός τῶν Προφητῶν
 πρὶν ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου καί Μαρτύρων συμμετοχός,
 τὴν μεγάλην. Κοσμᾶ ἔνδοξε,
 Καί τῶν ἐνδόξων Ἀποστόλων πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν
 τοὺς πόνους ἐζήλωσας, ἐλεθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Ἀμήν».

Εὐαγγελίου τὸν λόγον (Ἀπὸ τὸ βιβλίο της «Οἱ Προφητείες...», σ. 11).

22. Οἱ Ἑλληνορθόδοξοι νά ὀμιλοῦν ἑλληνικά στό σπίτι τους, ὄχι ἄρβανίτικα.

ἽΟποιος Χριστιανός, ἄνδρας ἢ γυναῖκα, ὑπόσχεται μέσα εἰς τό σπίτι του νά μὴν κουβεντιάσῃ ἄρβανίτικα, ἄς σπκωθῆ ἀπάνου νά μοῦ τό εἰπῆ καί ἐγώ νά πάρω ὅλα του τά ἁμαρτήματα εἰς τὸν λαί-(B1, 1n 207, 5n 143)μόν μου ἀπὸ τὸν καιρόν ὀπού ἐγεννήθη ἕως τώρα καί νά βάλω καί ὅλους τοὺς Χριστιανούς νά τὸν συγχωρέσουνε καί νά λάβῃ μίαν συγχώρεσιν, ὀπού, ἄν ἔδινε χιλιάδες πογγιά, δέν τὴν ἐματάβρισκε. (B1, 1n 208, 5n 144).

23. «Θέλω τὸν μισθὸν τοῦ κόπου μου!»

ἽΕνας ἄνθρωπος, ἀδελφοί μου, ὀπού δουλεύει ἕνα ἀμπέλι, βέβαια πρέπει νά φάγῃ καί κανένα σταφύλι. ἽΟμοίως καί ἐγώ, Χριστιανοί μου, βλέπετε διὰ ἐσᾶς πῶς ἀγανακτῶ καί κοπάζω καί πῶς κινδυνεύω τὴν ζωὴ μου διὰ τὴν ἀγάπην σας καί εἶμαι ἕτοιμος νά χύσω καί τό αἷμα (A2, 1n 174, 5n 110) μου, ἄν εἶναι θέλημα Θεοῦ, καί τότε θέλετε ἐγνωρίσει σωστά τὴν ἀγάπην μου. Τό λοιπόν καί ἐγώ τώρα θέλω τὸν μισθὸν τοῦ κόπου μου. ἽΗ πληρωμὴ μου δέν εἶναι ἄσπρα καί φλωριά, δέν θέλω ἐγώ τέτοια, οὔτε ἔχω τί νά τά κάμω ἢ ποῦ νά τά βάλω. ἽΑλλά θέλω νά μοῦ δώσετε διὰ τὸν κόπον μου μίαν ὑπόσχεσιν, νά μοῦ τάξετε αὐτά ὅλα ὀπού σᾶς εἶπα νά τά φυλάξετε καί νά τά βάλτε μέσα εἰς τὴν καρδίαν σας καί πάντα αὐτά τά θεῖα λόγια νά εἶναι ἡ κουβέντα σας καί τό μίλημά σας, ὅταν ἀνταμώνεσθε. Διατί εἶναι λόγια τοῦ Παναγίου Πνεύματος, εἶναι πολὺ τιμιώτερα καί καλύτερα ἀπὸ τζοβαῖρια (=κοσμήματα) καί μαργαριτάρια καί καλότυχοι ἐκεῖνοι ὀπού τά βάνουν εἰς τὸν νοῦν τους καί εἰς τὴν καρδίαν τους ὡσάν θησαυρούς πολῦτιμους. Καί πάλιν ἄθλιοι καί κακορρίζικοι ἐκεῖνοι ὀπού δέν τά στοχάζονται καί δέν τά βάνουν εἰς τὸν νοῦν τους, ἀλλὰ ζοῦν ὡσάν τά ζῶα, ὅπως φθάσουν. ἽΕκείνους πρέπει νά κλαίωμεν καί νά τοὺς μοιρολογοῦμεν καί καλύτερα ἦτον νά μὴν εἶχον γεννηθῆ (A2, 1n 175, 5n 111).

Μέ αὐτά τά ἀργογραφικά χωρία συνηθίζουμε νά συνοδεύουμε τὴν ἐσόκληστη ΤΑ-ΧΥΠΑΗΡΩΜΗ καί ἐπαφιέμεθα στήν ἀγαθὴ προαίρεση τῶν ἀπανταχοῦ Φίλων τῶν Πολυτέκνων, χάρι τῶν ὀποίων λειτουργοῦμε ὡς «Σταθμὸς Πρώτων Βοηθειῶν...».

«Δωρεῖν ἐλάβετε, δωρεῖν δότε» (ὁ Κύριος, Ματθ. 10, 8).

«Μακάριόν ἐστι διδοῦναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν» (ὁ Κύριος, Πρόξ. 20, 35).

Ἀσματική-ὕμνογραφική τιμή τοῦ Ἁγ. Ἱερομάρτυρος Κοσμᾶ.

Ἐπειδή ἡ Ἱ. Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ δέν ἔχει καταχωρισθῆ σέ ὄλες τίς κυκλοφοροῦσες ἐκδόσεις Μνηαίων, ἐνῶ ὑπάρχει σέ ἰδιαίτερη «Φυλλάδα», παραθέτουμε ἐδῶ τὰ κύρια Τροπάρια Ἑσπερινοῦ καί Ὁρθρου (Αἴνων), ὅπως καί τὰ Δοξαστικά καί τὰ Ἀπολυτικά..., ὥστε οἱ μὴ διαθέτοντες Ἱ. Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου νά δύνανται νά τιμῆσουν τήν ἰ. Μνήμη του (ἄσματικά-ὕμνογραφικά). Τά παρατιθέμενα Τροπάρια ἐπιλέγουμε ἀπό τίς δύο γνωστότερες Ἱ. Ἀκολουθίες, α) τῆς ἐκδόσεως τοῦ Σαπφείρου Χριστοδουλίδου («ἐν Βενετία 1814» - ἡ ὁποία μᾶλλον εἶναι «πὸνημα» (κόπος ἐκδοτικός) καί ὄχι «ποίημα» τοῦ ἰδίου, ὅπως πάντως δέν εἶναι ἰδικῆς του συγγραφῆς ὁ Βίος-Μαρτύριον τοῦ Ἁγίου, ἀλλά τοῦ Ὁσίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου)· καί β) τῆς ἐκδόσεως τῆς Ἱ. Μ. Φιλοθέου, «ποιηθείσης ὑπὸ Γερασίμου Μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου» (ἐν Ἀθήναις, 1966, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς «Ἐκκλησίας Ἑλλάδος»).

ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΣΠΕΡΙΝΟΝ

Στιχηρά Προσόμοια. Ἦχος β'. Ποίσις εὐφημιῶν στέμμασι.^(α)

Δεῦτε τό λογικόν σύστημα, συστησώμεθα κοινήν χορείαν, ἐν ἀγαλλίασει γεραίροντες, πάσης εὐκοσμίας τόν πρόξενον, τῷ μερόπων γένει Κοσμᾶν τόν θεῖον· τόν μέγαν, καθηγεμόνα καί διδάσκαλον, τόν πράξει, καί θεωρία διαλάμπσαντα, καί πρὸς γνώσιν θεῖαν ἀνθρώπων πλήθη, διδασχαῖς ποικίλαις, καί λόγοις θεῖοις ἐπαλείψαντα, ὑπογραμμὸν τῶν Ἀσκητῶν, καί ἐν Ἀποστόλοις Ἱερομάρτυρα.

Δεῦτε τῶν Ὁρθοδόξων τό σύστημα, εὐφημῆσωμεν τόν Χριστολάττην, τό τῆς εὐσεβείας ὑπόδειγμα, τόν τοῖς Ἀναγύροις ἐφάμιλλον, καί τὰ ἴσα φέροντα τοῖς Ἀποστόλοις, ὡς πάντας, γνώσει τῇ θεῖα πλουτίσαντα, καί πάντων, τὰ ἦθη κατακοσμήσαντα, ἀναγύρους τὰς διδασκαλίας προχέοντα πᾶσιν, ἐν Ἱερεῦσιν ἐκλάμπσαντα, ὃν ὁ Χριστός ἐστεφάνωσεν, ὁ ἔχων τό μέγα ἔλεος.

Δεῦτε τῶν εὐσεβῶν ἅπαν σύνταγμα, ἐγκωμίων ἄνθεσιν ἐπιλέκτοις, τοῦ Χριστοῦ θεράποντος στέψωμεν, Κάσαν τήν Ἁγίαν χρεωστικῶς, τήν τοῖς μετὰ λόθου προσιούσι, τήν χάριν, διαφιλεστάτην καταχέουσαν, καί νόσους, πολυτρόπους ἀπελεύνουσαν, ὡς παρὰ Θεοῦ κομισαμένην, ἀντάξιον τῶν πόνων, τῶν θαυμάτων τήν ἐνέργειαν, ἣν ὁ Χριστός ἐδωρήσατο, ὁ ἔχων τό μέγα ἔλεος.

Ἔτερα Προσόμοια. Ἦχος δ'. Ὡς γενναῖον ἐν Μάρτυρι.^(β)

Ὡς τῆς πίστεως κήρυκα, καί θεοφθογγον σάλπιγγα, καί σοφόν διδάσκαλον εὐφημοῦμέν σε· τῶν Ἀποστόλων τόν ζῆλον γάρ, ἐνθῶς μιμούμενος, καί τῆς χάριτος αὐτῶν, καί τῶν ἔργων διάδοχος ἐχημάτισας· διὰ τοῦτο Χριστοῦ ἡ Ἐκκλησία, κατὰ χρέος σέ γεραίρει, Πάτερ Κοσμᾶ Ἰσαπόστολε.

Ἐν τῷ Ὁρει τοῦ Ἄθωνος, τήν τοῦ Πνεύματος ἔλλαμψιν, ἀρετῶν ἀσκήσεων εἰσοδεξάμενος, καί μνηθεῖς πᾶσαν μνήμην, σοφίας τῆς κρείττονος, εἰς τό κήρυγμα σοφέ, ὡς Ἀπόστολος ἐνθῶς, ἐξεληλύθας, καταναγάζων τῆς χάριτος τῷ λόγῳ, τούς ἐν σκότει τῆς ἀγνοίας, Πάτερ Κοσμᾶ πρὶν καθεῦδοντας.

Αἰτωλίας τό δλάστημα, Ἐκκλησίας τό στήριγμα, Ὁρους Ἄθῶ ἐνθεν ἐγκαλλώπιμα, Κοσμᾶν τόν μέγαν τιμῆσωμεν, περιδῶλεπτον κόσμημα, Φιλοθέου τῆς Μονῆς· ἐξ αὐτῆς γάρ ἀνέτειλε, θεῖω Πνεύματι, ὡς νεόφωτον ἄστρον εὐσεβείας, καί φωτὶ διδασκαλίας, τήν Ἐκκλησίαν ἐλάμπρυνε.

(α) Τά τρία πρῶτα Προσόμοια ἀπό τήν ἔκδ. Σαφφ. Χριστ. (1814), ὡς καί τό Δοξαστικόν.

(β) Ποίημα Γερασίμου Μικραγιαννανίτου, ἐκδ. Ἱ. Μ. Φιλοθέου (1966).

Δόξα. Ἦχος πλ. 6'.

Τῶν ὄντων ἐκμελέτησας τό ἄσφατον, καί τόν Σταυρόν τοῦ Χριστοῦ εὐαγγελικῶς ἐπ' ὤμων ἀράμενος, ἀποστολικῶς τόν λόγον τῆς εὐσεβείας πᾶσι διέσπειρας, ἀναγγύρας τήν χάριν τῶν ἱαμάτων δαφυλευόμενος. Ὅθεν κατὰ Παῦλον τοῖς πᾶσιν ἐδόξας· ἀγαπήσατε τόν Θεόν, καί εὐρήσατε ἀνάπαισιν ταῖς ψυχαῖς ὡμῶν, μετὰ πάντων τῶν Ἁγίων. Ἀλλά καί νῦν αἰτούμεν σε, Μαρτύρων ἐγκαλλώπισμα, ὡς παρησιαίαν ἔχων πολλήν, πρὸς τόν Σωτήρα Κύριον, μή διαλίπης πρεσβεύων, ὑπέρ τῶν πίστει καί πόθῳ σου τῇ Σοφῷ προσόντων τῇ ἀγία, καί πιστῶς ἐκτελούντων τήν σεβάσιμον μνήμην σου.

Καί νῦν. Ἦχος ὁ αὐτός. Τῆς Ἑορτῆς. Τῇ ἀθανάτῳ σου Κοιμήσει.

ΑΠΟΣΤΙΧΑ

Στιχηρά Προσόμοια*. Ἦχος πλ. α'. Χαίροις ἀσκητικῶν.

Χαίροις τῶν Ἀποστόλων Χριστοῦ, ὡς ἀληθῶς ὁ μιμητής καί ὁμότροπος· αὐτῶν γάρ τόν ζῆλον Πάτερ, ἀναλαβὼν ἱερῶς, τοῦ Εὐαγγελίου κήρυξ ἔνθεος, καί στόμα θεόφθογγον, ἐχημάτισας Ὅσι, τοῖς ἐν δουλείᾳ χαλεπῇ κινδυνεύουσιν, ὧν διέπλασας, τῶν ἡθῶν τήν κατάστασιν, λόγῳ διδασκαλίας σου, καί πλείστοις ἐν θαύμασι, τούτων τόν νοῦν ἐδραϊώσας, τῷ θεμελίῳ τῆς Πίστεως, Κοσμᾷ θεργόρε· διά τούτο τήν ἀγίαν, τελοῦμεν μνήμην σου.

Στίχ. Εἰς πᾶσαν τήν γῆν ἐξηλθεν ὁ φθόγγος αὐτοῦ...

Χαίροις τῆς ἐπιπνοίας Θεοῦ, ὄργανον θεῖον καί δοχεῖον πολῦτιμον· ἐλλάμψεως γάρ τῆς θείας, δι' ἐναρέτου ζωῆς, ὡς Μωσῆς ἐν Ὄρει κατετρόφησας· ἐντεῦθεν ἐξέδραμες, ὡς Ἀπόστολος ἔνθεος, πᾶσι κηρύττων, εὐσεβείας τά δόγματα, καί μετάνοιαν, τοῖς πιστοῖς ὑψηλούμενος· ὅθεν τῷ σῶ κηρύγματι, ἡ Ἠπειρος ἅπασα, Μακεδονία καί Νῆσοι, θεοπρεπῶς ἐπαυδέθησαν, Χριστόν ἀνμνοῦσα, τόν δοξάσαντα Κοσμᾷ σε, δόξη τῇ κρείττονι.

Στίχ. Θαυμαστός ὁ Θεός ἐν τοῖς Ἁγίοις αὐτοῦ.

Χαίροις τῆς Αἰτωλίας βλαστός, τῆς Ἐκκλησίας θεοφόρος διδάσκαλος· τό γέρας τῆς εὐκληρίας, τῆς Φιλοθέου Μονῆς, Ὁρους Ἄθω κόσμος ὑπερκόσμιος, Κοσμᾷ Ἰσαπόστολε, ὑποφήτα τῆς χάριτος, πάσης Ἠπειροῦ, ὁ φωστήρ ὁ πολυφώτος, ὅτι σέσωκας, ταύτην Πάτερ τῷ λόγῳ σου· ὅθεν καί τόν ἀγῶνά σου, ἐν ταύτῃ ἐτέλεσας, μαρτυρικῶς δι' ἀγρόνης, ἀναδραμῶν εἰς οὐράνια, αἰτούμενος πᾶσιν, ἰλασμόν καί σωτηρίαν, καί μέγα ἔλεος.

Δόξα. Ἦχος πλ. 6'.

Σήμερον λαμπρῶς ἀνέτειλεν, ἡ τοῦ Ἰσαποστόλου Κοσμᾷ πανήγυρις, τήν Ἐκκλησίαν λαμπρύνουσα· δεῦτε οὖν, οἱ τῇ διδασκαλίᾳ τούτου ἐπόμενοι, πρὸς αὐτόν δοῆσωμεν· χαίροις ὁ τῷ θεῷ φωτὶ κατανασθεῖς, καί τῆς εὐσεβείας τόν λόγον τρανώσας, ἐν τῇ δοθείῃ σοι χάριτι· χαίροις τῶν Ἀποστόλων μιμητής, ὡς τοῦ ζήλου ἐμπλεως, καί τοῖς δρόμοις ὁμότροπος· χαίροις τῆς Αἰτωλίας βλαστός, Ἀγιωνύμου Ὁρους καύχημα, καί Φιλοθέου Μονῆς κόσμος θεῖος. Ἄλλ' ὦ Μαρτύρων σύναθλε, Ἰερομάρτυς σοφέ, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, ὑπέρ τῶν τιμώντων σε.

Καί νῦν. Ἦχος ὁ αὐτός. Τῆς Ἑορτῆς. Ὅτε ἐξεδήμησας, Θεοτόκε Παρθένε.

ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΑ

Ἦχος γ'. Θείας πίστεως.

Θείας πίστεως, διδασκαλία, κατεκόμησας, τήν Ἐκκλησίαν, ζηλωτῆς τῶν Ἀποστόλων γενόμενος, Ὁρους τοῦ Ἄθω σεπτὸν ἐγκαλλώπισμα, καί Φιλοθέου Μονῆς θεῖον καύχημα. Κοσμᾷ ἐνδόξε, Χριστόν τόν Θεόν ἰκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τό μέγα ἔλεος.

Ἔτερον*. Ἦχος δ'. Ταχύ προκατάλαβε.

Ῥδαῖς εὐφημήσωμεν, τὸν εὐκλεῶς τοῖς χοροῖς, Μαρτύρων ἐμπρέψαντα, θυτῶν τε καὶ ἀσκητῶν, Κοσμῶν τὸν ἀοίδιμον, σήμερον συνελθόντες, τῇ σεπτῇ αὐτοῦ μνήμῃ νέμει γὰρ τὰς ἰάσεις, τοῖς πιστῶς προσιοῦσιν, ὡς ἔχον παρησίαν πρὸς Χριστόν, ὡς Ἰσαπόστολος.

Κοντάκιον. Ἦχος δ'. Ἐπεφάνης σήμερον.

Ὡς φωστὴ νέφωτος, τὴν Ἐκκλησίαν, καταγράφεις ἅπασαν, Εὐαγγελίου διδαχαῖς, Κομᾷ Χριστοῦ Ἰσαπόστολε· διὸ ἀξίως γεραίρει τὴν μνήμην σου.

Μεγαλυνάριον.

Χαίροις Ἀποστόλων ὁ μιμητής, Κοσμᾷ θεοφόρε, εὐσεβείας ὑψηλῆς, τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ θεηγόρος κήρυξ, καὶ τῶν πιστῶν ἀπάντων, μέγα προσφύγιον.

Ἐξαποστειλᾶριον. Γυναῖκες ἀκουτίσθητε.

Σταυρόν τὸν τοῦ Κυρίου σου, ἐπ' ὧμων ἀνεβάσασας, δι' οὗ ἐτέλεις ἐν κόσμῳ, τοῖς προσιοῦσί σοι Μάκαρ, ἄφθονα τὰ ἰάματα, ὡς Ἱερεὺς πανάριστος, τοῦ σου Δεσπότη πάνσοφ· διὸ καὶ προσενήνοχας, σαυτόν δεκτόν ὡσπερ θῦμα, ἱερουργῶν τῷ Δεσπότη.

Θεοτοκίον. Ὅμοιον.

Μαρία κυριώνυμε, σὴ μεσιτεία πάντοτε, μὴ διαλίπης χρωμένη, πρὸς ὃν ἔτεκες Κόρη, ὑπὲρ ὧν δούλον Πάναγνε, τῶν ὑμνητῶν τοῦ τόκου σου· καὶ γὰρ ἰσχυεῖς Δέσποινα, ὅσα καὶ δούλει ποιῆσαι, ὡς Μήτηρ τοῦ Βασιλέως.

Εἰς τοὺς Αἴνους. Στιχηρὰ Προσόμοια. Ἦχος α'. Τῶν Οὐρανίων Ταγμάτων.

Τοῖς θεοφθόγοις σου λόγοις, πιστὴν ἐτρένωσας, τὸ ζοφερόν τῆς πλάνης, διαλύσας Παμμάκαρ, φωτὶ τῷ τῆς Τριάδος, ᾧ παρεστώς, παρησίαν εὐράμενος, καθικετεῦων μὴ παύσῃ ὑπὲρ ἡμῶν, τῶν τελούντων σου τὴν μνήμην αἰεὶ.

Τὴν τοῦ Δειψάνου σου κόνιν, τὴν θαυματόδωρον, κατέχουσα ἐν κόλποις, Βελεγράδων ἢ πόλις, ὡς ὄντως θεῖον πλοῦτον, καὶ θησαυρόν, τῶν θαυμάτων ἀκένωτον, ἀγχιεὶ δικαίως ἦν ὅψε ταῖς σαῖς λιταῖς, παντοίας βλάβης τοῦ ἀλάστορος.

Εὐφραίνου τέρπου ἢ πόλις, τῶν Βελεγράδων πιστῶς, κατέχουσα ἐν κόλποις, τὸν κοσμήσαντα λόγοις, Χριστοῦ τὴν Ἐκκλησίαν, θεῖον Κοσμῶν, τῶν πιστῶν τὸν κοσμητορα, τῶν Ἱερέων τὸ κλέος, καὶ Μοναστῶν, καὶ Μαρτύρων ἐγκαλλώπισμα.

Δόξα. Ἦχος β'.

Τοῦ σκεύους τῆς ἐκλογῆς, τῆς κορυφῆς τῶν Ἀποστόλων, Παύλου τὸν ζηλωτὴν εὐφημήσωμεν, Κοσμῶν τὸν Ἰσαπόστολον οὗ γὰρ ἔδωκεν ὕπνον αὐτοῦ τοῖς ὀφθαλμοῖς, οὐδὲ τῶν πόνων ἀνάπαυσιν, ἕως οὗ τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελίου τοῖς πιστοῖς διετρένωσε· καὶ τὰς καρδίας τῶν πιστῶν, ἐκ θυθοῦ τῆς πλάνης πρὸς ἐπίγνωσιν θεῖαν μετήγαγε, τῇ τῶν λόγων πλημμύρᾳ, τῶν ἀνθρώπων ποτίζων τὰς διανοίας· καὶ τῷ φωτὶ τῆς Τριάδος τὴν σκοτόμαιναν διαλύσάμενος, τὸ τῆς θεότητος φῶς τὸ γλυκερόν ἀντεσιήγαγεν· ᾧ καὶ ἡμεῖς φωτισθέντες τὰς ψυχὰς, τῶν παγίδων τοῦ ἔχθρου ρυθωθῆμεν.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον. Τῆς Ἑορτῆς. Ἡ τῶν οὐρανῶν ὑψηλοτέρα.

* Τὸ Ἀπολυτίκιον ἤκου δ', τὰ Ἐξαποστειλᾶρια, τὰ Προσόμοια τῶν Αἰνῶν καὶ τὸ Δοξαστικόν ἀπὸ πῆν ἐκδ. Σαφφ. Χριστοδ. (1814, βλ. σ. 28), Τὸ Ἀπολυτίκιον ἤκου γ', τὸ Κοντάκιον καὶ τὸ Μεγαλυνάριον εἶναι ποίημα Γερασίου Μικραγιαννανίτου.

(Από τό περιοδ. «ΛΥΔΙΑ»)

Ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα γιά τή γνωριμία μέ τόν Ἅγιο Κοσμά.

1. Ἴ. Ναοί, Μονές, Παρεκκλήσια ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου ἀνά τήν Ἑλλάδα.
Υπάρχουν συνολικά τριάντα (30) Ἴ. Ναοί... καί οἱ 5 στό Λεκανοπέδιο Ἀττικῆς.

2. Ὁρατόρια γιά τόν Ἅγιο Κοσμά.

α) Τοῦ μακαριστοῦ Σωκράτη Βενάδου με τίτλο: «Σταυρός τοῦ Γένους. ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ, Βυζαντινὴ Ραψωδία». Τό σπουδαῖο αὐτό Ὁρατόριο ἐγινε στήν Ἀθήνα τό 1979 ἀπό τόν ἴδιο καί συνεργάτες του καί κυκλοφορεῖται σέ διπλό Δίσκο (δινυλίου) καί σέ μαγνητοταινία (κασέττα).

β) Τοῦ μουικοσυνθέτη Μίμη Πλέσσα με τίτλο: «ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ». Τό Ὁρατόριο αὐτό ἐγινε ἐπίσης στήν Ἀθήνα τό 2001 ἀπό τόν ἴδιο καί συνεργάτες του καί κυκλοφορεῖται σέ CD.

3. Ἐπιστημονικό Συνέδριο με θέμα: «ΒΟΡΕΙΟΣ ΗΠΕΙΡΟΣ – ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ» ἀπό τήν Ἱ. Μητρόπολη Κονίτισης (ἐπί ἀρχιερατείας τοῦ ἀγιοπότη Σεβασμ. κυροῦ Σεβαστιανοῦ) καί τόν «Πανελλήνιο Σύνδεσμο Βορειοηπειρωτικοῦ Ἀγώνος» (ΠΑ.ΣΥ.Β.Α.). Ἐγινε στήν Κόνιτσα (22–24 Αὐγούστου 1987) καί τά Πρακτικά τοῦ Συνεδρίου δημοσιεύθηκαν σέ ὀγκώδη τόμο (σσ. 816) τό 1988. Ἀπό τίς 20 Εἰσηγήσεις τοῦ Συνεδρίου οἱ 4 εἶναι ἀφιερωμένες στόν Ἅγιο Κοσμά.

4. Διεθνῆς Μαθητικός Διαγωνισμός: πεζογραφίματος, ποιήσεως, θεατρικοῦ ἔργου, μουσικῆς συνθέσεως, ζωγραφικῆς καί ἀγιογραφίας, σχεδίου, ντοκιμανταίρ, γλυπτικῆς καί χειροτεχνίας με θέμα: «Ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, ὁ Ἱερομάρτυρας, Ἐθνομάρτυρας καί Φωτισμένος Δάσκαλος». Ἐγινε τό σχολ. ἔτος 2003–2004 με πρωτοβουλία τῆς Ἱ. Μονῆς Κουτλουμουσίου Ἁγ. Ὁρους καί ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Στό μεγάλο αὐτό διαγωνισμό ἔλαβαν μέρος 663 Σχολεῖα ἀπό τήν Ἑλλάδα καί τό Ἐξωτερικό με 4.408 ἔργα. Στίς 25.4.2004 ἐγινε ἡ δράβευση τῶν καλύτερων ἔργων στή Θεσσαλονίκη με τή συμμετοχή πολλῶν ἐπισήμων.

5. Πρόταση τοῦ Περιοδικοῦ μας γιά διοργάνωση συγχρόνου Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου (ἢ Συνεδρίων) με θέμα τό Πρόσωπο καί τό Ἔργο τοῦ Ἁγίου Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ.

ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΚΟΣΜΑ ΤΟΝ ΑΙΤΩΛΟ

Μέσ' σ' ἄγριο τῆς Τουρκοκρατίας σκοτάδι
φῶς ἱλαρό, Κοσμά Αἰτωλέ, σκορπούσες,
τῶν σκλάβων τίς ψυχές παρηγοῦσες
με κήρυγμα σάν θάλασμο ἅγιο λάδι.

Τά λόγια Σου τῆς Λευτεριάς σημάδι...
Γιά τό Χριστό καί τήν Ἑλλάδα ζοῦσες,
«Πόλη κι Ἁγία-Σοφία» διαρκῶς ἕμνουσες
κι ἀνάσταινες τό Γένος ἀπ' τόν Ἄδη.

Τῶν Τούρκων ἀψηφούσες τή φοβέρα.
Παντοῦ διδάσκοντας – νύχτα καί μέρα –
τήν Ἑλληνοχριστιανική Παιδεία
ἐκατοντάδες ἴδρυσες Σχολεῖα.

Γι' αὐτό κι ὁ Ἑλληνισμός μ' εὐγνωμοσύνη
στήν ἅγια Σου Μορφή τό γόνυ κλίνει.

ΣΠΥΡ. ΣΤ. ΜΕΣΗΜΕΡΗΣ,
Φιλολόγος - Λυκειάρχης

(«Ἐθνικό Ἐγερτήριο» β' ἐκδ. Κέρκυρα 1999, σ. 305).